

*Arkeol. 26/16.3.2012*

# **Arkeologiset koekaivaukset Lahden, Orimattilan, Pukkilan ja Myrskylän varhaiskivikautisilla asuinpaikoilla v. 2011**

Hannu Takala, Esko Tikkala & Eetu Sorvali

2011

Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo



Rahoitus

Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo

Suomen Kulttuurirahasto

## Tiivistelmä

Lahden kaupunginmuseo toteutti 23.5.–30.6.2011 arkeologisia koekaivauksia Lahden ja Orimattilan alueilla. Kenttätyöt liittyivät Lahden kaupunginmuseon viranomaistöihin ja ennakoivat tulevaa kaavoitusta. Toisekseen ne liittyivät Porvoonjoen yläjuoksun varhaisimman jääkauden jälkeisen asutuksen tutkimiseen. Kenttätöiden rahoituksesta vastasivat Lahden kaupunginmuseo sekä Suomen Kulttuurirahasto. Kenttätöiden johtajina toimivat FT Hannu Takala, FM Esko Tikkala ja HuK Eetu Sorvali. Kaivajat olivat arkeologian opiskelijoita Turun ja Helsingin yliopistoista sekä Lahden kaupungin kesätyöntekijöitä.

Orimattilan Pappilanmäen tutkimuskohteella oli järjestetty inventointi ja koekaivaukset 1984 ja 2007. Vuonna 2011 kaivettiin yhteensä 17,25 neliometriä. Löydöt olivat kvartseja ja palanutta luuta. Lahden Myllymäen asuinpaikka oli löytynyt inventoinnissa vuonna 2001 ja ensimmäiset koekaivaukset oli järjestetty 2007. Vuonna 2011 oli tarkoitus rajata asuinpaikkaa. Koekuopituksessa ei kuitenkaan tullut löytöjä, vaan ainoat löydöt olivat pintapoiminnassa pelloilta havaitut kvartsi-iskokset.

Orimattilan Takamaan, Orimattilan Vääräkosken, Pukkilan Savijoen ja Myrskylän Seikkalan kohteiden löydöt olivat peräisin vuosien 1975–2000 inventoinneista. Vuonna 2011 tarkoitus oli selvittää kohteiden tarkempi korkeus ja laajuus sekä se, jatkuvatko pelloille paikannetut asuinpaikat peitteiselle metsäalueelle. Orimattilan Takamaa osoittautui löydöttömäksi kohteeksi eikä vuoden 1975 löytöpaikkaa voitu varmentaa. Orimattilan Vääräkosken ja Myrskylän Seikkalan asuinpaikat sijaitsevat kokonaan viljelyskäytössä olevilla pelloilla. Pukkilan Savijoelta löytyi viljelykerroksen alta jälkiä kulttuurikerrosta – samoin pellolla oli pintapoimintalöytöjä.

## Sisällysluettelo

### Esipuhe

1. Johdanto.....	4
2. Kohdeluettelo.....	6
2.1. Orimattila Pappilanmäki .....	6
2.1.1. Arkisto- ja rekisteritiedot.....	6
2.1.2. Kohde ja ympäristö.....	7
2.1.3. Mittaukset.....	7
2.1.4. Kaivausmenetelmät.....	8
2.1.5. Havainnot ja löydöt.....	8
2.2. Lahti Myllymäki.....	12
2.2.1. Arkisto- ja rekisteritiedot.....	12
2.2.2. Kohde ja ympäristö.....	13
2.2.3. Mittaukset.....	13
2.2.4. Kaivausmenetelmät.....	14
2.2.5. Havainnot ja löydöt.....	15
2.3. Orimattila Takamaa .....	16
2.3.1. Arkisto- ja rekisteritiedot.....	16
2.3.2. Kohde, ympäristö ja tutkimusmenetelmät .....	17
2.3.3. Mittaukset ja havainnot.....	17
2.3.4. Päätelmät .....	18
2.4. Orimattila Vääräkoski.....	19
2.4.1. Arkisto- ja rekisteritiedot.....	19
2.4.2. Kohde, ympäristö ja tutkimusmenetelmät .....	20
2.4.3. Mittaukset ja havainnot.....	20
2.4.4. Päätelmät .....	21
2.5. Pukkila Savijoki .....	22
2.5.1. Arkisto- ja rekisteritiedot.....	22
2.5.2. Kohde, ympäristö ja tutkimusmenetelmät .....	23
2.5.3. Mittaukset ja havainnot.....	23
2.5.4. Päätelmät .....	24
2.6. Myrskylä Seikkala.....	25
2.6.1. Arkisto- ja rekisteritiedot.....	25
2.6.2. Kohde, ympäristö ja tutkimusmenetelmät .....	26
2.6.3. Mittaukset ja havainnot.....	26
2.6.4. Päätelmät .....	27
3. Yhteenveto ja loppupäätelmät .....	28

- Liitteet:**
1. Luettelo mustavalkonegatiiveista
  2. Karttaluettelo ja 37 karttaa
  3. Luuanalyysi (Pappilanmäki)

### Löytöluettelot

## **Esipuhe**

Vuoden 2011 arkeologiset tutkimukset Porvoonjoen laaksossa Lahden, Orimattilan, Pukkilan ja Myrskylän alueilla liittyivät jo 1990-luvun lopussa Lahden kaupunginmuseon aloittamaan alueen varhaisinta asutusta käsittelevään tutkimushankkeeseen. Kesällä 2011 päästiin usean vuoden tauon jälkeen tekemään koekaivauksia inventointien sijaan. Hankkeen laajenemisen mahdollisti Suomen Kulttuurirahaston Hannu Takalalle myöntämä apuraha, jonka avulla oli mahdollista perustaa erillinen KURAS-hanke. Siihen kuuluu Päijät-Hämeessä tehtävien tutkimusten lisäksi Kannaksen ja Laatokan Karjalan varhaisimman asutuksen tutkimus, josta on valmistunut oma raportti.

Kesän 2011 kenttätöihin ottivat osaa vastuullisina johtajina Hannu Takalan lisäksi FM Esko Tikkala ja HuK Eetu Sorvali. Kaivajina työskentelivät opiskelijat Anne-Mari Liira, Emma Hartikka, Viivi Honkanen, Kim Krappala ja Tuomas Takala sekä Lahden kaupungin kesätyöntekijät Teemu Hämäläinen, Lotta Karjalainen, Miia Tuominen ja Aku Vällilä.

Kenttätöiden onnistumisesta kiitos kuuluu kaikille kenttätöihin ja niiden valmisteluihin osallistuneille henkilöille. Erityiskiitos kuuluu Suomen Kulttuurirahastolle, jonka apuraha mahdollisti kesän 2011 kaivausten tavanomaista suuremman laajuuden. Hanke toteutetaan yhteistyössä Turun yliopiston arkeologian oppiaineen kanssa – yhteistyöstä kuuluu kiitos professori Jussi-Pekka Taavitsaiselle.

Lahdessa 19.12.2011

Hannu Takala

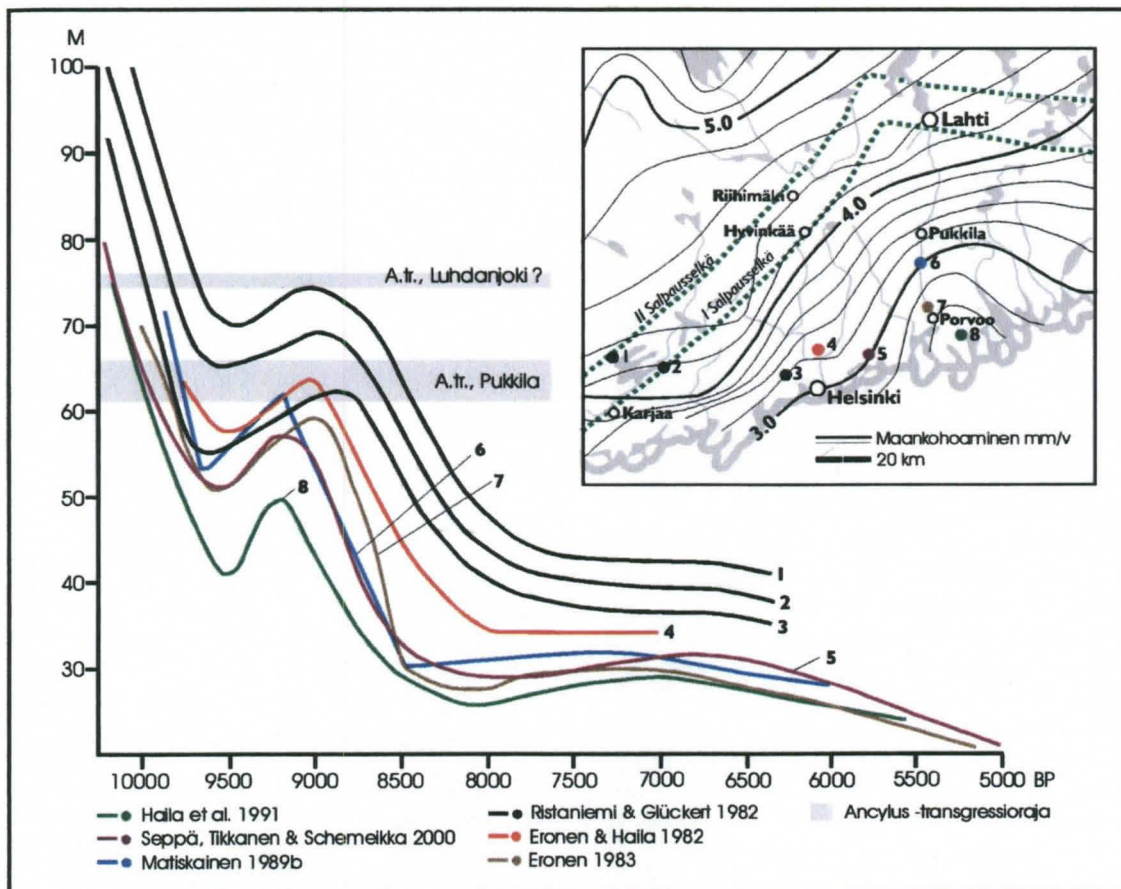
Esko Tikkala

Eetu Sorvali

## 1. Johdanto

Porvoonjoen yläjuoksulla on järjestetty arkeologisia inventointeja, koekaivauksia ja kaivauksia sekä luonnonmaantieteellisiä tutkimuksia jo 1990-luvun lopulta lähtien osana Lahden kaupunginmuseon tutkimushankkeita. Alueella on lisäksi tehty viranomaistyönä maankäyttöhankkeisiin liittyneitä tutkimuksia. Aikaisemmissa tutkimuksissa on saatu luotua tarkka rannansiirtymiskronologia, jossa paikalliset erityispiirteet on otettu huomioon. Useita asuinpaikkoja on lisäksi ajoitettu radiohiilimenetelmällä. Lahden, Hollolan ja Orimattilan lisäksi Lahden kaupunginmuseon on tehnyt tutkimuksia myös Pukkilassa. Kaikkien aikaisempien tutkimusten raportit ovat Lahden kaupunginmuseon arkistossa.

Porvoonjoen yläjuoksun keskeisimmät tutkimustulokset on julkaistu Hannu Takalan väitöskirjassa (Takala, Hannu 2004: *The Ristola site in Lahti and the earliest postglacial settlement of South Finland*) sekä Tommi Sirviön pro gradu -työssä (Sirviö, Tommi 2000: *Mesoliittisten asuinpaikkojen sijainti suhteessa Itämereen Pukkilan ja Luhdanjoen alueilla*). Pro gradu -työ, Helsingin yliopisto, Maantieteen laitos). Tutkimustuloksia on hyödynnetty myös Anssi Malisen pro gradu -työssä (Malinen, Anssi 2004: *Luhdanjoen muinaisjärvi ja Porvoonjoen yläjuoksun kivi- ja varhaismetallikauden asutusmallit*). Pro gradu -työ, Helsingin yliopisto, Filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos) sekä useissa artikkeleissa (esim. Poutiainen, Hannu (toim.) 2002: *Sukupolvien maisema*). Myrskylässä viranomaistyönä tehtyjä inventointeja on täydentänyt Timo Jussilan varhaisimpaan asutukseen liittyneet tutkimukset (Taipale, Päivi 2010: *Myrskylän historia I*).



Kuva 1. Tommi Sirviön laatima kuvaaja Pukkilan ja Luhdanjoen rannansiirtymiskäyristä, joihin on yhdistetty asuinpaikkojen korkeustiedot ja niitä vastaava rannansiirtymisajoitus (Sirviö, 2000).

Aikaisempiin tutkimuksiin perustuen vuoden 2011 kenttätöissä keskityttiin sellaisten inventoinneissa löytyneiden asuinpaikkojen tutkimiseen, jotka rannansiirtymiskronologian perusteella ajoittuvat Ancylusjärven transgression kulminaatiovaiheeseen tai lähes sen ikäisiksi ja joiden läheisyydessä oli peitteistä metsäaluetta, jossa maanmuokkaus ei olisi tuhonnut asuinpaikan kerroksia, mikäli asuinpaikka olisi nykyisille metsäalueille jatkunut. Tarkoituksena oli pelloilta pintapöiminnassa löytyneiden asuinpaikkojen tarkempi tutkiminen ja ajoittavien löytöjen, kuten palaneen luun ja/tai typologisesti ajoitettavien kivilajiesineiden etsiminen.

Tutkimusalueeksi valittiin ensinnäkin Lahden-Orimattilan alue, joka edusti tutkimusajankohtana syvemmälle sisämaahan ulottuneen merenlahden ranta-alueita ja toiseksi alueeksi valittiin Pukkilan-Myrskylän seutu, joka edusti tuon aikaista rannikkoa. Koekaivauksen kohteiksi valittiin siis aikaisemmin tunnettuja asuinpaikkoja. Kartta-analyysien, aikaisempien tutkimustulosten sekä huhtitoukokuussa 2011 tehtyjen maastokäyntien perusteella tutkimuskohteiksi valikoituivat Orimattilan Pappilanmäki, Orimattilan Takamaa, Orimattilan Vääräkoski, Lahden Myllymäki, Pukkilan Savijoki ja Myrskylän Seikkala. Tutkimusmenetelmänä kaikilla kohteilla oli koekuopitus ja Orimattilan Pappilanmäellä laajempi koekaivaus.

Kesän 2011 koekaivausten ja inventointien tulosten perusteella hankkeen kenttätöitä on mahdollista jatkaa uusilla kohteilla vuonna 2012. Tutkimusten tulokset julkaistaan myöhemmin artikkeleina.

## 2. Kohdeluettelo

### 2.1. Orimattila Pappilanmäki

#### 2.1.1 Arkisto - ja rekisteritiedot

<b>Nimi:</b>	Orimattila Pappilanmäki
<b>Ajoitus ja muinaisjäännöstyyppi:</b>	kivikautinen asuinpaikka
<b>Rauhoitusluokka:</b>	II
<b>Mj-tunnus:</b>	560010017
<b>Tutkimuksen laji:</b>	koekaivaus
<b>Kenttätyöaika:</b>	23.5.–10.6.2011
<b>Tutkitun alueen laajuus:</b>	n. 6500 m <sup>2</sup>
<b>Kaivettu alue:</b>	17,25 m <sup>2</sup>
<b>Peruskarttalehti:</b>	3022 03 Mallusjoki
<b>Kunta, kylä:</b>	Orimattila, Mallusjoki
<b>Tila, Rno ja omistaja:</b>	Kaunisto, 16:123, Rauno Elomaa Pappila, 16:133, Meeri ja Matti Mäenlehto Lisämaa I, 16:99, Esko Laine
<b>Yhtenäiskoordinaatit:</b>	p = 6736820–6734100 i = 3427970–3428070 z = 51–65 m mpy
<b>ETRS-TM35FIN-koordinaatit:</b>	N = 6733990–6734035 E = 427830–427930
<b>Kaivausjohtaja:</b>	Hannu Takala, Esko Tikkala ja Eetu Sorvali
<b>Tutkimuslaitos:</b>	Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo
<b>Löydöt:</b>	KM38961: 1–177
<b>Aiemmat löydöt:</b>	KM 22347, kvartsi-iskoksia KM 36754: 1–61, kvartsiesineitä, -ytimiä ja -iskoksia, palanutta luuta
<b>Aiemmat tutkimukset:</b>	Inventointi: 1984 Tuula Heikkurinen-Montell & Jyri Saukkonen Koekaivaus: 2007 Akuliina Aartolahti & Anna-Riikka Vaden
<b>Lähikohteet:</b>	Orimattila, Itälä 1 Mj.rek.: 560010014
<b>Mustavalkonegatiivit:</b>	LKM 135371: 1–82
<b>Kartat:</b>	28 kpl

### 2.1.2 Kohde ja ympäristö

Kohde sijaitsee 8,7 km Orimattilan kirkolta lounaaseen. Kohteen länsipuolella virtaa Porvoonjoki noin 300 metrin päässä. Asuinpaikka on Pappilanmäki nimisen mäen luoteisrinteellä, rinteeseen loivalla osuudella. Asuinpaikka levittäytyy Kauniston tontin pihamaalle ja sen koillispuolella olevaan Pappilan tontin istutuskoivikkoon.

Asuinpaikka on terassilla, jonka länsi- ja luoteispuolella on peltoalue, johon maasto melko jyrkästi laskee. Asuinpaikan kaakkoispuolella maasto taas nousee selvästi kohti kaakossa olevaa Pappilanmäen huippua, jossa on kolmionmittauspiste ja korkea linkkimasto. Rinteellä on kuusivaltainen metsä, jota istutuskoivikonkin alue on ennen hakkuuta ollut. Maaperä on koko asuinpaikan alueella hiekkamoreenia. Kauniston tontin piha, jossa sijaitsee asuinpaikan runsaslöytöisin alue, on suurimmaksi osaksi nurmella. Lisäksi pihassa on omenapuita ja perunamaita. Asuinpaikan lounaispuolella on hevoslaidun.

Vuoden 1984 maakaasuputken inventoinnin yhteydessä löytöjä kerättiin talteen Kauniston tontin alarinteellä olevalta pellolta noin 10–15 metrin suuruiselta alalta, noin 55 metrin korkeuskäyrältä. Vuoden 2007 koekaivauksissa auki olleet peltotilkut pintapoimittiin ja alueelle kaivettiin 12 koekuoppaa. Löytöjä tuli runsaasti, varsinkin Kauniston tontin pihapiiristä.

### 2.1.3 Mittaukset

#### *Peruslinja ja kaivausalueet*

Peruslinja vedettiin Kauniston tontin pihalle niin, että kaivausalue 1 saatiin mahdollisimman lähelle vuoden 2007 runsaslöytöistä koekuoppaa 567/273, jossa maakerrokset olivat ehjiä. Koska vanhan koekuopan sijainti oli sidottu läheisiin rakennuksiin vuoden 2007 peruslinjan avulla, annettiin uudelle peruslinjalle eri koordinaatit, jotta vältettäisiin mahdollisten mittavirheiden aiheuttamat sekaannukset. Uuden peruslinjan nollapiste on 1500/1000 (X/Y) ja suunta on 50 goonia. Peruslinjalla X kasvaa koilliseen ja Y kaakkoon. Peruslinja on samansuuntainen vuoden 2007 linjan kanssa. Peruslinjan nollapisteelle mitattiin myös differentiaali-gps-laitteella.

Pisteen 1500/1000 koordinaatit ovat YKJ-järjestelmässä ovat:

p = 6736856,296
i = 3427972,512
z = 60,166 m (N2000).

Mittaukset tehtiin käsisuuntakehän, linjaprisman, linjakeihäiden ja 50 metrin rullamitan avulla.

Kaivausalue 1, joka oli 3 x 3 m kokoinen, sijoitettiin niin, että sen länsikulmaksi tuli piste 1500/100 ja itäkulmaksi piste 1503/1003. Kaivettaessa kävi ilmi, että vuoden 2007 koekuoppa 567/273 osui osittain kaivausalueen ruutuun 1500/1002, jolloin koekuopan koordinaatit uudessa koordinaatistossa ovat 1499,70/1002,50. Kaivausalue 2 käsittää koeruudut 1503/1020 ja 1504/1020. Näiden lisäksi piha-alueelle kaivettiin koeruudut koordinaatiston kohtiin 1503/1010 ja 1506/1034 sekä 50 x 50 cm koekuoppa kohtaan 1507/1044.

Metsäalueella (edellä mainittu istutuskoivikko) paikannettiin kartan perusteella vuoden 2007 koekuoppa 570/351 (1577,7/999,5 uudessa koordinaatistossa), jonka kohdalle vedettiin 50 goonin suuntainen apulinja, josta edelleen määriteltiin uusien koekuoppien paikat. Kaivausalue 3 avattiin



edellä mainitun koekuoppa 570/351 viereen. Kaivausalue 3:n laajuus oli 2 x 1 m, ja länsikulman koordinaatit 1577,2/996,5.

#### **2.1.4 Kaivausmenetelmät**

##### *Yleiset menetelmät*

Kaivausalueet ja koeruudut kaivettiin kaivauslastoilla teknisinä 5 tai 10 cm kerroksina. Kaikki kaivettu maa seulottiin käsiseuloilla. Kerrosten väliset tasot dokumentoitiin piirtämällä ja valokuvaamalla. Kaivettaessa havaituille esineille, kvartsiytimille sekä kookkaille palaneen luun kappaleille mitattiin tarkat koordinaatit ja korkeus. Muut löydöt otettiin talteen 1 x 1 m ruuduissa. Ruudun koordinaatti on ruudun länsinurkassa. Löydöt otettiin kaivausalueilla ja koeruuduissa talteen myös maalajeittain, ja jokaiselle maakerrokselle annettiin numero, joka merkittiin löytöpussiin. Poikkeukset ja täsmennykset edellä mainittuihin menetelmiin luetellaan alla.

##### *Kaivausalue 1*

Kaivausalue 1:n pintakerros poistettiin lapiolla, jonka jälkeinen taso nimettiin 0-tasoksi. Tämän jälkeen kaivettiin 5 cm teknisiä kerroksia, lukuun ottamatta kerroksia 1 ja 2, jotka kaivettiin 10 cm kerroksina ja kerrosta 12, joka kaivettiin pohjasaveen luonnollisena kerroksena. Pintakerroksesta löydöt otettiin talteen riveittäin. Alarivi käsitti ruudut 1500–1502/1000, keskirivi ruudut 1500–1502/1001 ja ylärivi ruudut 1500–1502/1002.

##### *Kaivausalue 2*

Kaivausalue 2:n pintakerros poistettiin lapiolla, jonka jälkeinen taso nimettiin 0-tasoksi. Tämän jälkeen kaivettiin 5 cm teknisiä kerroksia, lukuun ottamatta kerrosta 6, joka kaivettiin pohjasaveen luonnollisena kerroksena.

##### *Kaivausalue 3, koeruudut ja koekuopat*

Kaivausalue 3 ja koeruudut kaivettiin pintamaan poiston jälkeen 10 cm teknisinä kerroksina. Koekuoppa 1507/1044 kaivettiin lapiolla sekä lastalla pohjasaveen asti, ja koekuoppa dokumentoitiin kirjallisesti.

#### **2.1.5 Havainnot ja löydöt**

##### *Kaivausalue 1*

Kaivausalue 1 sijaitsi Kauniston tontin pihamaalla, joka kasvoi nurmea. Varsinaista karikekerrosta ei ollut, vaan aluetta peittänyt peltomultakerros alkoi heti pinnasta. Tämä kerros (maalaji 1) oli pääasiassa mullan ja saven sekaista hiekkamoreenia ja oli kaivausalueella noin 30 cm paksu. Jo tasossa 1 vuoden 2007 koekuoppa näkyi selvästi kaivausalueen etelänurkassa sekoittuneena maana. Peltomultakerroksen alla oli oranssi hiekkamoreeni (maalaji 2) ja tasossa 3 on näkyvässä selvä itä-länsi-suuntainen kuvio, joka viittaa auraukseen. Näin ollen vuonna 2007 tehty olettaus maakerrosten säilymisestä ehjinä piha-alueella täytyy hylätä. Tasossa 3 kaivausalueen luoteispäässä, selvimmän ruuduissa 1500/1000, 1500/1001 ja 1502/1000 esiintyi hiiltä ja vahvasti hiilen värjäämä hiekkamoreeni nimettiin maalajiksi 3.

Hiilen värjäämää maata epäiltiin aluksi esihistorialliseksi kulttuurikerrokseksi, ja maasta otettiin hiilinäytteitä. Kerroksesta 7 hiilen värjäämästä maasta, aivan yhden hiilinäytteen vierestä löytyi teollista lasia, jota tuli myös myöhemmin kerroksesta 8. Näin ollen hiilen värjäämä maa on todennäköisesti melko modernin toiminnan tulosta. Paikalla on ollut mahdollisesti kuoppa/kuoppia, joihin on kertynyt kasvimateriaalia hiiltymään. Kuopan reunat näkyivät hyvin profiileissa. Hiilinäytteiden kontekstia voidaan pitää hyvin epämääräisenä, eikä niitä lähetetty ajoitukseen.

Viidettä kerrosta kaivettaessa kaivausalueen kaakkoisosasta paljastui kivimuodostelma, joka näkyi laajimmillaan tasossa 6. Kivet olivat pyöristyneitä ja palamattomia, luonnollisia moreenikerrostumaan kuuluvia kiviä. Kivet ovat mahdollisesti joutuneet veden huuhtomiksi, sillä kerros oli varsin ohut ja profiilissa hyvin selkeä. Kivien määrä väheni huomattavasti kerroksessa 7.

Kerroksen 9 ja 10 aikana kaivausalueen ruuduista 1500–1502/1002 paljastui puhdas harmaa pohjasavi. Edellä mainitut ruudut jätettiin tasoon 10, jossa myös vanhan koekuopan jälki oli hävinnyt. Kaivamista jatkettiin muualla alueella, josta pohjasavi ei ollut vielä tullut vastaan. Hiilen värjäämä maa jatkui ruuduissa 1500/1000–1001 tasoon 11 asti, jonka jälkeen kaivausalue 1 kaivettiin luonnollisina kerroksina pohjasaveen asti. Syvimmillään alue ulottui 90 cm syvyyteen maan pinnasta. Esihistoriallisia rakenteita tai selvää kulttuurikerrosta ei alueelta 1 havaittu.

Kaivausalue 1:n löydöt koostuivat pääasiassa kvartsimateriaalista, erityisesti kvartsi-iskoksista (974 kpl). Iskoksista suurin osa tuli maalajista 1 eli peltomullan sekaisesta kerroksesta. Myös sekoittuneesta maalaji 3:sta tuli runsaasti iskoksia (320 kpl). Näin ollen sekoittumattomasta hiekkamoreenista löytyi vain 16 prosenttia kaikista iskoksista (158 kpl). Myös palaneesta luusta yli puolet tuli maalaji 3:sta. Kvartsiesineitä tai niiden teelmiä löytyi vain kaksi. Kvartsiytimiä löytyi yksitoista kappaletta. Kerroksista 2 ja 4 löytyi myös vääntyneitä rautanauvoja ja rautainen haka, ja kerroksista 7 ja 8 edelläkin mainitut tasolasin palat.

### *Kaivausalue 2*

Kaivausalue 2 sijaitsi myös nurmialueella, joskin ylempänä rinteessä kuin kaivausalue 1. Alue 2 kaivettiin kahden omenapuun väliin, joiden suurempia juuria yritettiin säästää. Kaivausalueella 2 maakerrokset olivat huomattavasti ohuempia kuin alueella 1, lukuun ottamatta mullan sekaista pintakerrosta (maalaji 1), joka oli noin 20–30 cm paksu. Tämän kerroksen alla oli oranssi hiekkamoreeni (maalaji 2), kuten alueella 1. Oranssin moreenin kerros oli kuitenkin varsin ohut, noin 10–15 cm, kun se alueella 1 oli jopa 40 cm paksu. Oranssi moreeni muuttui syvemmällä ruskeaksi kiviseksi hiekkamoreeniksi (maalaji 3). Pohjasavi ja savensekainen hiekka tulivat näkyviin jo tasossa 5 ja alue 2 kaivettiin tämän tason jälkeen kauttaaltaan luonnollisina kerroksina pohjasaveen. Kaivausalueen 2 syvyydeksi tuli noin 50 cm. Kaivausalueelta 2 ei havaittu esihistoriallisia rakenteita tai kulttuurikerrosta.

### *Kaivausalue 3*

Kaivausalue 3 sijaitsi istutuskoivikossa Huovilankujan koillispuolella, Huovilankujalta lähtevän metsätieuran vieressä, sen eteläpuolella. Noin 10 cm paksuisen karikkeen alta alkoi noin 9 cm paksuinen karikkeensekainen hiekkamoreenikerros, joka vaihtui oranssiksi hiekkamoreeniksi noin 17 cm syvyydessä. Oranssin moreenin kerros oli paksuudeltaan noin 14–17 cm ja sen alla oli 5–7 cm vaaleanruskea hiekkamoreenikerros. Alimmaisena oli savensekainen hiesu, johon kaivaminen lopetettiin. Syvyydeksi kaivausalueelle mitattiin noin 45 cm. Kaivausalue 3 oli löydötön, eikä siitä havaittu esihistoriallisia rakenteita tai kulttuurikerrosta.

### *Koeruudut (1 x 1 m)*

#### Koeruutu 1503/1010

Kauniston pihamaalle kaivetusta koeruudusta 1503/1010 tehdyt havainnot vastasivat kaivausalueiden 1 ja 2 havaintoja, joskin mullan sekainen maa oli tässä ruudussa jopa yli 40 cm paksuinen kerros. Tämän alla oli oranssi hiekkamoreenikerros, jonka paksuus oli 10–15 cm. Tämän alla hiekkamoreeni muuttui saven sekaiseksi, ja lopulta saveksi noin 80 cm syvyydessä. Ruudussa ei ollut rakenteita eikä kulttuurikerrosta.

#### Koeruutu 1506/1034

Ruutu kaivettiin Kauniston tontin pihanurmen kaakkoispuolella olevaan metsään, aivan Huovilankujalta erkanevan, tontin läpi kulkevan piha tien viereen. Koeruudussa oli selvästi ohuempi pintamaakerros, kuin pihanurmella sijanneissa koeruuduissa ja kaivausalueilla, ollen vain 4–10 cm paksu. Pintakerroksen alla oli vaaleanruskea karkea hiekkamoreeni, joka muuttui alaspäin kaivettaessa hienojakoisemmaksi, oranssiksi hiekkamoreeniksi. Vielä alempana hiekkamoreeni muuttui haramaaksi. Alimmaisena kerroksena oli harmaa savi. Ruudusta ei havaittu rakenteita tai kulttuurikerrosta.

#### Koeruutu 1577,2/996,5

Koeruutu kaivettiin istutuskoivikon alueella sijaitsevan matalan, mutta maastossa varsin selkeästi erottuvan kaakko-luoteissuuntaisen kapean kohouman, muinaisen niemen, luoteispäähän. Ruutu sijaitsee noin 24 metriä koilliseen kaivausalue 3:sta.

Pintakerros eli karike vaihteli ruudun eri puolilla 13 ja 17 cm välillä. Sen alapuolella oli punertavan ruskea hiekkamoreenikerros, jonka länsireunassa oli kiviä (max halkaisija 20–30 cm) heti karikkeen alla. Sama maalaji jatkui aina tasoon neljä asti siten, että sen länsireunassa kivien joukossa oli sekoittuneena kellertävänruskeaa hiekkamoreenia. Paksuus kerroksella oli noin 45 cm. Kerros vaihtui savensekaisen hiekkamoreenin kautta saveksi noin 72 cm syvyydessä. Ruudun luoteiskulmaan tehtiin lisäksi noin 40 x 40 cm pisto (7. kerros, n. 10 cm syvä), jolla varmistettiin savimaan/pohjasaven jatkuminen.

Ruudun löydöt koostuvat kvartsi-iskoksista, -ytimistä ja -esineen teelmistä siten, että ensimmäisestä kerroksesta, karikkeen alta ja osin siihen sekoittuneena löydettiin iskoksia 44 kpl, ytimiä 3 kpl ja yksi mahdollinen kvartsiesineen teelmä. Toisesta kaivauskerroksesta iskoksia löydettiin 5 kpl, ytimiä 2 kpl ja 1 kvartsiesineen teelmä sekä 1 kvartsiesineen katkelma. Kerroksesta kolme löydettiin iskoksia 13 kpl, 1 ydin ja 1 kvartsiesineen teelmä. Neljännestä kerroksesta tuli iskoksia 2 kpl, viidennestä 4 kpl ja 1 ytimen katkelma. Kuudennesta kerroksesta löydettiin puolestaan iskoksia 10 kpl ja 2 kvartsiytimen katkelmaa. Seitsemännestä kerroksesta, eli ruudun luoteiskulmaan savimaan tehdystä pistosta löydettiin vielä 1 iskos. Vaikkakin löytöjä tuli koko ruudun syvyydeltä, näyttävät ne selvästi keskittyvän heti karikkeen alapuoliseen punertavanruskeaan hiekkamoreenikerrokseen ja osittain myös karikkeeseen. Ruudusta ei havaittu selviä rakenteita tai selvää kulttuurikerrosta.

### *Koekuopat (0,5 x 0,5 m)*

#### Koekuoppa 1507/1044

Kuoppa kaivettiin Kauniston tontin pihanurmen kaakkoispuolella olevaan metsään, 9 metriä kaakkoon koeruutu 1506/1034:sta. Kuten koeruutu 1506/1034:ssa, koekuopassa oli selvästi ohuempi pintamaakerros, kuin pihanurmella sijanneissa koeruuduissa ja kaivausalueilla. Karike/humuskerros oli vain 5 cm paksu. Pintakerroksen alla oli 9 cm paksuinen huuhtoutumiskerros ja sitä seurasi noin 28 cm paksu punertavanruskea hiekkamoreenikerros. Alimmaisena kerroksena oli harmaa savi. Jokaisessa kerroksessa oli sekoittuneena runsaasti erikokoisia kiviä. Löydöt: kvartsi-iskoksia 4 kpl. Ruudusta ei havaittu rakenteita tai kulttuurikerrosta.

#### Koekuoppa 1614,2/998,5

Kuoppa sijaitsi istutuskoivikossa, noin 37 metriä koilliseen kaivausalue 3:sta ja 72 metriä tiestä. Noin 17 cm paksuisen karikkeen alta alkoi noin 27 cm paksu punertavanruskea hiekkamoreenikerros, joka vaihtui karkeammaksi noin 12 cm paksuiseksi punertavanruskeaksi hiekkamoreenikerrokseksi. Tämän alapuolella oli ruskea karkea hiekkamoreeni, n 5 cm ja pohjalla harmaa savi. Kuopan syvyys 59 cm. Ei löytöjä, myöskään merkkejä kulttuurikerroksesta tai rakenteista ei havaittu.

#### Koekuoppa 1600,2/1011,5

Kuoppa kaivettiin istutuskoivikon alueelle ja se sijaitsi samalla muinaisella niemellä koeruudun 1577,2/996,5 ja koekuoppien 1600,2/1013,8 sekä 1600,2/1018,8 kanssa. Näistä ensiksi mainittu oli 7,2 metriä, toinen 2,3 metriä ja kolmas 7,3 metriä koekuopasta luoteeseen. Noin 10 cm paksuisen karikkeen alta alkoi punaruskea hiekkamoreenikerros, jonka paksuus oli 16 cm. Sekoittuneena ja osin kerroksen alapuolella oli kiviä (max. halkaisija 20–30 cm). Kivien alta alkoi kellertävänruskea hieno hiekkamoreeni, joka vaihtui noin 5 cm jälkeen ruskeaksi soraksi (kerroksen paksuus noin 20 cm). Tämän alla oli kellertävänruskeaa hieno hiekkamoreenikerros/osittain savensekaisesta hiesusta muodostunut kerros ja alimmaisena kuopassa vastaan tuli savi. Kuopan syvyys 68 cm. Löydöt: kvartsi-iskoksia 6 kpl. Merkkejä kulttuurikerroksesta tai rakenteista ei havaittu.

#### Koekuoppa 1600,2/1013,8

Kuoppa kaivettiin koekuoppien 1600,2/1011,5 ja 1600,2/1018,8 väliin, 2,3 metriä kaakkoon ensinnä mainitusta. Karikkeen paksuus oli noin 9 cm ja sen alta alkoi punaruskea hiekkamoreenikerros, jonka paksuudeksi mitattiin 14 cm. Kerroksen alla oli kellertävänruskea hieno hiekkamoreenikerros, joka vaihtui savensekaiseksi hiesuksi. Kerroksen paksuus oli noin 13 cm. Kuopan pohjalla vastaan tuli savi. Kuopan syvyys 62 cm. Löydöt: kvartsi-iskoksia 11 kpl ja yksi kvartsiytimen katkelma. Merkkejä kulttuurikerroksesta tai rakenteista ei havaittu.

#### Koekuoppa 1600,2/1018,8

Kuoppa sijaitsi samalla muinaisella niemellä koeruudun 1577,2/996,5 ja koekuoppien 1600,2/1013,8 sekä 1600,2/1011,5 kanssa. Näistä ensiksi mainittu on 14,5 metriä, toinen 5 metriä ja kolmas 7,3 metriä koekuopasta luoteeseen. Noin 14 cm paksun karikkeen alta alkoi harmaa 3–5 cm paksuinen huuhtoutumiskerros, jonka alla oli punertavanruskea, hieno hiekkamoreeni ja kiviä (max. halkaisija 5–10 cm). Tämän 14 cm paksuisen kerroksen alla oli kellertävän ruskea, 12 cm paksu hiekkamoreenikerros paikoin sekoittuneena savensekaiseen hiesuun. Kuopan syvyys 47 cm. Löydöt: 1 kvartsi-iskos. Merkkejä kulttuurikerroksesta tai rakenteista ei havaittu.

## 2.2. Lahti Myllymäki

### 2.2.1 Arkisto - ja rekisteritiedot

<b>Nimi:</b>	Lahti Myllymäki
<b>Ajoitus ja muinaisjäännytyystyyppi:</b>	kivikautinen asuinpaikka
<b>Rauhoitusluokka:</b>	II
<b>Mj-tunnus:</b>	398010018
<b>Tutkimuksen laji:</b>	koekaivaus
<b>Kenttätyöaika:</b>	13.6.–21.6.2011
<b>Tutkitun alueen laajuus:</b>	11 200 m <sup>2</sup>
<b>Kaivettu alue:</b>	14 m <sup>2</sup>
<b>Peruskarttalehti:</b>	3111 02 Renkomäki
<b>Kunta, kaupunginosa:</b>	Lahti, Renkomäki
<b>Tila, Rno ja omistaja:</b>	Mattila 3:63, Lahden kaupunki
<b>Yhtenäiskoordinaatit:</b>	p = 6757440–6757550 i = 3429290–3429500 z = n. 70–75 m mpy
<b>ETRS-TM35FIN-koordinaatit:</b>	N = 6754600–6754710 E = 429150–429360
<b>Kaivausjohtaja:</b>	Hannu Takala ja Eetu Sorvali
<b>Tutkimuslaitos:</b>	Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo
<b>Löydöt:</b>	–
<b>Aiemmat löydöt:</b>	KM 32667: 1–3, kvartsiteelmiä, -iskoksia, kivilaji-iskoksia KM 36751: 1–3, kvartsi-iskoksia
<b>Aiemmat tutkimukset:</b>	Inventointi: 2001 Hannu Poutiainen (Poutiainen & Takala 2001) Koekaivaus: 2007 Akuliina Aartolahti & Anna-Riikka Vaden
<b>Lähikohteet:</b>	Lahti Myllyoja, kivikautinen asuinpaikka Mj.rek.: 398010016 Lahti Mattila, kivikautinen asuinpaikka, Mj.rek.: 398010017
<b>Mustavalkonegatiivit:</b>	LKM 135372: 1–42
<b>Kartat:</b>	4 kpl

### 2.2.2. Kohde ja ympäristö

Kohde sijaitsee noin 7 kilometriä Lahden kaupungintalosta eteläkaakkoon. Rengonjoki virtaa kohteen lounaispuolella Pennalan muinaisjärven pohjalla. Kohteen itäpuolella on kuusivaltainen metsäalue, joka koillisessa kohoaa jyrkäksi Myllymäki-nimiseksi kallioalueeksi. Maaperä asuinpaikalla on hiesua, joka maaston kohotessa idässä muuttuu hiekkamaaksi. Samalla kuusikko muuttuu seka- ja mäntymetsäksi.

Vuoden 2001 löytöalue on Rengonjoen itäpuolisella peltoalueella metsänreunassa noin 100–150 metriä joesta. Vuoden 2001 inventoinnissa (Poutiainen & Takala 2001) pellon reunasta, loivasti itään kohoavalta terrassimuodostumalta kerättiin pintapoimintalöytöjä metsän reunasta lähtien koko viettävän rinteeseen osalta noin 50 metrin matkalta. Löytöjä oli harvakseltaan, eikä pellolta löytynyt vuoden 2007 koekaivauksissa (Aartolahti & Vaden 2007) tehdyssä pintapoiminnassa tai koekuopituksessa yhtään löytöä. Vuonna 2007 tehtiin myös pellon itäpuoliseen metsään koekuopitusta, josta tuloksena oli muutamia epävarmoja kvartsi-iskoksia.

### 2.2.3. Mittaukset

#### *Peruslinja ja kaivausalueet*

Peruslinja vedettiin metsään pohjois–etelä-suuntaisena, niin että peruslinjan nollapiste 800/600 on vuoden 2007 koekuopan 460/480 keskellä. Koekuoppa paikannettiin kartan ja maastohavainnon perusteella. Myös koekuoppa 451/480 näkyi maastossa. Peruslinja vedettiin suuntaan 0 goonia poiketen vuoden 2007 peruslinjasta, joka oli vedetty korkeuskäyrien suuntaan 380 goonia. Tällä tavalla pyrittiin siihen, että kaivausalueet leikkaisivat korkeuskäyriä. Toisaalta näin vältettiin koordinaattien sekoittuminen vuoden 2007 koordinaatistoon, joka oli sidottu Mattilan tilan varastorakennukseen, kun taas vuoden 2011 koordinaatisto on sidottu suureen kantoon differentiaali-gps-laitteella mitattuun kiintopisteeseen, jonka koordinaatit YKJ-järjestelmässä ovat:

$$p = 6757469,066$$

$$i = 3429494,566$$

$$z = 75,444 \text{ (N2000)}.$$

Koordinaatiston nollapiste 800/600 on kiintopisteestä 4,54 metrin päässä suuntaan 358 goonia. Kiintopiste sijaitsee aivan kaivausalue 1:n vieressä, sen itäpuolella. Koordinaatisto sidottiin kiinni myös vuonna 2007 sitomispisteinä käytettyyn Mattilan tilan varastorakennukseen suljetulla jonomittauksella. Sulkuvirhe oli 10 metriä. Piste 800/600 on varastorakennuksen lounaisnurkasta 304 metrin päässä suuntaan 354,5 goonia. Mittaukset tehtiin käsisuuntakehän, linjaprisman, linjakeihäiden ja 50 metrin rullamitan avulla.

Kaivausalue 1 on 3 x 2 m laajuinen alue, jonka lounaiskulman koordinaatti on 794/600 ja koilliskulman koordinaatti 797/602. Kaivausalue 1 sijoitettiin lähelle vuoden 2007 koekuoppaa 460/480, sillä tästä koekuopasta löytöjen määrä oli ollut suurin, kuitenkin vain 5 kvartsi-iskosta.

Kaivausalueet 2 ja 3 sijoitettiin ylemmäksi rinteeseen sopivan näköisille tasanteilla, sillä pellon ja peruslinjan välistä aluetta oli koekuopitettu vuonna 2007, eikä tältä alueelta tullut löytöjä. Kaivausalue 2 on 1 x 2 m laajuinen, jonka lounaiskulman koordinaatti on 815/618. Kaivausalue 3 on myös 1 x 2 m laajuinen, jonka lounaiskulman koordinaatti on 803/650.

Näiden alueiden lisäksi tehtiin Mattilan tilan varastorakennuksen eteläpuoliselle peltoalueelle, kohtaan jossa pelto muodostaa syvennyksen itään, kolme koeruutua. Tällä peltoalueella on

hiesumaasta selvästi havaittavia hiekkalinsssejä, joihin koeruudut sijoitettiin. Läheinen Myllyojan kivikautinen asuinpaikka on vastaavan hiekkalinssin kohdalla. Nämä koeruudut sidottiin edellä mainitun varastorakennuksen lounaisnurkkaan. Koeruudut A ja B muodostivat 1 x 2 m alueen, kun taas koeruudut C ja D olivat yksittäisiä 1 x 1 m ruutuja.

## **2.2.4 Kaivausmenetelmät**

### *Yleiset menetelmät*

Kaivausalueet kaivettiin kaivauslastoilla teknisinä 5 tai 10 cm kerroksina. Kaikki kaivettu maa seulottiin käsiseuloilla. Kerrosten väliset tasot dokumentoitiin piirtämällä ja valokuvaamalla. Lopuksi valokuvattiin ja piirrettiin informatiiviset profiilit. Kaivettaessa havaituille esineille, kvartsiytimille sekä kookkaille palaneen luun kappaleille mitattiin tarkat koordinaatit ja korkeus. Muut löydöt otettiin talteen 1 x 1 m ruuduissa. Ruudun koordinaatti on ruudun lounaisnurkassa. Löydöt otettiin kaivausalueilla ja koeruuduissa talteen myös maalajeittain, ja jokaiselle maakerrokselle annettiin numero, joka merkittiin löytöpussiin. Poikkeukset ja täsmennykset edellä mainittuihin menetelmiin luetellaan alla.

### *Kaivausalue 1*

Kaivausalue 1:n pintakerros poistettiin lapiolla, jonka jälkeinen taso nimettiin 0-tasoksi. Tämän jälkeen kaivettiin 5 cm teknisiä kerroksia. Harmaa pohjasavi tuli vastaan jo kerroksessa 3, jonka jälkeen ruutua 794/601 kaivettiin noin 10 cm pohjasaven jatkumisen varmistamiseksi. Länsi- ja eteläprofiilit dokumentoitiin.

### *Kaivausalue 2*

Kaivausalue 2:n pintakerros poistettiin lapiolla, jonka jälkeinen taso nimettiin 0-tasoksi. Tämän jälkeen kaivettiin 5 cm teknisiä kerroksia. Harmaa pohjasavi tuli vastaan jo kerroksessa 3, jonka jälkeen ruutua 815/621 kaivettiin noin 10 cm pohjasaven jatkumisen varmistamiseksi. Pohjoisprofiili dokumentoitiin.

### *Kaivausalue 3*

Kaivausalue 2:n pintakerros poistettiin lapiolla, jonka jälkeinen taso nimettiin 0-tasoksi. Tämän jälkeen kaivettiin 10 cm teknisiä kerroksia. Kerros 5 kaivettiin 20–30 cm syvyisenä pohjamaan jatkumisen varmistamiseksi. Eteläprofiili dokumentoitiin.

### *Koeruudut*

Koeruudut A ja B:n muodostama alue kaivettiin 10 cm teknisinä kerroksina. Kerroksen 6 jälkeen tehtiin ruutuun B syvennys pohjamaan jatkumisen varmistamiseksi. Kaakkoisprofiili dokumentoitiin.

Ruudut C ja D kaivettiin lapiolla luonnollisina kerroksina ja ne dokumentoitiin sanallisesti. Lisäksi niistä kuvattiin kaakkoisprofiilit.

## 2.2.5 Havainnot ja löydöt

### *Kaivausalue 1*

Kaivausalue oli pintaturpeen alta kauttaaltaan hiekan sekaista hiesua, joka muuttui varsin nopeasti kovaksi savimaaksi. Näin ollen kaivausalueen pohja on vain noin 15–20 cm syvyydessä. Saven jatkuminen varmistettiin kaivamalla syvennys ruutuun 794/601. Kaivausalueelta ei tullut lainkaan löytöjä. Kiviä maassa oli varsin vähän ja löydöt olisivat erottuneet maasta selvästi, jos niitä olisi ollut. Kentällä talteen otettiin kaksi kvartssia, mutta ne olivat niin pieniä ja epämääräisiä, että niiden tulkitseminen iskoksiksi ei ollut perusteltua.

### *Kaivausalue 2*

Kaivausalue 2 sijaitsi korkeammalla terassilla kuin alue 1 ja maa oli täällä hiekkaisempaa, joskin hiesun osuus oli varsin suuri. Maassa oli selvästi hiilen värjäämiä alueita, mutta koska alueelta ei tullut ainuttakaan löytöä, ei hiiltä voida tulkita muuksi kuin luonnolliseen maatumisprosessiin liittyväksi. Jo tasossa 3 suurinta osaa kaivausalueesta peitti harmaa pohjasavi. Ruutua 815/621 kaivettiin vielä 10 cm saven jatkumisen varmistamiseksi.

### *Kaivausalue 3*

Kaivausalue 3 sijaitsi varsin korkealla muihin alueisiin nähden, lähes peruslinjan kaakkoispuolella sijaitsevan kalliorinteen luoteisosan päällä. Maaperä oli alueella kivistä hiekkamoreenia, ja näin ollen poikkesi selvästi muista kaivausalueista. Pintaturpeen alla oli noin 50 cm paksuinen oranssi hiekkamoreenikerros, joka oli yläosastaan humuksen värjäämää. Oranssin moreenin alla oli harmaa moreenimaa, joka oli myös kaivausalueen pohjimmainen maakerros. Kaivausalueesta 3 tuli varsin syvä muihin alueisiin verrattuna, yli 70 cm syvyinen. Löytöinä kentällä talteen otettiin kaksi epävarmaa kvartsi-iskosta kerroksista 1 ja 4. Myöhemmässä tarkastelussa näitä ei voitu tulkita iskoksiksi.

### *Koeruudut*

Pellolle tehdyissä koeruuduissa maa oli koeruutua D lukuun ottamatta hiekkaa, joka läpäisi seulan täysin. Tästä huolimatta ruuduista ei tullut ainuttakaan löytöä. Koeruuduissa A, B ja C oli noin 30 cm paksuinen, hiekkainen peltomaakerros, jonka alla oli oranssin ja harmaan hiekan laikuttama maa. Alempana hiekka muuttui kokonaan harmaaksi, ja lopulta saveksi. Koeruudut A ja B kaivettiin noin 70 cm syvyyteen ja koeruutu C noin 65 cm syvyyteen. Koeruutu D oli kauttaaltaan savisempaa maata. Peltomultakerros oli noin 30 cm paksu ja sen alla oli jo savi. Koeruuduissa ei havaittu mitään esihistorialliseen aikaan liittyvää.

### *Muut havainnot*

Varsinaisten kaivausten lisäksi käytiin Myllymäen alueella läpi pellon reunassa ollutta ojaa siistimällä ojan profiilia. Näissä leikkauksissa ei havaittu löytöjä eikä kulttuurikerroksia. Sen sijaan pellon pinnalta löytyi kolme kvartsi-iskosta vuoden 2007 koekuopan 460/400 läheiseltä alueelta. Löydöt jätettiin pellolle.



## 2.3. Orimattila Takamaa

### 2.3.1 Arkisto - ja rekisteritiedot

<b>Nimi:</b>	Orimattila Takamaa
<b>Ajoitus ja muinaisjäännytyystyyppi:</b>	kivikautinen asuinpaikka
<b>Rauhoitusluokka:</b>	II
<b>Mj-tunnus:</b>	56001008
<b>Tutkimuksen laji:</b>	Koekaivaus
<b>Kenttätyöaika:</b>	13.6.–14.6.2011
<b>Tutkitun alueen laajuus:</b>	8000 m <sup>2</sup>
<b>Kaivettu alue:</b>	4 m <sup>2</sup>
<b>Peruskarttalehti:</b>	3111 01 Huhdanoja
<b>Kunta, kaupunginosa:</b>	Orimattila, Niemi
<b>Tila, Rno ja omistaja:</b>	Takamaa, 5:5, Kari Nyström Koivumaa, 5:28, Juhani Aaltonen Haapasalo, 6:17 Pekka Haapasalo
<b>Yhtenäiskoordinaatit:</b>	p = 6749450 i = 3426781 z = n. 72 m mpy
<b>ETRS-TM35FIN-koordinaatit:</b>	N = 6746618 E = 426641
<b>Kaivausjohtaja:</b>	Hannu Takala ja Esko Tikkala
<b>Tutkimuslaitos:</b>	Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo
<b>Löydöt:</b>	–
<b>Aiemmat löydöt:</b>	KM 19736 Kvartsi-iskos
<b>Aiemmat tutkimukset:</b>	Inventointi: 1975 Arja Nissinen
<b>Lähikohteet:</b>	Orimattila, Myllykoski, kivikautinen asuinpaikka, Mj.rek. 560010039
<b>Mustavalkonegatiivit:</b>	LKM 135372: 1–42
<b>Kartat:</b>	1 kpl

### 2.3.2. Kohde, ympäristö ja tutkimusmenetelmät

Takamaan asuinpaikka sijaitsee 6,7 kilometriä luoteeseen Orimattilan kirkosta. Vuoden 1975 inventoinnissa Takamaan tilalta tarkemmin määrittelemättömästä paikasta löytyi yksi kvartsi-iskos. Tila itsessään ja sen lähipellot sijaitsevat hyvin tasaisella maastopaikalla, noin 70–72 metrin korkeustasolla. Tilan päärakennusta ympäröi edelleen viljelyksessä olevat pellot kaikilla ilmansuunnilla. Talosta noin 300 metriä kaakkoon on sankka kuusimetsä, jossa on 2010–2011 tehty hakkuita. Talon eteläpuolella on pieni rantaterassi 70 metrin korkeustasolla, joka erottuu parhaiten pellolla. Tilan itäpuolella noin 500 metrin päässä virtaa matalassa uomassa Porvoonjoki ja luoteispuolella noin 200 metrin päässä alkaa havupuumetsikkö, joka kohoaa loivasti 85 metrin korkeuteen.

Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää onko paikalla kivikautista asuinpaikkaa sekä saada ajoittamiseen kelpaavia löytöjä: palanutta luuta tai typologisesti ajoitettavia kivilajiesineitä. Tutkimuksissa keskityttiin peitteisille metsäalueille, joilla nuorempi maanmuokkaus ja peltoviljely ei olisi tuhonnut mahdollisia kulttuurikerroksia. Kvartsi-iskoksen löytökorkeus sijoittuu Ancyliusjärven maksimitasoon. Myllykosken asuinpaikka, jonka ajoitus on noin 9000 calBC, sijaitsee 67,5 metrin korkeudella ja etäisyyttä linnuntietä pitkin sinne on Takamaasta noin 1,2 kilometriä.

Tutkimusten yhteydessä kaivettiin yhteensä 8 koekuoppaa. Näistä 4 kaivettiin Takamaan tilan päärakennuksen kaakkoispuolella olleelle metsäalueelle, noin 70 metrin korkeustasolle ja 4 koekuoppaa talon luoteispuolella olevalle metsäiselle rinteelle 79-74 metrin korkeuksille. Metsäalueiden maaperä oli savipitoista hiesua. Paikoin maastossa oli runsaasti irtokiviä. Koekuopat kaivettiin kivikautisen astutuksen kannalta potentiaalisille tasanteille maastossa erottuneiden törmien päälle. Koekuopat kaivettiin lapioin ja lastoin. Kaikki kaivettu maa seulottiin kuivaseulontana viiden millimetrin seulaverkon käsiseuloilla. Tutkimusajankohtana pellot olivat viljelyksellä, jolloin pintapoimintaa ei päästy tekemään.

### 2.3.3. Mittaukset ja havainnot

Koekuopat mitattiin ja kiinnitettiin kartalle jonomittauksella käsisuuntakehän, linjapaalujen ja 50 metrin rullamitan avulla.

Koekuoppien kuvaus:

#### *Koekuopitusalue 1*

Alue sijaitsee talon kaakkoispuolella kuusimetsässä, jossa on hyvin heikosti erottuva törmä.

- 1) 50x50 cm, syvyys 40 cm. 15 cm paksuisen karikkeen alta alkaa heti puhdas savi.
- 2) 50x45 cm, syvyys 25 cm. 10 cm paksuisen karikkeen alta alkaa heti kova, vaalea ja puhdas savi.
- 3) 55x50 cm, syvyys 25 cm. 10 cm paksuisen karikkeen alta alkaa heti kova, vaalea ja puhdas savi.

4) 55x55 cm, syvyys 25 cm. 10 cm paksuisen karikkeen alta alkaa heti kova, vaalea ja puhdas savi

### *Koekuopitusalue 2*

Alue sijaitsee talon luoteispuoleisessa metsänrinteessä eri korkeuksilla (korkeuserot suhteessa pellon reunan tasoon: 1: +0,73 m, 2: +2,70 m, 3: +5,87 m, 4: +6,04 m). Paikalla kasvaa sekametsää.

1) 40x40 cm, syvyys 45 cm. 10 cm paksuisen karikkeen alta alkaa 29 senttimetrin paksuinen puhdas keltainen hiesu. Pohjalla on vaalea ja puhdas savi.

2) 55x55 cm, syvyys 55 cm. Sijaitsee rinteän alareunassa hyvin kivikkoisessa paikassa. 10 cm paksun karikkeen alta alkaa 29 senttimetrin paksuinen punertava hiekkakerros, joka vaalenee kohti pohjaa. Pohjalla on vaalea ja puhdas savi.

3) 100x100 cm, syvyys 40 cm. Sijaitsee rinteän päällä. 12 cm karikkeen alta alkaa 17 senttimetrin paksuinen kellertävä hiekkakerros, joka muuttuu pohjalla vaaleaksi hiekaksi ja lopulta savensekaiseksi hiesuksi. Kuopassa on jonkin verran halkaisijaltaan noin 20 cm kokoisia kiviä.

4) 100x100 cm, syvyys 40 cm. Sijaitsee ylimmän rinteän päällä. 12 cm karikkeen alta alkaa 14 senttimetrin paksuinen kellertävä hiekkakerros, joka vaalenee kohti pohjaa muuttuen savensekaiseksi hiesuksi. Karikkeen alla itäreunassa on ohut nokinen palokerros. kuopan pohjalla on vaalea, puhdas savi.

### **2.3.4. Päätelmät**

Intensiivisestä koekuopittamisesta huolimatta Takamaan alueelta ei löytynyt selviä merkkejä kivikautisesta asutuksesta. Vuonna 1975 paikalta löytynyt kvartsi-iskos on edelleen ainoa löytö paikalta. Kyseessä on siis pikemminkin irtolöytöpaikka kuin kivikautinen asuinpaikka.

## 2.4. Orimattila, Vääräkoski

### 2.4.1 Arkisto - ja rekisteritiedot

<b>Nimi:</b>	Orimattila Vääräkoski
<b>Ajoitus ja muinaisjäännytyystyyppi:</b>	kivikautinen asuinpaikka
<b>Rauhoitusluokka:</b>	II
<b>Mj-tunnus:</b>	560010053
<b>Tutkimuksen laji:</b>	koekaivaus
<b>Kenttätyöaika:</b>	13.6.2011
<b>Tutkitun alueen laajuus:</b>	3300 m <sup>2</sup>
<b>Kaivettu alue:</b>	4 m <sup>2</sup>
<b>Peruskarttalehti:</b>	3111 01 Huhdanoja
<b>Kunta, kaupunginosa:</b>	Orimattila, Tönnö
<b>Tila, Rno ja omistaja:</b>	Koivumäki, 14:25, Jussi Kostiainen
<b>Yhtenäiskoordinaatit:</b>	p = 6744840 i = 3429501 z = n. 65–70 m mpy
<b>ETRS-TM35FIN-koordinaatit:</b>	N = 6742010 E = 429360
<b>Kaivausjohtaja:</b>	Hannu Takala
<b>Tutkimuslaitos:</b>	Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo
<b>Löydöt:</b>	–
<b>Aiemmat löydöt:</b>	KM 32256: 1–3, kvartsiesineitä, -iskoksia
<b>Aiemmat tutkimukset:</b>	Inventointi: 2000, Hannu Poutiainen Inventointi 2005, Hannu Poutiainen ja Timo Jussila
<b>Lähikohteet:</b>	Orimattila Tuomala mj. Tunnus 560010059
<b>Mustavalkonegatiivit:</b>	LKM 135372: 1–42
<b>Kartat:</b>	1 kpl

#### **2.4.2. Kohde, ympäristö ja tutkimusmenetelmät**

Orimattilan Vääräkosken asuinpaikka löytyi vuonna 2000 Lahden kaupunginmuseon tekemissä tutkimuksissa. Tuolloin loivasti kohti kaakkoa ja Porvoonjokea laskevalta peltoaukealta löytyi kvartsi-iskoksia noin 65 metrin korkeudella olevalta tasanteelta. Vuonna 2005 kvartsisiesineitä ja -iskoksia löytyi tätä laajemmalla alueella kynnöspelloilta 62,5–65 metrin korkeudelta. Löytökorkeus on hyvin lähellä Ancylysjärven maksimitasoa. Peltoaukean luoteispuolella rinne jatkuu loivasti kohoavana metsikkönä.

Vuoden 2011 tutkimusten tarkoituksena oli selvittää jatkuisiko asuinpaikka koskemattomalle metsäalueelle, jossa kulttuurikerrosten säilymiselle olisi paremmat edellytykset kuin kynnöspelloilla ja löytöjen postdepositionaalinen liikkuminen olisi ollut vähäisempää. Toisekseen tarkoituksena oli sekä saada ajoittamiseen kelpaavia löytöjä: palanutta luuta tai typologisesti ajoitettavia kivilajiesineitä. Näitä tarkoituksia varten metsäalueen alimmalle tasanteelle, jonka korkeusero pellon pintaan oli noin 50 senttimetriä, kaivettiin yhteensä viisi puolen neliömetrin suuruisia koekuoppia – kaksi kuoppaa kaivettiin myös peltoalueen korkeimmalla kohdalla olleen tasanteen päälle. Yksi kuoppa tehtiin pellon ja metsän väliseen ojaan puhdistamalla ojan reunat. Koekuopat kaivettiin lapioin ja lastoin. Kaikki kaivettu maa seulottiin kuivaseulontana viiden millimetrin seulaverkon käsiseuloilla.

Metsäalueella maaperä oli savipitoista, mutta sisälsi runsaasti kivenlohkareita, Osa kivistä oli aikanaan siirretty paikalle pelloilta. Pelto itsessään oli savimaata. Pellon reunalle oli toukokuussa 2011 tuotu muutamia kuutioita hiekkaa, joka oli alkukesän aikana tasattu pellon yläreunaan kyntämällä

#### **2.4.3. Mittaukset ja havainnot**

Koekuopat mitattiin ja kiinnitettiin kartalle jonomittauksella käsisuuntakehän, linjapaalujen ja 50 metrin rullamitan avulla. Jonomittauksen alkupisteeksi valittiin Vääräkoskentien ja pihatien risteys (Vääräkoskentie 34, tila: Kielomaa, 14:28, Janne ja Pirjo Haverinen), josta mitattiin pellon reunaa seuraava linja, johon koekuopat kiinnitettiin mittaamalla.

Koekuoppien kuvaus:

- 1) 55x45 cm, syvyys 50 cm. Kuoppa sijaitsee pellolla olevan tasanteen päällä. Koko kuoppa on puhdasta savea.
- 2) 50x45 cm, syvyys 50 cm. Kuoppa sijaitsee pellolla olevan tasanteen päällä. Koko kuoppa on puhdasta savea.
- 3) 50x50 cm, syvyys 25 cm. Kuoppa sijaitsee metsässä, itään työntyvän saarekkeen päässä. 3 cm paksuisen karikekerroksen alta alkaa heti erittäin kova vaalea savikerros.
- 4) 50x50 cm, syvyys 30 cm. Kuoppa sijaitsee metsässä, pellon rajalla. 8 cm paksuisen karikekerroksen alta alkaa kellertävä hieno hiekka, joka päättyy pohjalla olevaan erittäin kovaan vaaleaan savikerrokseen.
- 5) 55x50 cm, syvyys 45 cm. Kuoppa sijaitsee metsässä, lähellä pellon rajaa. 10 cm paksuisen karikekerroksen alta alkaa kellertävä hieno hiekka, joka on 15 cm paksu kerros. Hiekka muuttuu

vähitellen vaaleammaksi ja savipitoisemmaksi ja päättyy pohjalla olevaan erittäin kovaan vaaleaan savikerrokseen.

6) 55x50 cm, syvyys 35 cm. Kuoppa sijaitsee metsässä, pellon rajalla. 15 cm paksuisen karikekerroksen alta alkaa kellertävä hieno hiekka, joka päättyy pohjalla olevaan erittäin kovaan vaaleaan savikerrokseen.

7) 60x55 cm, syvyys 60 cm. Kuoppa sijaitsee metsässä, pellon rajalla. 10 cm paksuisen karikekerroksen alta alkaa kellertävä hieno hiekka, joka päättyy pohjalla olevaan erittäin kovaan vaaleaan savikerrokseen.

8) Pellon ja metsän rajakohdassa olleen ojan pohjoisleikkauksen puhdistu 45 cm leveydeltä 65 cm syvyyteen. Paikalla on 25 cm paksuinen pintaturve ja sen alla 6 cm paksuinen kellertävä hiekkakerros, jonka alla on kova vaalea savi.

#### **2.4.4. Päätelmät**

Yhdestäkään kuopasta ei tullut löytöjä eikä merkkejä kiinteästä muinaisjännöksestä. Asuinpaikka rajautuu siis pellolle ja siinä olevalle loivalle terassille 65 metrin korkeudelle. Pellonmuokkaus nostaa löytöjä pinnalle, josta niitä on inventointien yhteydessä löytynyt. Vuonna 2011 pellolle kaivetut koekuopat osoittivat, että kyntäminen on rikkonut paikan maakerrokset kokonaan, minkä seurauksena asuinpaikan jatkotutkimukset pintapöimintää lukuun ottamatta eivät ole mahdollisia. Asuinpaikan ajoituksessa joudutaan pitäytymään rannansiirtymisajoittamisessa.

## 2.5. Pukkila Savijoki

### 2.5.1 Arkisto - ja rekisteritiedot

<b>Nimi:</b>	Pukkila Savijoki
<b>Ajoitus ja muinaisjäännöstyyppi:</b>	kivikautinen asuinpaikka
<b>Rauhoitusluokka:</b>	II
<b>Mj-tunnus:</b>	616010022
<b>Tutkimuksen laji:</b>	koekaivaus
<b>Kenttätyöaika:</b>	8.6.2011
<b>Tutkitun alueen laajuus:</b>	10 000 m <sup>2</sup>
<b>Kaivettu alue:</b>	4 m <sup>2</sup>
<b>Peruskarttalehti:</b>	3022 02 Pukkila
<b>Kunta, kaupunginosa:</b>	Pukkila, Savijoki
<b>Tila, Rno ja omistaja:</b>	Nummela II, 14:23 Timo Lilja
<b>Yhtenäiskoordinaatit:</b>	p = 6728660 i = 3421500 z = n. 62–63 m mpy
<b>ETRS-TM35FIN-koordinaatit:</b>	N = 6725837 E = 421362
<b>Kaivausjohtaja:</b>	Hannu Takala
<b>Tutkimuslaitos:</b>	Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo
<b>Löydöt:</b>	–
<b>Aiemmat löydöt:</b>	KM 32272 Kvartsi-iskoksia, pii-iskos
<b>Aiemmat tutkimukset:</b>	Inventointi: 2000 Hannu Poutiainen
<b>Lähikohteet:</b>	Pukkila Kuutinoja, kivikautinen asuinpaikka, mj. tunnus 616010021; Pukkila Santamäki, kivikautinen asuinpaikka, mj-tunnus 616010011
<b>Mustavalkonegatiivit:</b>	LKM 135372: 1–42
<b>Kartat:</b>	1 kpl

### 2.5.2. Kohde, ympäristö ja tutkimusmenetelmät

Kohde sijaitsee Pukkilan kirkosta kaksi kilometriä luoteeseen. Asuinpaikka löytyi Lahden kaupunginmuseon tekemissä inventoinneissa vuonna 2000. Löytöpaikalla on kallioinen mäki ja sen länsipuolella lounaaseen viettävä rinne, jossa erottuu kaksi terassia. Vuonna 2000 löydöt poimittiin viljelyksessä olleen pellon pinnalta. Pellon takana oleva mäki on männikköinen ja hyvin kivikkoinen.

Löytöterassit ovat 62–63 metrin korkeustasoilla. Löytökorkeuden perustella asuinpaikka ajoittuu Ancylysjärven maksimivaiheeseen. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää onko peltoalueilla kyntökerroksen alla säilynyt kulttuurikerrosta ehjänä sekä saada ajoittamiseen kelpaavia löytöjä: palanutta luuta tai typologisesti ajoitettavia kivilajiesineitä. Peltoviljely on kattanut koko löytöterassien muodostaman alueen, minkä vuoksi kuopat jouduttiin kaivamaan muokatulle alueelle. Koekuopat kaivettiin lapioin ja lastoin. Kaikki kaivettu maa seulottiin kuivaseulontana viiden millimetrin seulaverkon käsiseuloilla.

Maankäytön tilanne on paikalla muuttunut sitten vuoden 2000. Tällä hetkellä paikalla on kaksi erillistä peltolohkoa. Alempi peltolohko on kesannolla ja kasvoi kesäkuussa 2011 ruohoa. Peltoa on kynnetty, ja sen pinnalta havaittiin heikoista havainto-olosuhteista huolimatta koekuoppien paikkoja valittaessa kvartsi-iskoksia ja yksi pala palanutta luuta, joita ei otettu talteen. Terassin päälle kaivettiin yhteensä viisi puolen neliömetrin kokoista koekuoppaa. Ylempi peltoalue on vuosi sitten istutettu kokonaan koivikoksi ja maanmuokkaus on paikalla päättynyt. Ylemmälle terassille kaivettiin kaksi koekuoppaa – yksi kuoppa kaivettiin vielä aivan mäen laelle tarkoituksena selvittää paikan geologisia kerrostumia. Peltolohkojen välissä on pelto-oja ja selkeä noin 50 senttimetrin korkeusero. Paikalla vierailleen maanomistajan mukaan molemmat peltolohkot ovat aikanaan olleet yhdessä ja samassa tasossa. Vasta erottamisen jälkeen ja kyntösuuntien muuttumisen vaikutuksesta on niiden väliin tullut selkeä kynnys.

### 2.5.3. Mittaukset ja havainnot

Koekuopat mitattiin ja kiinnitettiin kartalle jonomittauksella käsisuuntakehän, linjapaalujen ja 50 metrin rullamitan avulla.

Koekuoppien kuvaus:

- 1) 50x45 cm, syvyys 60 cm. 20 cm kyntökerroksen alla on 19 cm paksu hienon hiekan muodostama kerros, jonka alla on 19 cm paksuinen harmaampi ja savisempi hiesukerros. Pohjalla on puhdas savimaa.
- 2) 50x60 cm, syvyys 70 cm. 30 cm kyntökerroksen alla on 25 cm paksuinen keltaisen hiekan muodostama kerros, jossa on hiiltä. Sen yläreunassa on 5 cm paksuinen yhtenäinen likamaakerros, jota voi pitää heti kyntökerroksen alla olevana kulttuurikerroksen jäänteenä. Hiekan alla on harmaa ja tiivis hiesu, joka päättyy puhtaaseen savimaahan.
- 3) 65x60 cm, syvyys 55 cm. 25 cm kyntökerroksen alla on 30 cm paksu hienon hiekan muodostama kerros, jonka alla on puhdas savimaa.



4) 50x45 cm, syvyys 45 cm. 8 cm kyntökerroksen alat alkaa heti keltainen hiekkakerros, joka päättyy pohjalla olevaan savimaahan.

5) 50x60 cm, syvyys 55 cm. 20 cm kyntökerroksen alla on 30 cm paksu hienon hiekan muodostama kerros, jonka alla on puhdas savimaa.

6) 50x50 cm, syvyys 95 cm. 30 cm peltomultakerroksen alla on 15 cm paksu karkean soran muodostama kerros ja sen alla 45 cm paksu hienon keltaisen hiekan muodostama kerros. Pohjalla on puhdas savimaa.

7) 50x50 cm, syvyys 100 cm. 25 cm peltomultakerroksen alla on 35 cm paksu karkean soran muodostama kerros ja sen alla pohjaan saakka jatkuu keltaisen hiekan kerros. Savimaata ei kuopassa saavutettu.

8) 50x45 cm, syvyys 45 cm. 12 cm karikkeen alta alkaa hyvin kivinen hiekkakerros. Savimaata ei kuopassa saavutettu.

#### **2.5.4. Päätelmät**

Koekuopituksessa ei saatu löytöjä, mutta alemman terassin päältä havaittiin heikoista havainto-oloista huolimatta kvartsi-iskoksia ja yksi ajoitukseen kelpaamaton palaneen luun kappale. Jo vuonna 2000 paikalta poimittiin runsaasti löytöjä. Yhdestä koekuopasta tuli esiin kyntökerroksen alta ohut likamaakerros, jota voi pitää kulttuurikerroksen jäänteinä. Paikalla on siis osittain säilynyt kivikautinen asuinpaikka. Ajoittavien löytöjen puutteessa ajoitus täytyy edelleen perustaa rannansiirtymiskronologiaan.

## 2.6. Myrskylä Seikkala

### 2.6.1 Arkisto - ja rekisteritiedot

<b>Nimi:</b>	Myrskylä Seikkala
<b>Ajoitus ja muinaisjäännöstyyppi:</b>	kivikautinen asuinpaikka
<b>Rauhoitusluokka:</b>	II
<b>Mj-tunnus:</b>	504010011
<b>Tutkimuksen laji:</b>	Koekaivaus
<b>Kenttätyöaika:</b>	7-8.6.2011
<b>Tutkitun alueen laajuus:</b>	10100 m <sup>2</sup>
<b>Kaivettu alue:</b>	3,75 m <sup>2</sup>
<b>Peruskarttalehti:</b>	302205 Myrskylä
<b>Kunta, kaupunginosa:</b>	Myrskylä, Kirkonkylä
<b>Tila, Rno ja omistaja:</b>	Seikkala, 19:109, Aili Suvanto
<b>Yhtenäiskoordinaatit:</b>	p = 6729660 i = 3436180 z = n. 50–55 m mpy
<b>ETRS-TM35FIN-koordinaatit:</b>	N = 6726836 E = 436036
<b>Kaivausjohtaja:</b>	Hannu Takala ja Esko Tikkala
<b>Tutkimuslaitos:</b>	Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo
<b>Löydöt:</b>	–
<b>Aiemmat löydöt:</b>	KM 31864:1–3 Kvartsi-esineitä, -iskoksia
<b>Aiemmat tutkimukset:</b>	Inventointi: 1998 Satu Koivisto
<b>Lähikohteet:</b>	Myrskylä Svännilä, kivikautinen asuinpaikka, mj. tunnus 504010010
<b>Mustavalkonegatiivit:</b>	LKM 135372: 1–42
<b>Kartat:</b>	1 kpl

## 2.6.2. Kohde, ympäristö ja tutkimusmenetelmät

Tutkimusalue sijaitsee 1,4 kilometriä Myrskylän kirkosta länsiluoteeseen jyrkkänä kohoavan Kentänmäen eteläpuolella olevalla pellolla. Vuoden 1998 inventoinnissa löytyi kvartsiesineitä ja -iskoksia Pakaanojaan laskevan rinteeseen terasseilta. Alempi terassi on noin 50 metrin korkeudella ja ylempi noin 55 metrin korkeustasolla. Vuonna 1998 alempi terassi oli runsaslöytöisempi, mutta peltoviljelyn arveltiin liikutelleen löytöjä pellolla.

Vuonna 2011 löytöpaikka oli edelleen viljelyksellä ja molemmilta terasseilta havaittiin kvartsiesineitä ja -iskoksia toukokuussa tehdyn tarkastuskäynnin yhteydessä – löydöt jätettiin paikoilleen. Vuoden 2011 tutkimusten tarkoituksena oli selvittää jatkuisiko pellolle paikannettu asuinpaikka sen pohjoispuolella olevalle metsäalueelle Kentänmäen rinteessä, jossa nuorempi maanmuokkaus ei olisi rikkonut löytökerroksia, jolloin asuinpaikan tutkiminen kaivauksiin olisi mahdollista. Edelleen tarkoituksena oli saada talteen ajoittamiseen kelpaavia löytöjä: palanutta luuta tai typologisesti ajoitettavia kivilajiesineitä. Tätä varten metsäalueelle tehtiin 0,5x0,5 metrin kokoisia koekuoppia aivan peltoalueen rajalle sekä ylempänä oleville tasanteille. Kuoppien väleihin tehtiin kairauksia geologin T-piikkikairalla. Koekuopat kaivettiin lapioin ja lastoin. Kaikki kaivettu maa seulottiin kuivaseulontana viiden millimetrin seulaverkon käsiseuloilla.

Metsä alkaa samalta korkeustasolta pellolla olevan ylempään asuinpaikkaterassin kanssa kohoten kuitenkin nopeasti 60 metrin korkeudelle ja sen yläpuolellekin. Paikalla kasvaa harva havupuumetsikkö. Maaperä on karkeaa soraa ja paikoin hyvinkin kivikkoista. Mäenrinteessä oli pieniä metsittyneitä soranottopisteitä sekä suurempi avaus.

## 2.6.3. Mittaukset ja havainnot

Koekuopat mitattiin ja kiinnitettiin kartalle jonomittauksella käsisuuntakehän, linjapaalujen ja 50 metrin rullamitan avulla. Jonomittauksen alkupisteeksi valittiin pellon pohjoispuolella kulkevan itä-länsisuuntaisen peltotien ja siitä pohjoiseen erkanevan metsätien risteys

Koekuoppien kuvaus:

- 1) 50x50 cm, syvyys 40 cm. 12 cm paksuisen karikkeen alla on vaaleanruskea hiesu, jonka alla vaalea, puhdas savi
- 2) 50x50 cm, syvyys 30 cm. 10 cm paksuisen karikkeen alla on kerros nyrkinkokoisia kiviä, joiden alla on vaaleanruskea savi. Pohjalla on vaalea, puhdas savi.
- 3) 50x50 cm, syvyys 33 cm. 10 cm paksuisen karikkeen alta alkaa ruskea hiekka, jossa paljon juuria. Kuopan pohjalla on nyrkinkokoisia kiviä.
- 4) 50x50 cm, syvyys 41 cm. 10 cm paksuisen karikkeen alla on vaaleanruskea hiesukerros, jossa sekoittuneena nyrkinkokoisia kiviä. Pohjalla on vaalea, puhdas savi.
- 5) 50x50 cm, syvyys 66 cm. 23 cm paksuisen karikkeen alla on vaaleanruskea hiekka pohjaan asti.

- 6) 50x50 cm, syvyys 34 cm. 12 cm paksuisen karikkeen alla kivikerros (nyrkinkokoisia kiviä) ja juuria. Näiden alla on kellertävänruskea hieno hiekka ja runsaasti juuria. Kuopan pohjalla on karkea sora ja kiviä.
- 7) 50x50 cm, syvyys 57 cm. 10 cm paksuisen karikkeen alla kivikerros (nyrkinkokoisia kiviä) ja paljon juuria. Kerroksen alapuolella on kellertävänruskea hieno hiekka/hiesu ja kuopan pohjalla nyrkinkokoisia kiviä.
- 8) 50x50 cm, syvyys 50 cm. 10 cm paksuisen karikkeen on alla nyrkinkokoisia kiviä ja niihin sekoittuneena punertavanruskea hiekkakerros. Pohjalla on kivikerros.
- 9) 50x50 cm, syvyys 69 cm. 7 cm paksuisen karikkeen alla on kellertävänruskea hieno hiekka, joukossa joitakin nyrkinkokoisia kiviä. Pohjalla on vaalea, puhdas savi.
- 10) 50x50, syvyys 78 cm. 11 cm paksuisen karikkeen alla on kellertävänruskea hieno hiekka/hiesu ja joitakin pieniä kiviä. Pohjalla on vaalea, puhdas savi.
- 11) 50x50 cm, syvyys 68 cm. 11 cm paksuisen karikkeen alla on noin 3 cm:n vaalea hiekkakerros, jonka alla on kellertävänruskea hiesukerros, jonka yläosassa joitakin kiviä.
- 12) 50x50 cm, syvyys 58 cm. 8 cm paksuisen karikkeen alla, pohjoisreunassa on ohut huuhtoutumiskerros, jonka alla kellertävänruskea hieno hiekka/hiesu ja joukossa nyrkinkokoisia, veden pyöristämiä kiviä. Pohjalla on karkea sora ja kiviä.
- 13) 50x50 cm, syvyys 30 cm. 12 cm paksuisen karikkeen alla on kivikerros (nyrkinkokoisia kiviä) ja juuria. Näiden alapuolella on vaaleanruskea hiekka. Kuopan pohjalla on kivikerros.
- 14) 50x50 cm, syvyys 39 cm. 7 cm paksuisen karikkeen alla pakkautunutta savensekaista hiesua kuopan pohjaan asti.
- 15) 50x50 cm, syvyys 53 cm. 7 cm paksuisen karikkeen alla on kivikerros (vedessäpyörineitä, nyrkinkokoisia kiviä) ja paljon juuria. Kivikerroksen alapuolella on tummanruskea hiekka (noin 5cm) ja sen alla harmahtava, savensekainen hiesukerros.

#### **2.6.4. Päätelmät**

Seikkalan asuinpaikan läheisyyteen peitteiselle metsäalueelle tehty koekuopitus ei tuottanut ensimmäistäkään löytöä. Tämän perusteella asuinpaikka rajautuu alueelle, joka on nykyisin peltona. Pellolla erottuu kaksi noin viiden metrin korkeuserolla olevaa terassimaista muodostumaa. Kysymys siitä onko paikalla myös kaksi eriaikaista asutusvaihetta, vai onko kyseessä löytöjen kulkeutuminen ylemmältä tasolta alemmas vaatisi peltoalueen intensiivistä tutkimusta. Kuitenkin nykyiset peltoviljelymenetelmät lienevät tuhonneen paikalla olleet kulttuurikerrokset. Asuinpaikan rajauksena voidaan pitää vuoden 1998 inventoinnissa tehtyä rajausta. Ajoituksessa joudutaan nojautumaan rannansiirtymisajoitukseen.

### 3. Yhteenveto ja loppupäätelmät

Orimattilan Pappilanmäen asuinpaikka on kahteen eri alueeseen jakautuva runsaslöytöinen asuinpaikka. Osa asuinpaikasta sijaitsee loma-asunnon pihapiirissä eikä sen jatkotutkimuksiin ole toistaiseksi aihetta. Sen sijaan sen pohjoispuolelta, metsäalueelta löytyi hyvinkin rikas ja syvälle ulottunut löytökokonaisuus, jonka jatkotutkiminen on harkittavissa. Kesän 2011 kenttätöissä asuinpaikalta löytyi palanutta luuta, jotka ovat tätä kirjoitettaessa analysoitavana, ja myöhemmin niistä teetetään radiohiiliajoitus.

Lahden Myllymäen asuinpaikan koekuopitus tehtiin osittain peitteiselle metsäalueelle aikaisemmin peltoalueelta poimittujen löytöjen läheisyyteen. Kaikki peitteiselle alueelle tehdyt tutkimusalueet olivat kuitenkin löydöttömiä. Näiden lisäksi peltoalueelle tehtiin kaksi koekuoppaa, jotka myös olivat löydöttömiä. Sen sijaan pintapoinnassa pellolta löytyi muutamia kvartsi-iskoksia. Vaikka lähellä olevalla Mattilan asuinpaikalla on kyntökerroksen alla säilynyt kivikautista asuinpaikkakerrosta, ei siitä ollut jälkeäkään Myllymäellä. Tuhoutunut asuinpaikka rajautuu siis nykyiselle peltoalueelle. Asuinpaikan jatkotutkimuksia ei voi enää tämän jälkeen pitää mielekkäinä.

Orimattilan Takamaasta on aikaisemmin löytynyt vain yksi kvartsi-iskos. Kesän 2011 intensiivisestä koekuopituksesta huolimatta yhtään löytöä ei peltoalueelta tai metsäalueilta tavattu. Mikäli löytöpaikalla olevia peltoja vielä tulevaisuudessa kynnetään, on pintapoinninta paikalla mahdollista, mutta muunlaisille jatkotutkimuksille ei paikalla ole enää perusteita.

Orimattilan Vääräkosken asuinpaikalta on kahdessa inventoinnissa löytynyt runsaasti esineitä pellon pinnalta. Kesän 2011 koekuopituksessa ei asuinpaikan yläpuolella olleelta metsäalueelta löytynyt merkkejä kivikautisesta asutuksesta. Samoin pellon ylimmälle terassille tehdyt koekuopat olivat löydöttömiä. Asuinpaikka rajautuu siis aikaisemmin määritetylle terassille pellon rinteeseen keskiosaan, missä kyntäminen on tuhonnut kulttuurikerroksen kokonaan. Asuinpaikan jatkokaivaukset eivät ole perusteltuja.

Pukkilan Savijoen asuinpaikan ainoat löydöt havaittiin pellon pinnalta asuinpaikkaterassin päältä. Koekuopat olivat löydöttömiä, mutta yhdessä koekuopassa oli vielä jääneitä kyntökerroksen alapuolisesta kulttuurimaasta. Paikalla harjoitettavasta peltoviljelystä huolimatta pieni osa kivikautisesta asuinpaikasta on säilynyt ja sen jatkotutkimus on mahdollista. Asuinpaikka ajoittuu löytökorkeutensa puolesta aivan Ancyliusjärven transgression kulminaatiovaiheeseen.

Myrskylän Seikkalassa löydöt rajautuvat kynnöspellolle. Peitteiseltä metsäalueelta pellon vieressä ei tavattu ensimmäistäkään löytöä eikä merkkejä kulttuurikerroksesta. Kaivauksia asuinpaikalla ei ole perusteltua järjestää, mutta lisälöytöjen saamiseksi pintapoinnintapellolla on mahdollista.

Kesän 2011 koekaivausten ajoittava materiaali saatiin yhdeltä asuinpaikalta: Orimattilan Pappilanmäeltä. Muut asuinpaikat ovat sijainneet nykyisillä peltoalueilla eikä niiltä otettu pintapoinnintalöytöjä talteen. Tutkimukset antavat lähdemateriaalia asutuksen levinnän ja rannansiirtymiskronologian tutkimuksiin. Hankkeeseen kuuluu vielä inventointi, josta valmistuu myöhemmin oma raporttinsa.

## Mustavalkonegatiiviluettelo

ORIMATTILA PAPPILANMÄKI 2011

Alkuperäisiä negatiiveja säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa.

Valokuvaajat: ES = Eetu Sorvali, ET = Esko Tikkala

Numero	Aihe	Kuvaussuunta	Kuvaaja	Päivämäärä
LKM				
135371:				
1	Kaivausalue 1, paalutettuna	luoteesta	ES	23.5.2011
2	Sama kuin ed.	kaakosta	ES	23.5.2011
3	Yleiskuva, kaivausalue 1, puhdistus tasoon 0	pohjoisesta	ES	24.5.2011
4	Kaivausalue 1, taso 0	kaakosta	ES	24.5.2011
5	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	24.5.2011
6	Kaivausalue 1, taso 1	koillisesta	ES	24.5.2011
7	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	24.5.2011
8	Kaivausalue 1, taso 2	koillisesta	ES	25.5.2011
9	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	25.5.2011
10	Kaivausalue 3, pinta	lounaasta	ES	26.5.2011
11	Kaivausalue 1, taso 3	koillisesta	ES	26.5.2011
12	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	26.5.2011
13	Kaivausalue 1, taso 4	koillisesta	ES	26.5.2011
14	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	26.5.2011
15	Yleiskuva, kaivausalue 1 keskellä	pohjoisesta	ES	26.5.2011
16	Kaivausalue 1, taso 5	koillisesta	ES	27.5.2011
17	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	27.5.2011
18	Kaivausalue 1, taso 6	koillisesta	ES	27.5.2011
19	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	27.5.2011
20	Kaivausalue 3, taso 0	luoteesta	ES	30.5.2011
21	Sama kuin ed.	luoteesta	ES	30.5.2011
22	Kaivausalue 3, taso 1	luoteesta	ES	30.5.2011
23	Kaivausalue 1, taso 7	koillisesta	ES	30.5.2011
24	Kaivausalue 3, taso 2	luoteesta	ES	30.5.2011
25	Kaivausalue 1, taso 8	koillisesta	ES	31.5.2011
26	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	31.5.2011
27	Kaivausalue 3, taso 3	luoteesta	ES	31.5.2011
28	Kaivausalue 1, taso 9	koillisesta	ES	31.5.2011
29	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	31.5.2011
30	Kaivausalue 3, taso 4/pohja	luoteesta	ES	31.5.2011
31	Kaivausalue 1, taso 10	koillisesta	ES	1.6.2011
32	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	1.6.2011
33	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	1.6.2011
34	Kaivausalue 1, taso 11	koillisesta	ES	6.6.2011
35	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	6.6.2011
36	Koekuoppa 1, Metsäalue, taso 1	kaakosta	ES	6.6.2011
37	Kaivausalue 1, taso 12/pohja	koillisesta	ES	6.6.2011
38	Koeruutu 1506/1034, taso 0	lounaasta	ES	6.6.2011
39	Kaivausalue 2, taso 0	lounaasta	ES	6.6.2011
40	Kaivausalue 1, lounaisprofiili	koillisesta	ES	6.6.2011
41	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	6.6.2011
42	Kaivausalue 1, kaakkoisprofiili	luoteesta	ES	6.6.2011
43	Kaivausalue 1, koillisprofiili	lounaasta	ES	6.6.2011
44	Sama kuin ed.	lounaasta	ES	6.6.2011
45	Kaivausalue 1, luoteisprofiili	kaakosta	ES	6.6.2011
46	Koekuoppa 1, Metsäalue, taso 2	kaakosta	ES	6.6.2011

Numero	Aihe	Kuvaussuunta	Kuvaaja	Päivämäärä
LKM				
135371:				
47	Kaivausalue 2, taso 1	lounaasta	ES	7.6.2011
48	Koeruutu 1506/1034, taso 1	lounaasta	ES	7.6.2011
49	Kaivausalue 2, taso 2	lounaasta	ES	7.6.2011
50	Kaivausalue 2, taso 3	lounaasta	ES	7.6.2011
51	Sama kuin ed.	lounaasta	ES	7.6.2011
52	Kaivausalue 2, taso 4	luoteesta	ES	7.6.2011
53	Koeruutu 1506/1034, taso 2	luoteesta	ES	7.6.2011
54	Sama kuin ed.	luoteesta	ES	7.6.2011
55	Koekuoppa 1, metsäalue, taso 3	kaakosta	ES	8.6.2011
56	Kaivausalue 2, taso 5	lounaasta	ES	8.6.2011
57	Kaivausalue 2, taso 6/pohja	lounaasta	ES	8.6.2011
58	Koeruutu 1506/1034, taso 3	lounaasta	ES	8.6.2011
59	Koekuoppa 1, metsäalue, taso 4	luoteesta	ES	8.6.2011
60	Koeruutu 1503/1010, taso 1	luoteesta	ES	8.6.2011
61	Koeruutu 1506/1034, taso 4	luoteesta	ES	8.6.2011
62	Sama kuin ed.	luoteesta	ES	8.6.2011
63	Kaivausalue 2, luoteisprofiili	kaakosta	ES	8.6.2011
64	Sama kuin ed.	kaakosta	ES	8.6.2011
65	Sama kuin ed.	kaakosta	ES	8.6.2011
66	Koekuoppa 1507/1044, lounaisprofiili	koillisesta	ES	8.6.2011
67	Sama kuin ed.	koillisesta	ES	8.6.2011
68	Koeruutu 1503/1010, taso 2	luoteesta	ES	8.6.2011
69	Koekuoppa 1, metsäalue, taso 5	kaakosta	ES	9.6.2011
70	Sama kuin ed.	kaakosta	ES	9.6.2011
71	Koeruutu 1506/1034, taso 5/pohja	lounaasta	ES	9.6.2011
72	Koeruutu 1506/1034, kaakkoisprofiili	luoteesta	ES	9.6.2011
73	Koeruutu 1503/1010, taso 4	lounaasta	ES	9.6.2011
74	Sama kuin ed.	lounaasta	ES	9.6.2011
75	Koekuoppa 1, metsäalue, taso 6	kaakosta	ET	10.6.2011
76	Koeruutu 1503/1010, taso 5	kaakosta	ET	10.6.2011
77	Koeruutu 1503/1010, taso 6	kaakosta	ET	10.6.2011
78	Koeruutu 1503/1010, taso 7/pohja	kaakosta	ET	10.6.2011
79	Koeruutu 1503/1010, lounasprofiili	koillisesta	ET	10.6.2011
80	Koekuoppa 1, metsäalue, taso 7	kaakosta	ET	10.6.2011
81	Koekuoppa 1, metsäalue, taso 8/pohja	kaakosta	ET	10.6.2011
82	Koekuoppa 1, metsäalue, lounaisprofiili	luoteesta	ET	10.6.2011

## Mustavalkonegatiiviluettelo

LAHTI MYLLYMÄKI 2011

Alkuperäisiä negatiiveja säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa.

Valokuvaaja: Eetu Sorvali

Numero	Aihe	Kuvaussuunta	Päivämäärä
LKM			
135372:			
1	Kaivausalue 1 paalutettuna	etelästä	13.6.2011
2	Sama kuin ed.	pohjoisesta	13.6.2011
3	Kaivausalue 1, taso 0	etelästä	14.6.2011
4	Sama kuin ed.	pohjoisesta	14.6.2011
5	Kaivausalue 2, pinta	lännestä	14.6.2011
6	Kaivausalue 2, taso 0	lännestä	14.6.2011
7	Kaivausalue 1, taso 1	etelästä	14.6.2011
8	Sama kuin ed.	pohjoisesta	14.6.2011
9	Kaivausalue 2, taso 1	lännestä	14.6.2011
10	Sama kuin ed.	lännestä	14.6.2011
11	Kaivausalue 1, taso 2	pohjoisesta	14.6.2011
12	Sama kuin ed.	pohjoisesta	14.6.2011
13	Kaivausalue 2, taso 2	lännestä	15.6.2011
14	Kaivausalue 1, taso 3	etelästä	15.6.2011
15	Sama kuin ed.	pohjoisesta	15.6.2011
16	Kaivausalue 2, taso 3	lännestä	15.6.2011
17	Kaivausalue 3 paalutettuna	lännestä	16.6.2011
18	Kaivausalue 3, taso 0	lännestä	16.6.2011
19	Sama kuin ed.	lännestä	16.6.2011
20	Kaivausalue 1, eteläprofiili	pohjoisesta	16.6.2011
21	Kaivausalue 1, länsiprofiili	idästä	16.6.2011
22	Kaivausalue 1, pohjoisprofiili	etelästä	16.6.2011
23	Kaivausalue 3, taso 1	lännestä	17.6.2011
24	Koeruudut A ja B, taso 1	länsilounaasta	17.6.2011
25	Kaivausalue 3, taso 2	lännestä	17.6.2011
26	Sama kuin ed.	lännestä	17.6.2011
27	Koeruudut A ja B, taso 2	länsilounaasta	17.6.2011
28	Koeruudut A ja B, taso 3	länsilounaasta	17.6.2011
29	Kaivausalue 3, taso 3	lännestä	17.6.2011
30	Koeruudut A ja B, taso 4	länsilounaasta	17.6.2011
31	Yleiskuva. Peruslinja metsässä. Lähinnä paalu 778/600	etelästä	20.6.2011
32	Yleiskuva. Peruslinja metsässä. Lähinnä paalu 820/620	pohjoisesta	20.6.2011
33	Kaivausalue 3, taso 4	lännestä	20.6.2011
34	Koeruudut A ja B, taso 5	länsilounaasta	20.6.2011
35	Koeruutu C, kyntökerroksen alapinta	länsilounaasta	20.6.2011
36	Koeruudut A ja B, taso 6/pohja	länsilounaasta	20.6.2011
37	Kaivausalue 3, pohja	lännestä	20.6.2011
38	Kaivausalue 3, eteläprofiili	pohjoisesta	20.6.2011
39	Koeruudut A ja B, kaakkoisprofiili	luoteesta	21.6.2011
40	Yleiskuva. Hiekkalinssien koekuopitusta peltoalueella.	lounaasta	21.6.2011
41	Koeruutu C, kaakkoisprofiili	luoteesta	21.6.2011
42	Koeruutu D, kaakkoisprofiili	luoteesta	21.6.2011

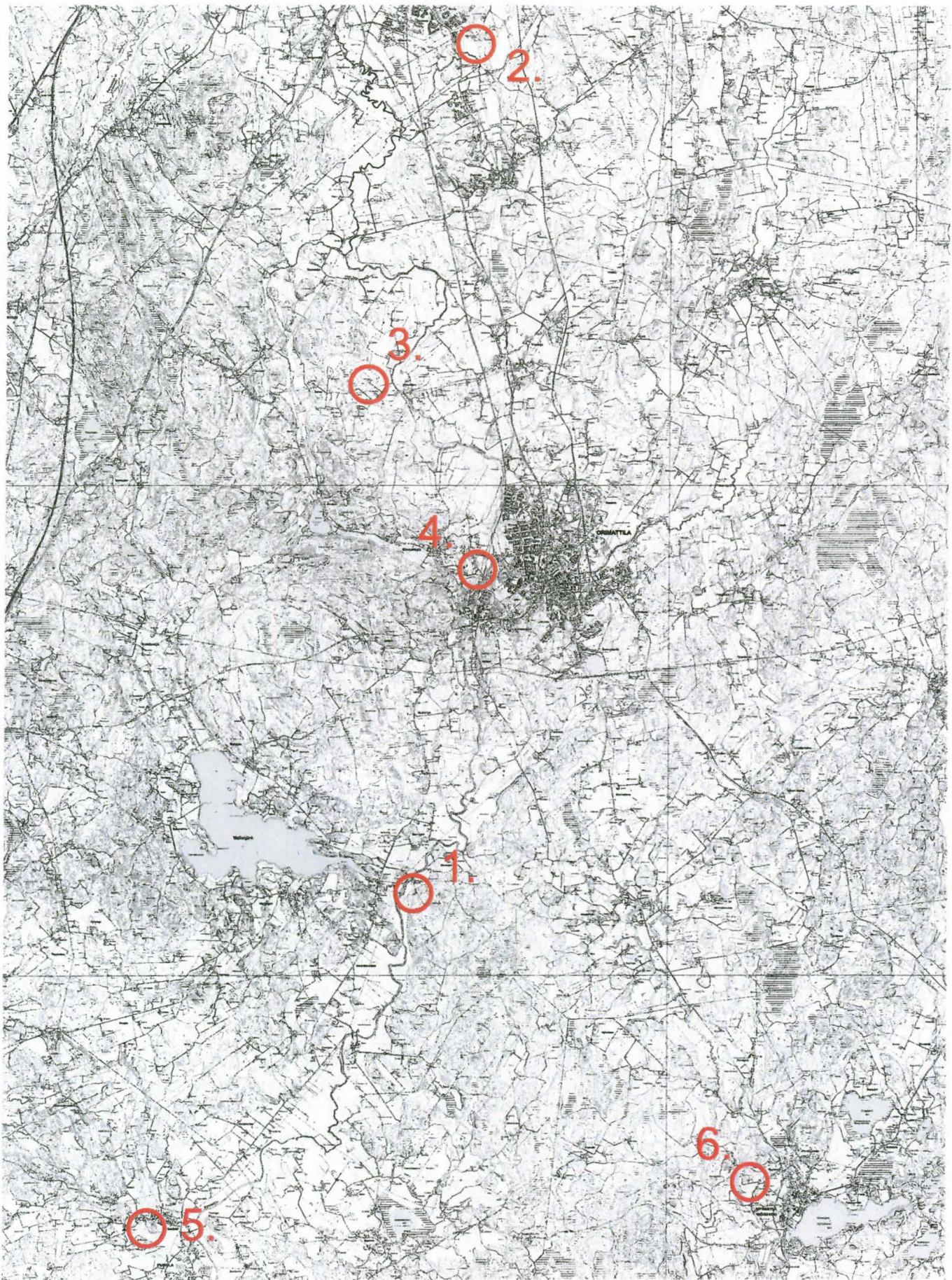


## LIITE 2

### Karttaluettelo

1. Tutkimuskohteet. Lähestymiskartta. Mk. 1 : 130000.
2. Orimattila, Pappilanmäki. Yleiskartta. Mk. 1: 1000.
3. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Pintavaaitus. Mk. 1 : 20.
4. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:0. Mk. 1 : 20.
5. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:1. Mk. 1 : 20.
6. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:2. Mk. 1 : 20.
7. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:3. Mk. 1 : 20.
8. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:4. Mk. 1 : 20.
9. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:5. Mk. 1 : 20.
10. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:6. Mk. 1 : 20.
11. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:7. Mk. 1 : 20.
12. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:8. Mk. 1 : 20.
13. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:9. Mk. 1 : 20.
14. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:10. Mk. 1 : 20.
15. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:11. Mk. 1 : 20.
16. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Taso:12. Mk. 1 : 20.
17. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Profiilikartta. Kaakkois- ja lounaisprofiilit. Mk. 1 : 20.
18. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 1. Profiilikartta. Luoteis- ja koillisprofiilit. Mk. 1 : 20.
19. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 2. Tasokartta. Pintavaaitus, tasot 0 ja 1. Mk. 1 : 20.
20. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 2. Tasokartta. Tasot 2 - 4. Mk. 1 : 20.
21. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 2. Taso- ja profiilikartta. Tasot 5–6 ja lounaisprofiili. Mk. 1 : 20.
22. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 3. Pintavaaitus, tasot 0 ja 1. Mk. 1 : 20.
23. Orimattila, Pappilanmäki. Kaivausalue 3. Tasokartta. Tasot 2–4. Mk. 1 : 20.
24. Orimattila, Pappilanmäki. Koeruutu 1503/1010. Tasokartta. Pintavaaitus, tasot 0–4. Mk. 1 : 20.
25. Orimattila, Pappilanmäki. Koeruutu 1503/1010. Taso- ja profiilikartta. Tasot 5 ja 6, lounaisprofiili. Mk. 1 : 20.
26. Orimattila, Pappilanmäki. Koeruutu 1506/1034. Tasokartta. Pintavaaitus, tasot 0–2. Mk. 1 : 20.
27. Orimattila, Pappilanmäki. Koeruutu 1506/1034. Taso- ja profiilikartta. Tasot 3–5, lounaisprofiili. Mk. 1 : 20.
28. Orimattila, Pappilanmäki. Koeruutu 1600,2/1004,3. Tasokartta. Pintavaaitus, tasot 0–4. Mk. 1 : 20.
29. Orimattila, Pappilanmäki. Koeruutu 1600,2/1004,3. Taso- ja profiilikartta. Tasot 5–7, lounaisprofiili. Mk. 1 : 20.
30. Lahti, Myllymäki. Yleiskartta. Mk. 1: 2000.
31. Lahti, Myllymäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Pintavaaitus ja taso 0.
32. Lahti, Myllymäki. Kaivausalue 1. Tasokartta. Tasot 1 ja 2.
33. Lahti, Myllymäki. Kaivausalue 1. Taso- ja profiilikartta. Taso 3, länsi- ja eteläprofiilit.
34. Orimattila, Takamaa. Yleiskartta. Mk. 1: 5000.
35. Orimattila, Vääräkoski. Yleiskartta. Mk. 1: 5000.
36. Pukkila, Savijoki. Yleiskartta. Mk. 1: 5000.
37. Myrskylä, Seikkala. Yleiskartta. Mk. 1: 5000.

Tutkimuskohteet 2011  
Lähestymiskartta (1 : 130000)



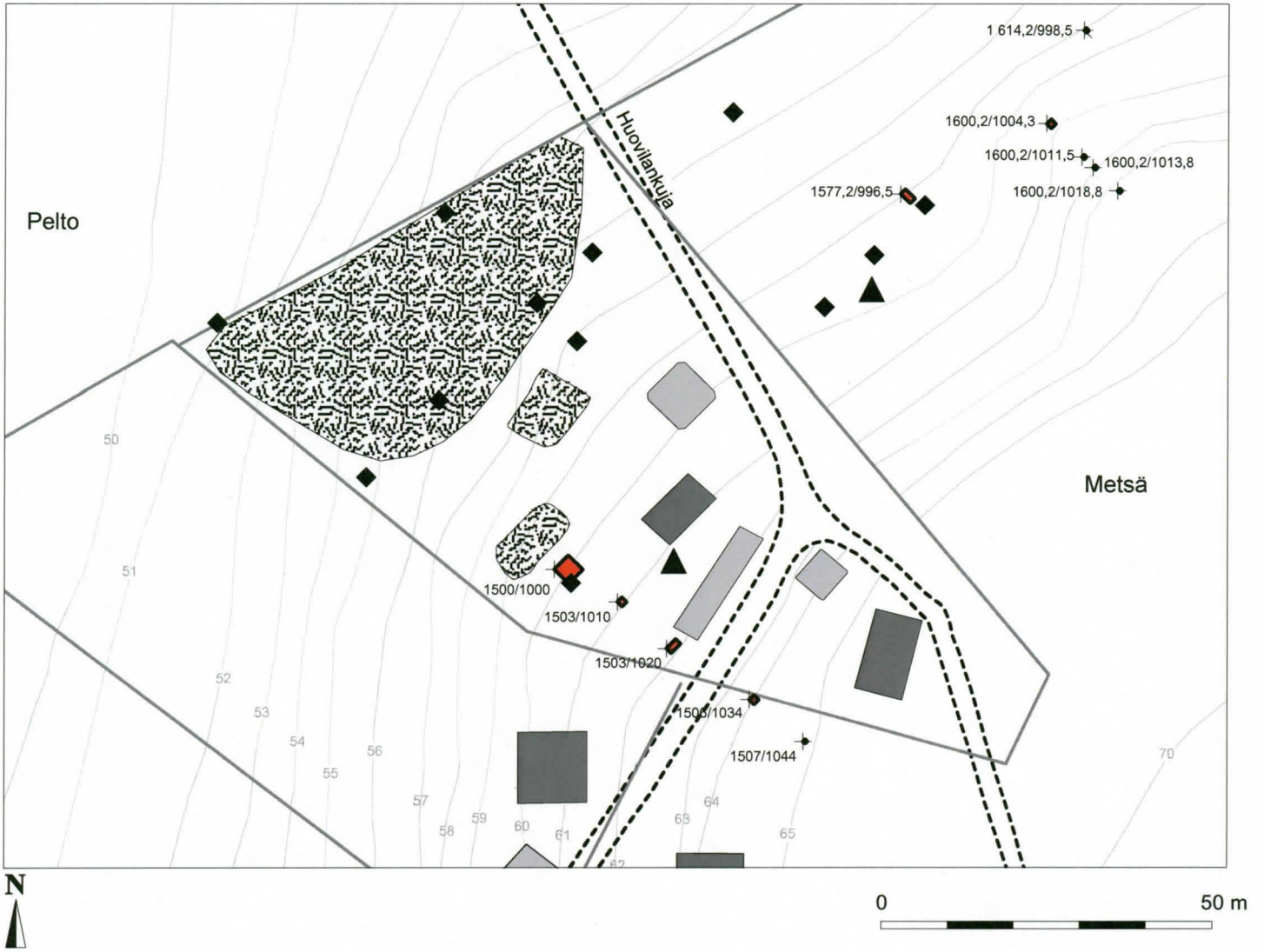
1. Orimattila, Pappilanmäki  
2. Lahti Myllymäki  
3. Orimattila, Takamaa









4. Orimattila, Vääräkoski  
5. Pukkila, Savijoki  
6. Myrskylä, Seikkala

0 5 km



Maanmittauslaitos  
Perus- ja Käyrä CD-rom, Häme 2001



- |   |  |
|---|--|
|  Korkeuskäyrä  |  Kaivausalue 2011 |
|  Tontin raja   |  Kaivausalue 2007 |
|  Piharakennus  |  Kiintopiste 2011 |
|  Asuinrakennus |  Pelto            |

**Orimattila Pappilanmäki**  
 Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
 H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

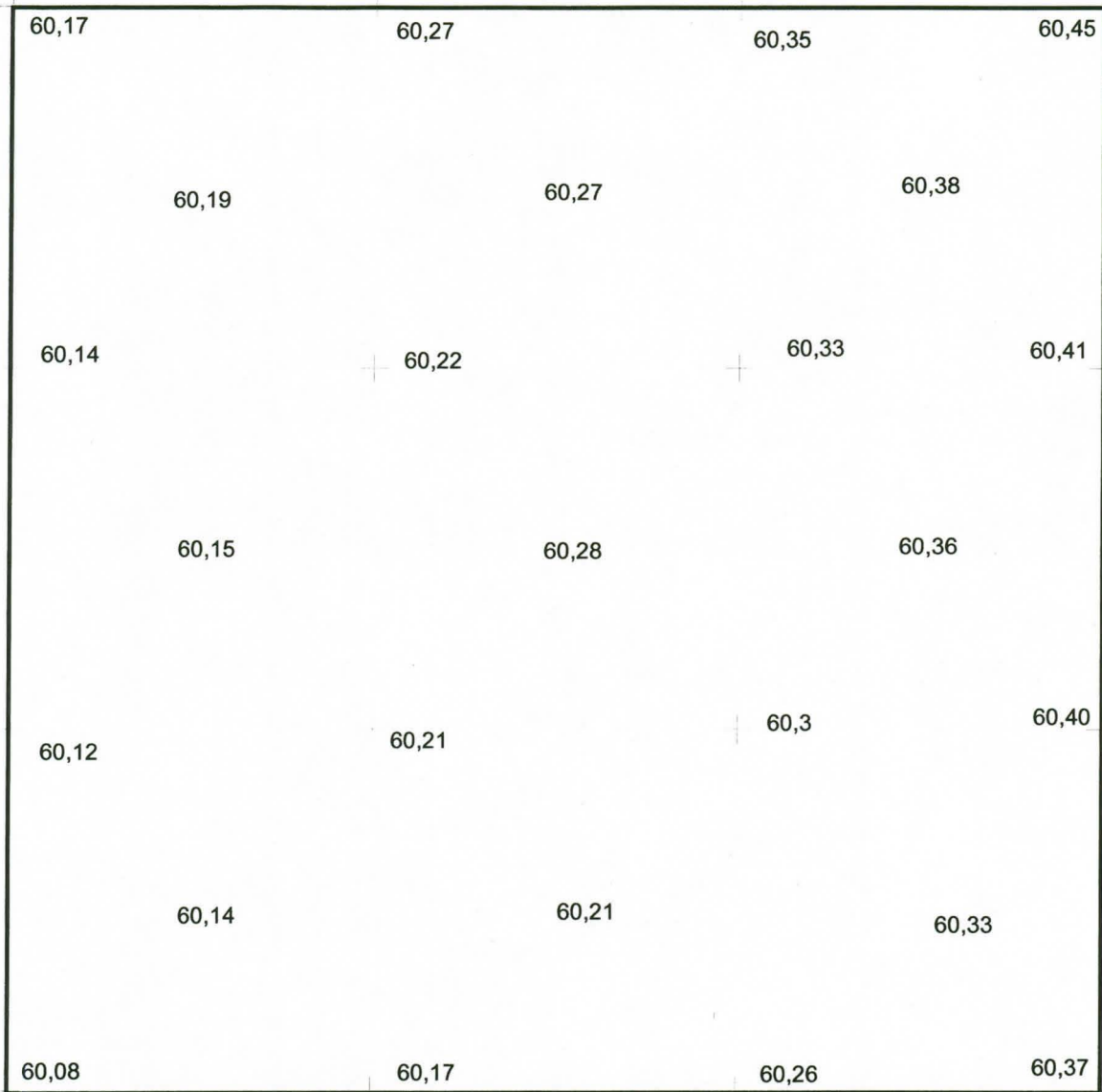
Kartta 2  
 Yleiskartta

Akuliina Aartolahden (2007) kartan pohjalta  
 E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Mk. 1:1000  
 N2000

1503/1000

1503/1003



1500/1000

1500/1003

Pintavaaitus

0 1 m

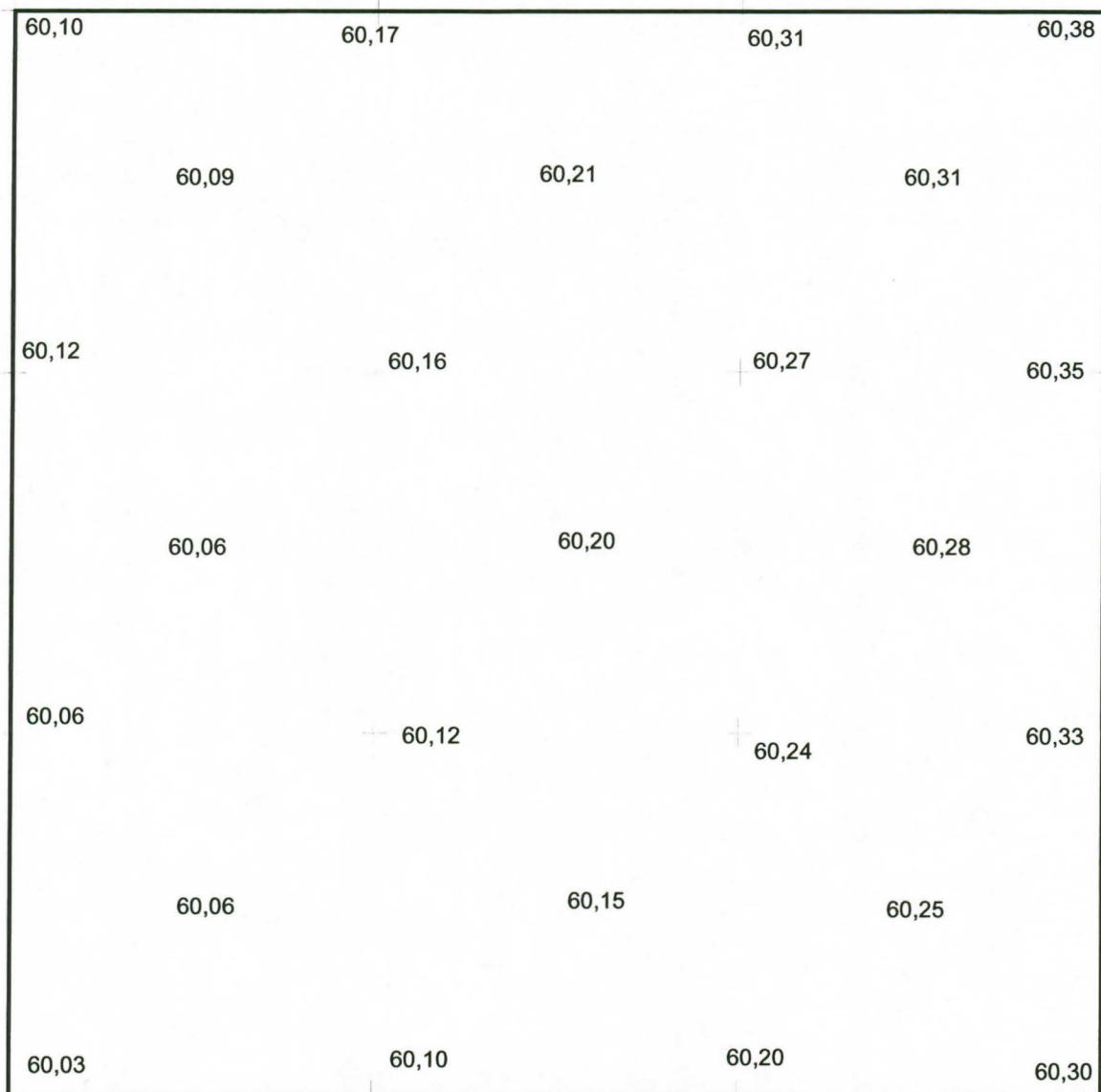
 Peltomulta

<p><b>Orimattila Pappilanmäki</b> Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus H. Takala, E. Tikkala &amp; E. Sorvali 2011</p>	<p>Kartta 3 Tasokartta Kaivausalue 1</p>
<p>Piirt. E. Sorvali 23.5.2011 Puht. piirt. E. Tikkala 2011</p>	<p>Mk. 1 : 20 N2000</p>



1503/1000

1503/1003



1500/1000

1500/1003

Taso 0

0 1 m

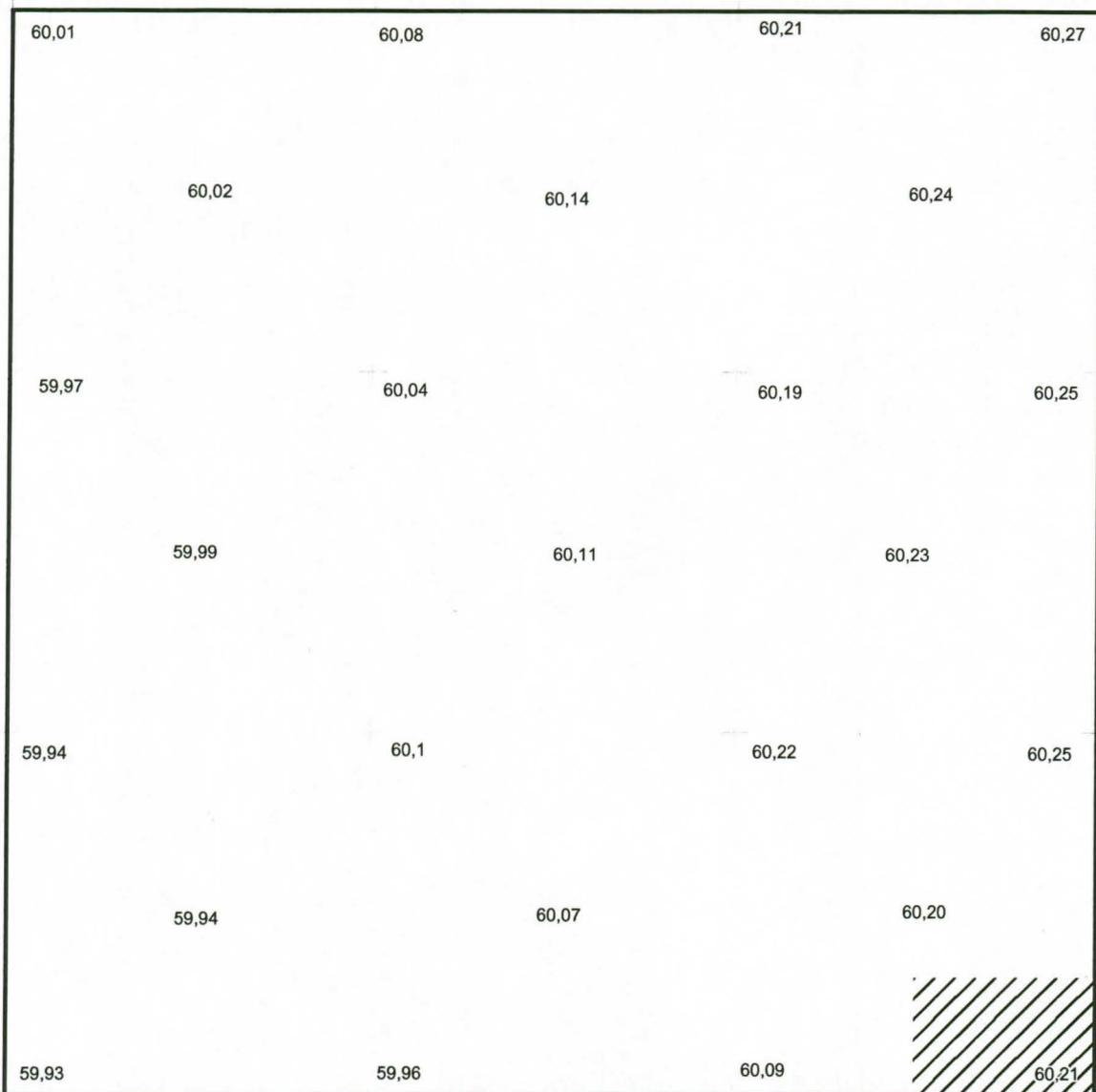
 Peltomulta

<p><b>Orimattila Pappilanmäki</b> Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus H. Takala, E. Tikkala &amp; E. Sorvali 2011</p>	<p>Kartta 4 Tasokartta Kaivausalue 1</p>
<p>Piirt. E. Sorvali 24.5.2011 Puht. piirt. E. Tikkala 2011</p>	<p>Mk. 1 : 20 N2000</p>



1503/1000

1503/1003



1500/1000

1500/1003

Taso 1

0 1 m



Vuoden 2007 koekuoppa

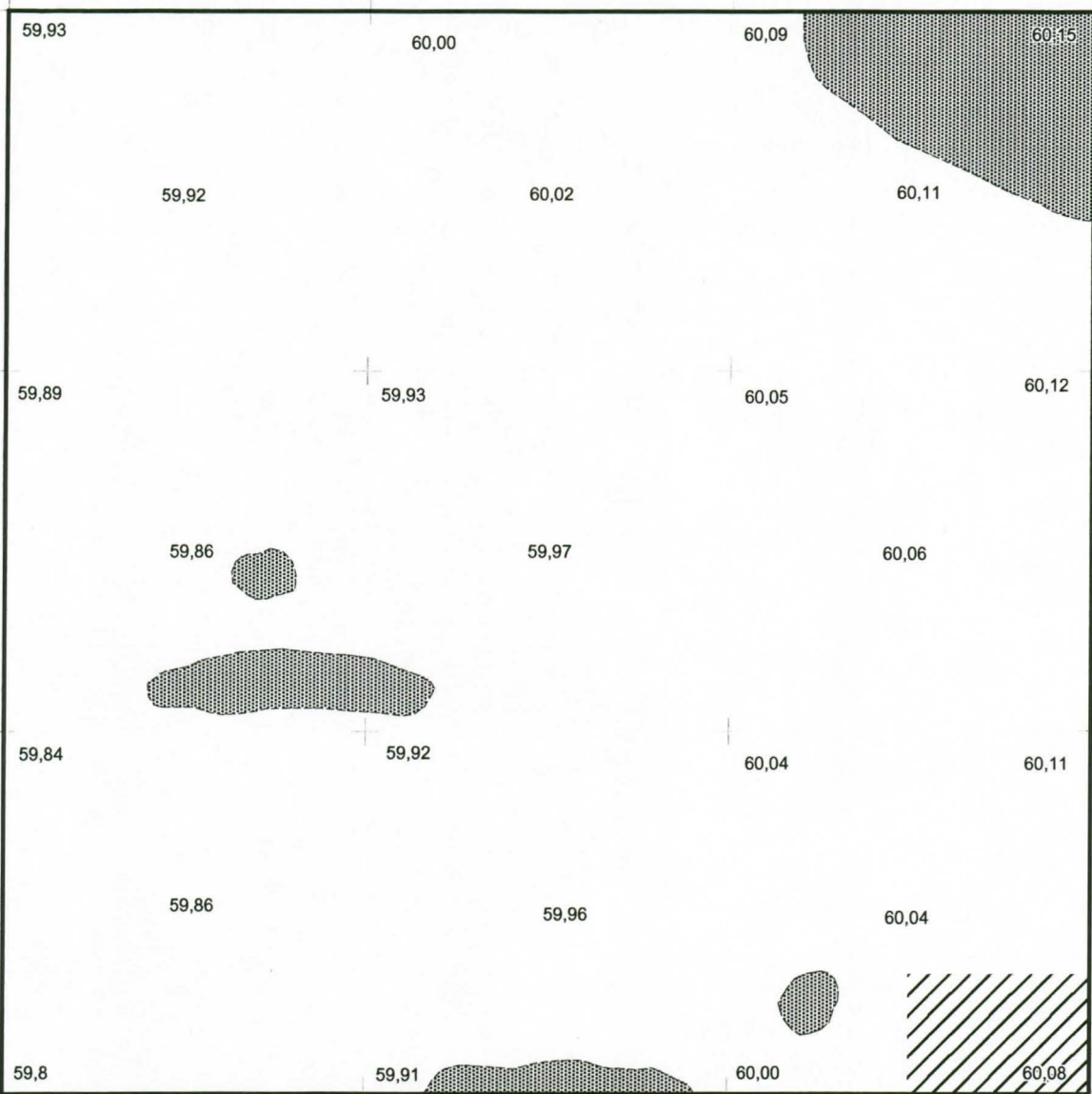


Peltomulta

**Orimattila Pappilanmäki**Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011Kartta 5  
Tasokartta  
Kaivausalue 1Piirt. E. Sorvali 24.5.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011Mk. 1 : 20  
N2000

1503/1000

1503/1003






1500/1000

1500/1003

Taso 2

0

1 m

-  Vuoden 2007 koekuoppa
-  Peltomullansekainen hiekkamoreeni
-  Peltomulta

**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 6  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

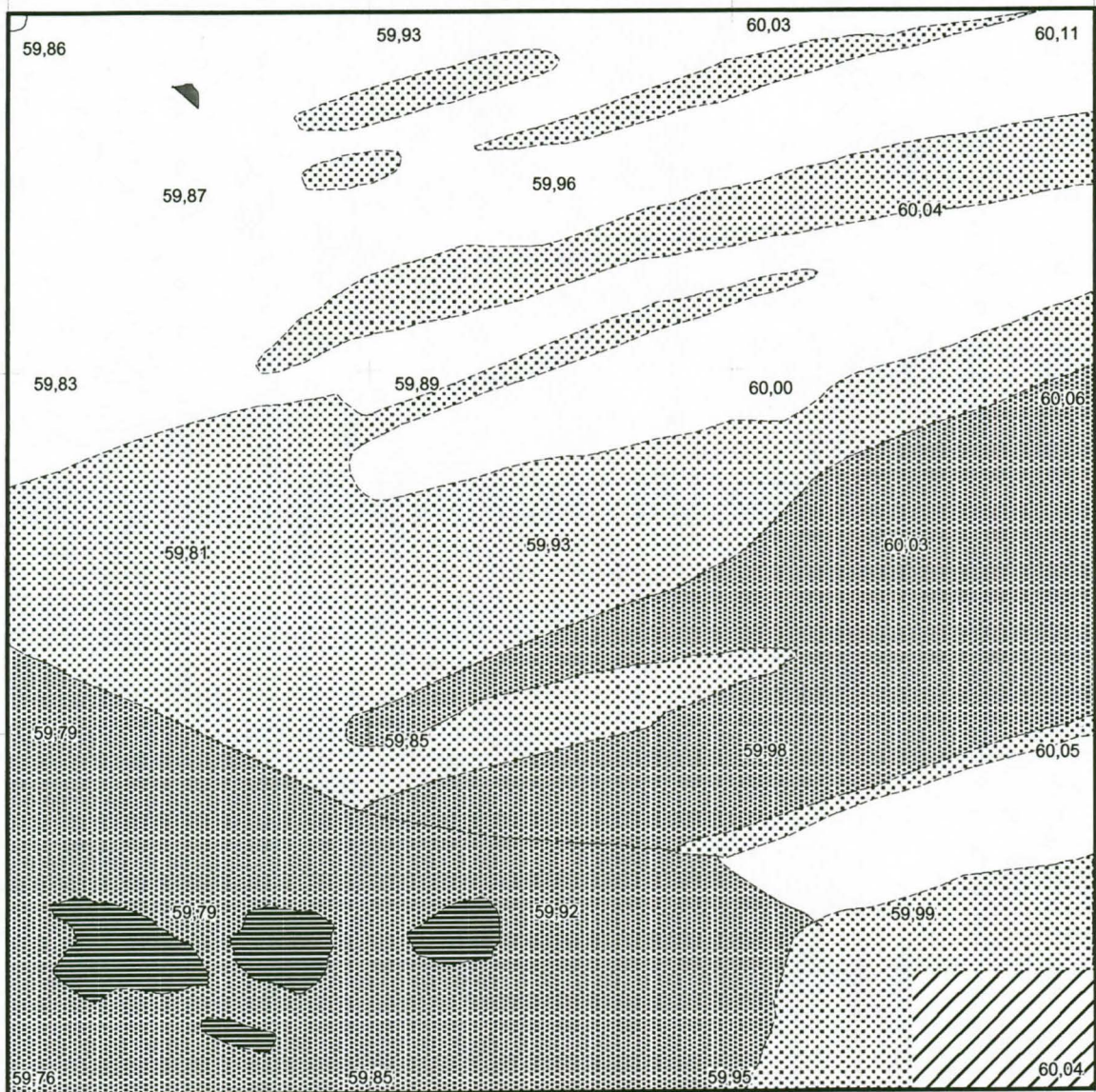
Piirt. E. Sorvali 25.5.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



1503/1000

1503/1003










1500/1000

1500/1003

Taso 3

0

1 m

- |   |                                    |   |        |
|---|------------------------------------|---|--------|
|  | Oranssi hiekkamoreeni              |  | Tiili  |
|  | Vuoden 2007 koekuoppa              |  | Kivi   |
|  | Peltomullan sekainen hiekkamoreeni |  | Hiiltä |
|  | Peltomulta                         |   |        |

**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 7  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

Piirt. E. Sorvali 26.5.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

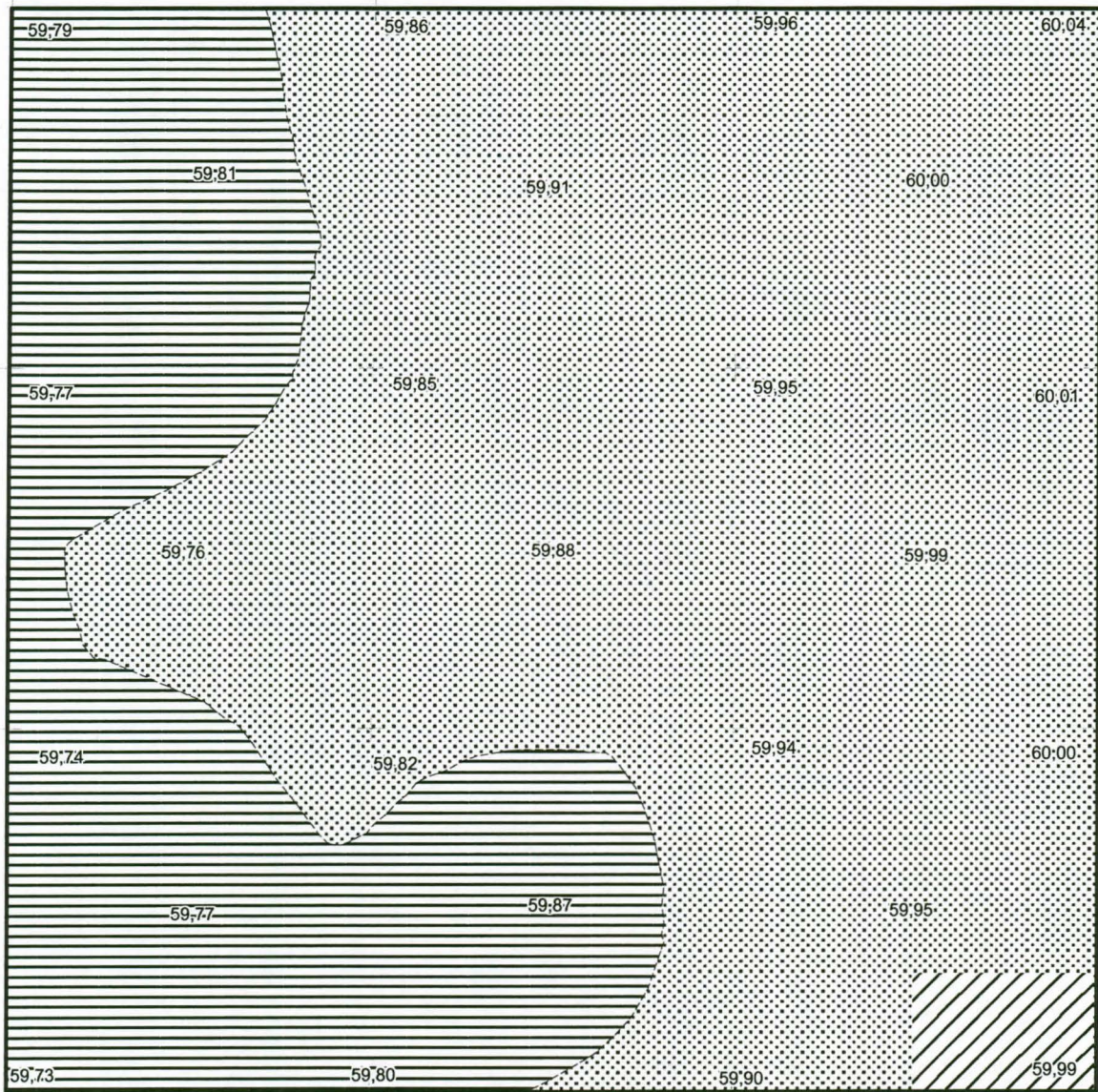
Mk. 1 : 20  
N2000





1503/1000

1503/1003






1500/1000

1500/1003

Taso 4

0 1 m

-  Vuoden 2007 koekuoppa
-  Hiilensekainen hiekkamoreeni
-  Oranssi hiekkamoreeni

**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 8  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

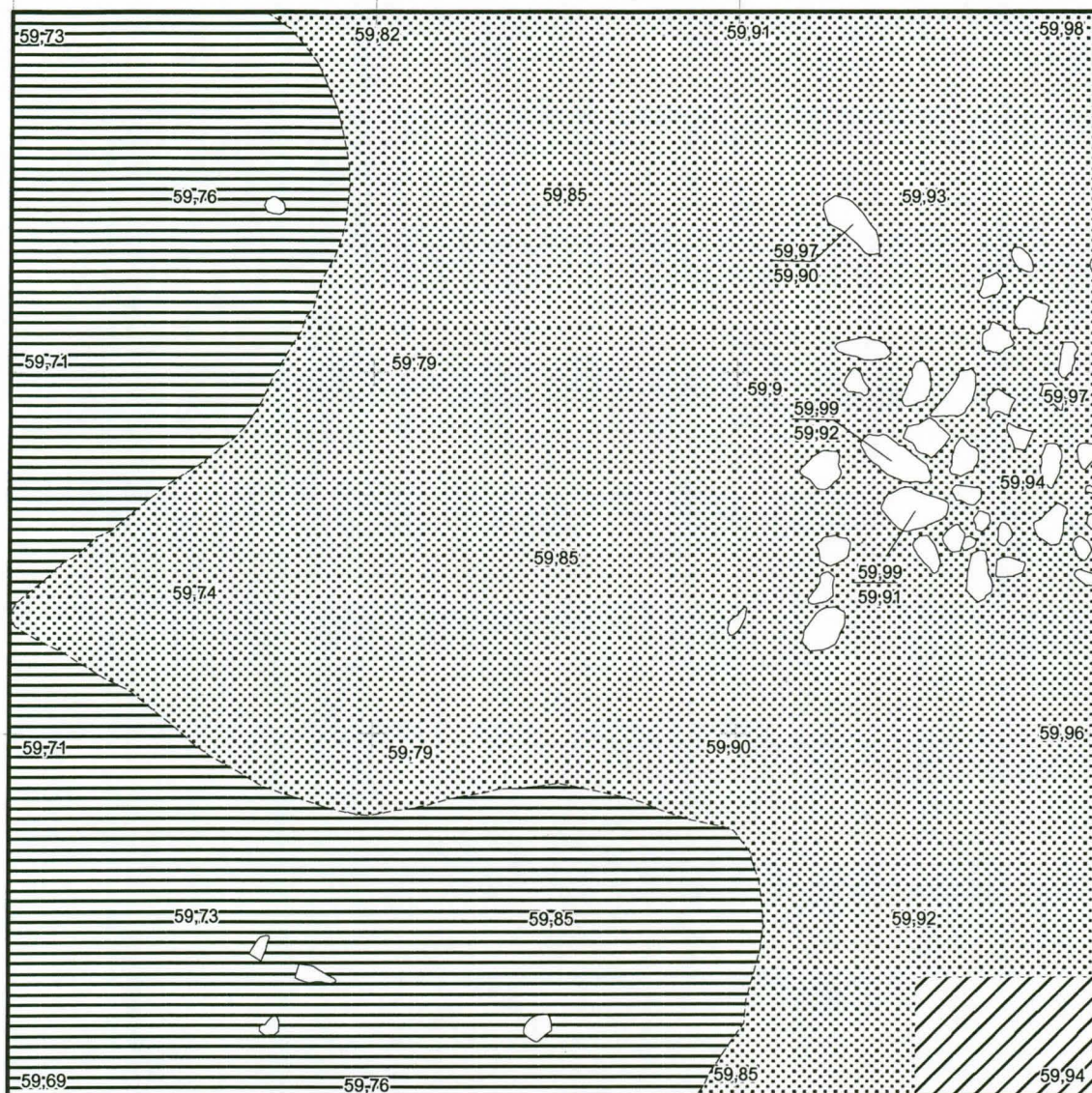
Piirt. E. Sorvali 26.5.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



1503/1000

1503/1003




1500/1000

1500/1003

Taso 5

0 1 m

 Hiilensekainen hiekkamoreeni  
 Oranssi hiekkamoreeni

 Vuoden 2007 koekuoppa  
 Kivi

**Orimattila Pappilanmäki**  
 Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
 H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 9  
 Tasokartta  
 Kaivausalue 1

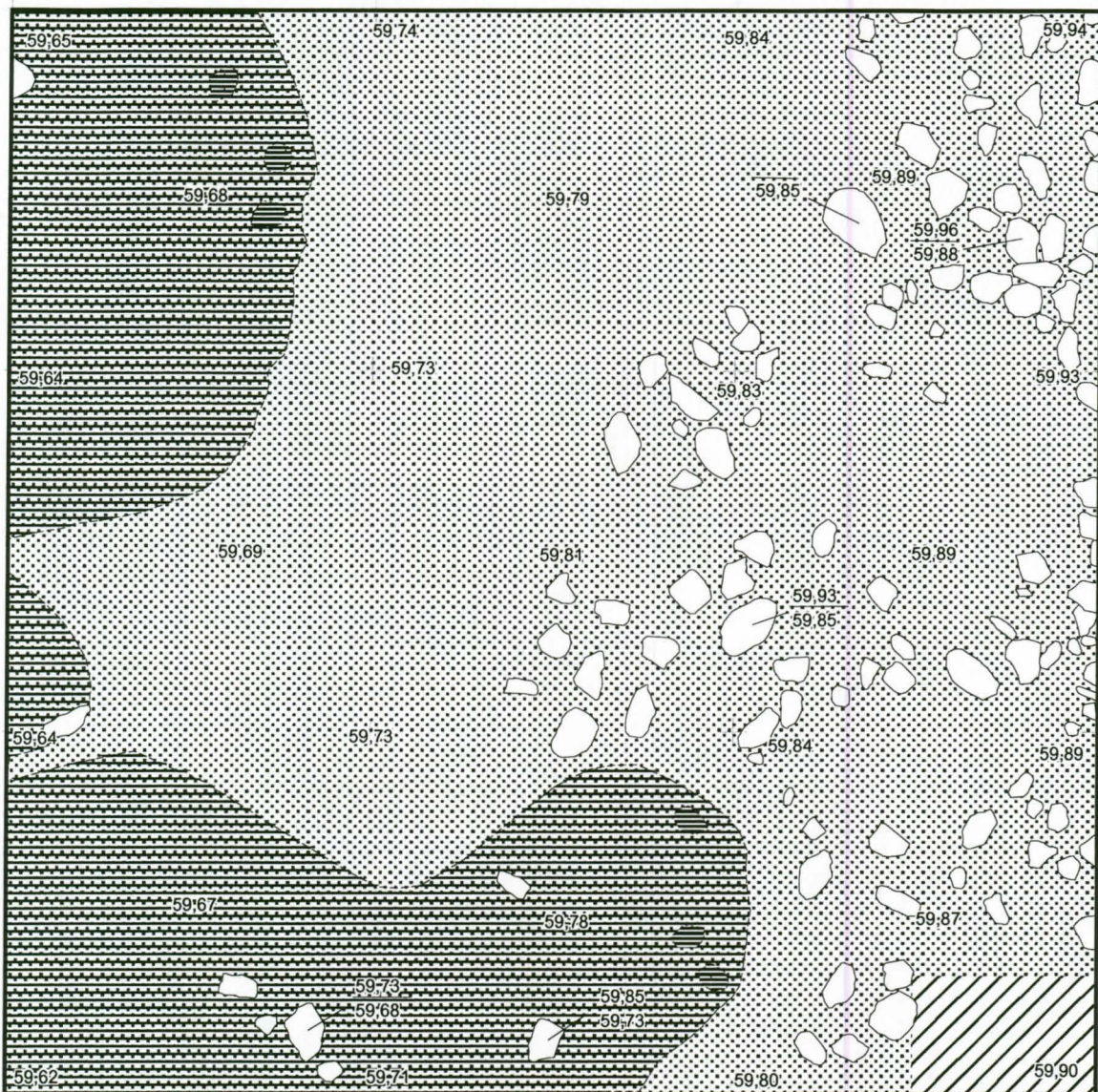
Piirt. E. Sorvali 27.5.2011  
 Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
 N2000



1503/1000

1503/1003



1500/1000

1500/1003

Taso 6

0

1 m



Hiiltä



Oranssi hiekkamoreeni



Hiilensekainen hiekkamoreeni



Kivi



Vuoden 2007 koekuoppa

### Orimattila Pappilanmäki

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 10  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

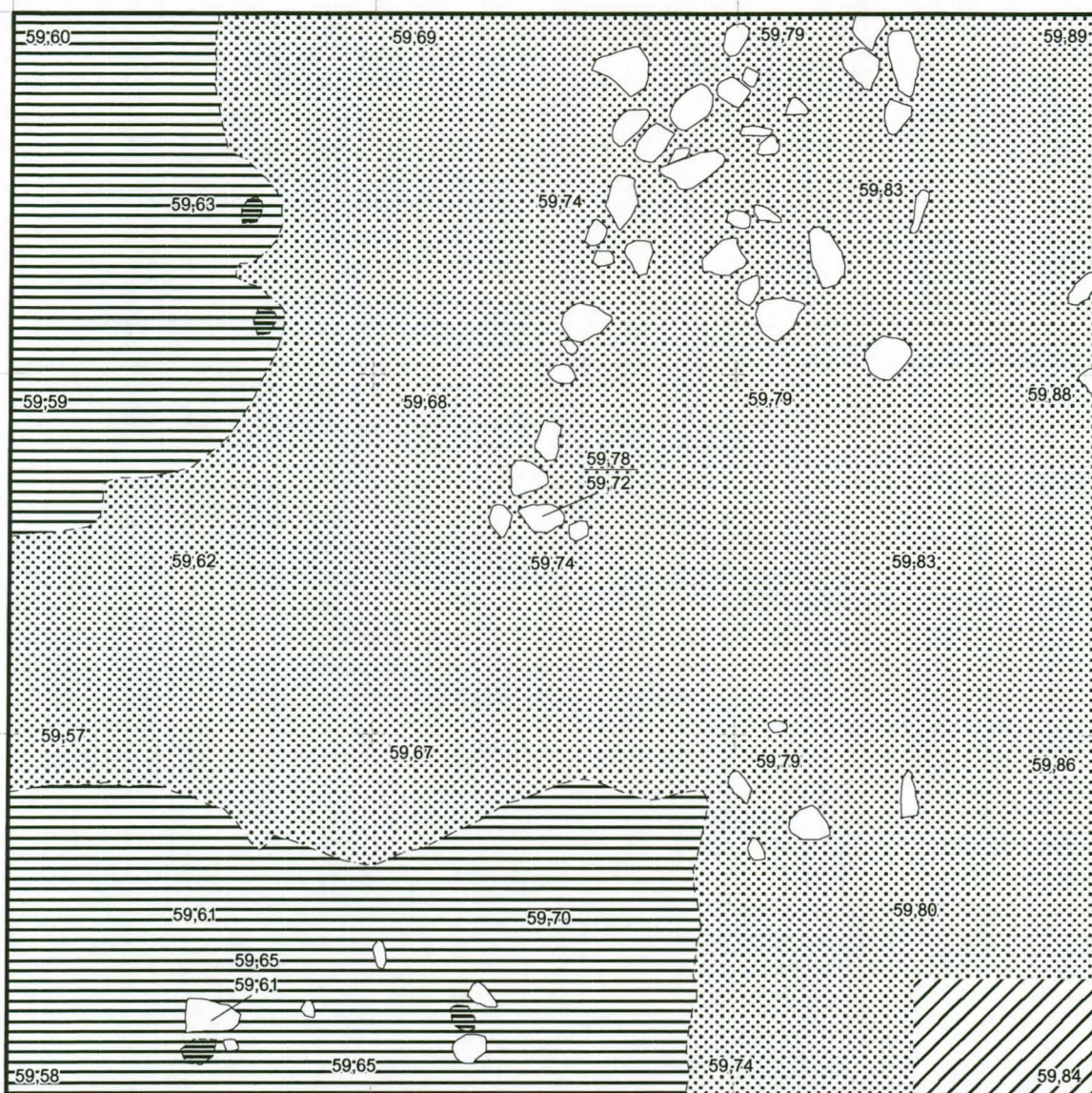
Piirt. E. Sorvali 27.5.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



1503/1000

1503/1003







1500/1000

1500/1003

Taso 7

0

1 m

- |   |                              |   |        |
|---|------------------------------|---|--------|
|  | Vuoden 2007 koekuoppa        |  | Kivi   |
|  | Hiilensekainen hiekkamoreeni |  | Hiiltä |
|  | Oranssi hiekkamoreeni        |   |        |

**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 11  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

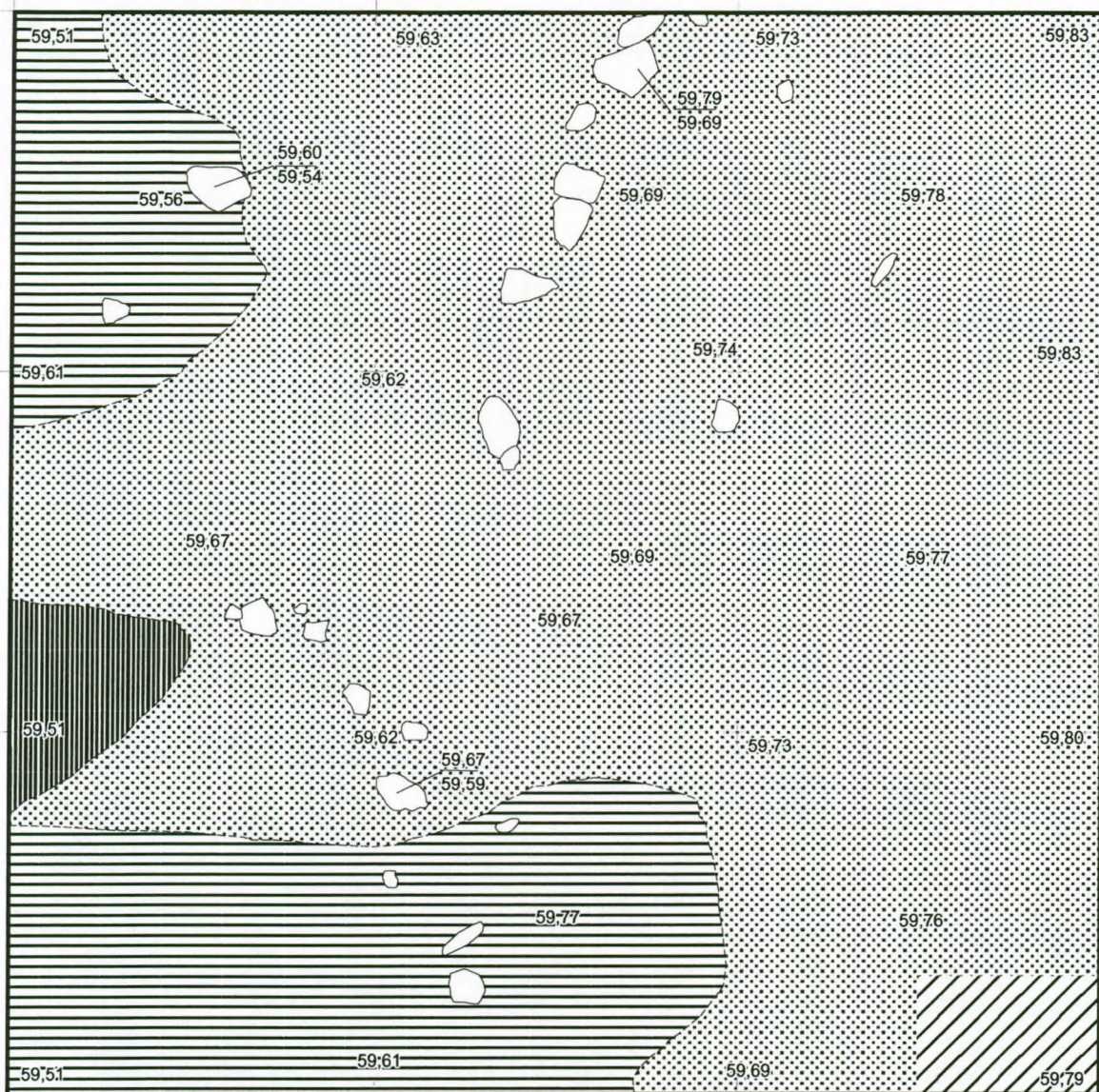
Piirt. E. Sorvali 30.5.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



1503/1000

1503/1003




1500/1000

1500/1003


Taso 8

0


1 m

 Ruskea hieno hiekka

 Hiilensekainen hiekkamoreeni

 Oranssi hiekkamoreeni

 Kivi

 Vuoden 2007 koekuoppa

### Orimattila Pappilanmäki

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 12  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

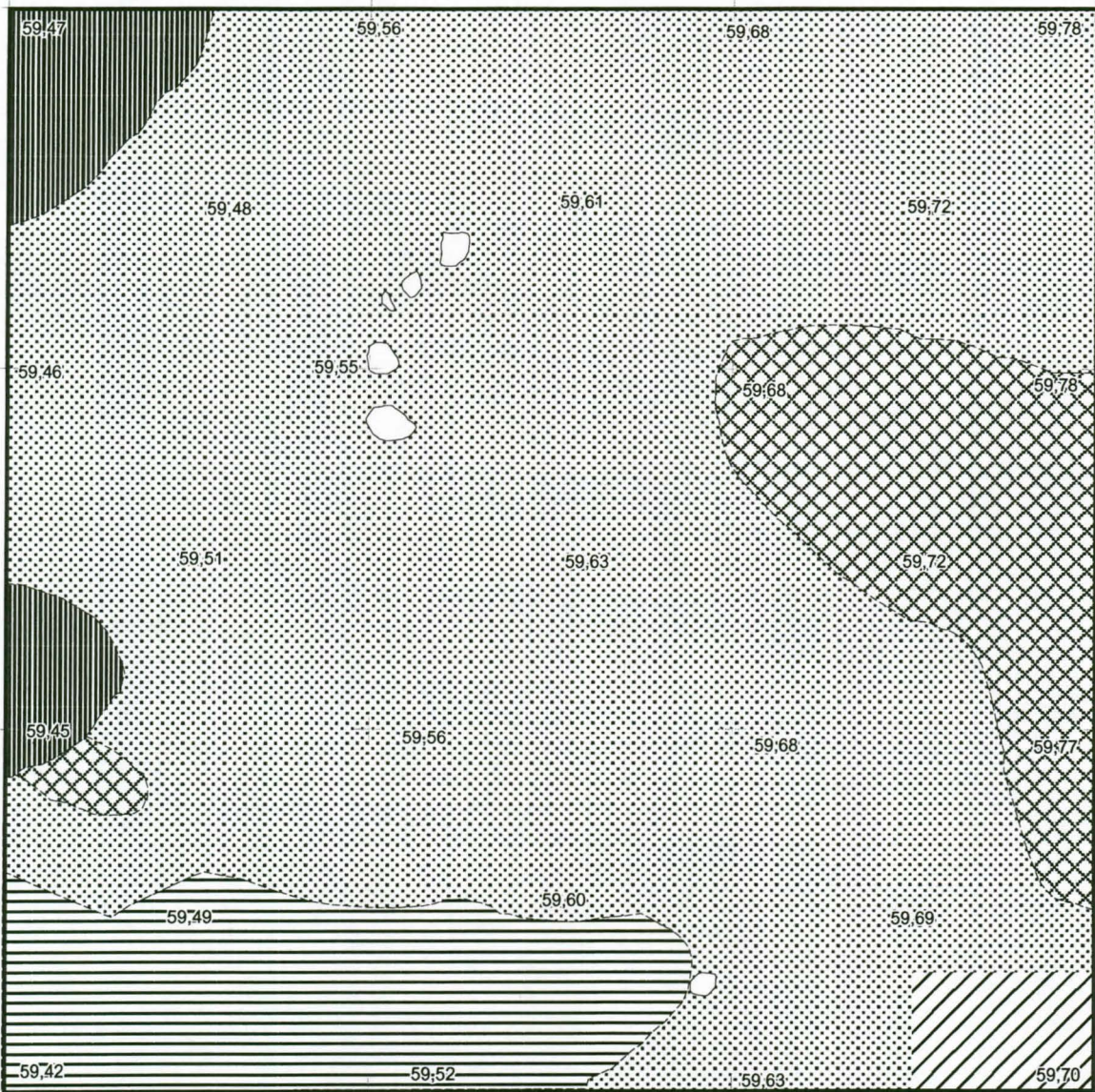
Piirt. E. Sorvali 31.5.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



1503/1000

1503/1003



1500/1000

1500/1003

Taso 9

0 1 m

- |  |   |
|--|---|
|  Ruskea hieno hiekka          |  Kivi                  |
|  Hiilensekainen hiekkamoreeni |  Vuoden 2007 koekuoppa |
|  Oranssi hiekkamoreeni        |  Harmaa savi           |

**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 13  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

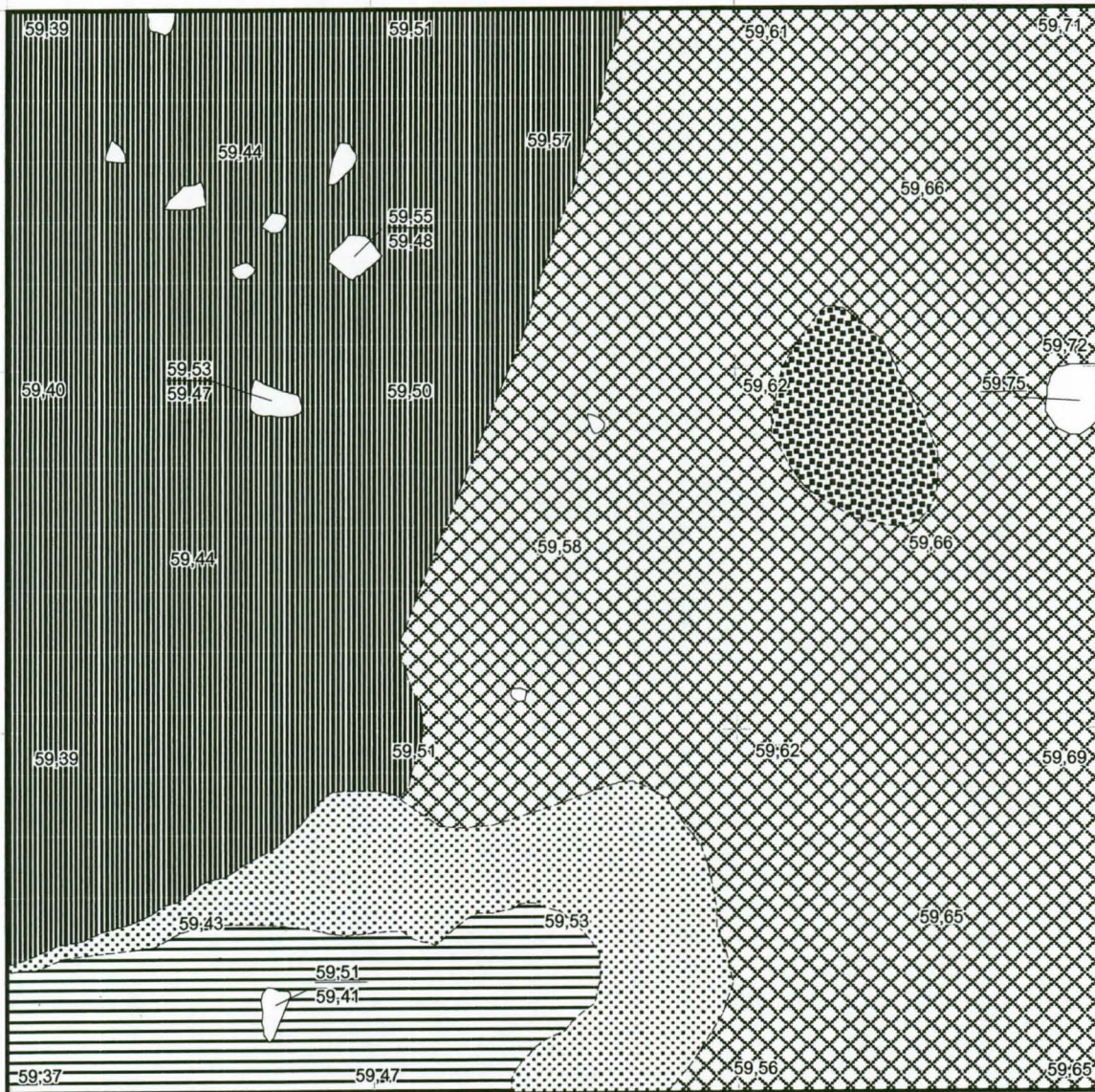
Piirt. E. Sorvali 31.5.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



1503/1000

1503/1003









1500/1000

1500/1003

Taso 10

0 1 m

- |  |   |
|--|---|
|  Ruskea hieno hiekka          |  Harmaa pohjahiekka                |
|  Hiilensekainen hiekkamoreeni |  Kivi                              |
|  Oranssi hiekkamoreeni        |  Harmaa savi, savensekainen hiekka |

**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 14  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

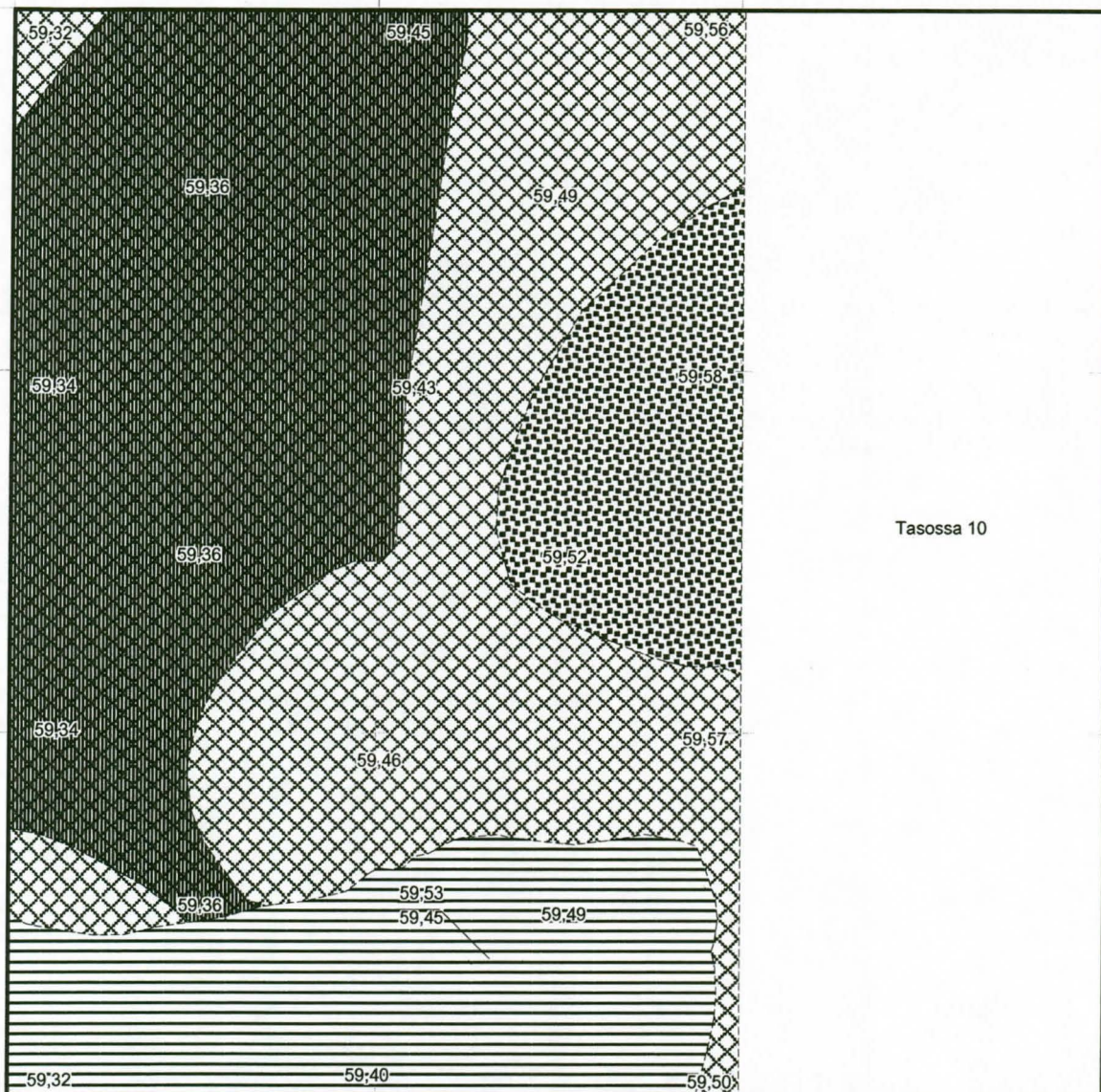
Piirt. E. Sorvali 1.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



1503/1000

1503/1003



1500/1000

1500/1003

Taso 11

0

1 m



Ruskea hieno hiekka

Hiilensekainen hiekkamoreeni



Harmaa pohjahiekka

Harmaa savi/savensekainen hiekka

### Orimattila Pappilanmäki

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Piirt. E. Sorvali 1.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Kartta 15  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

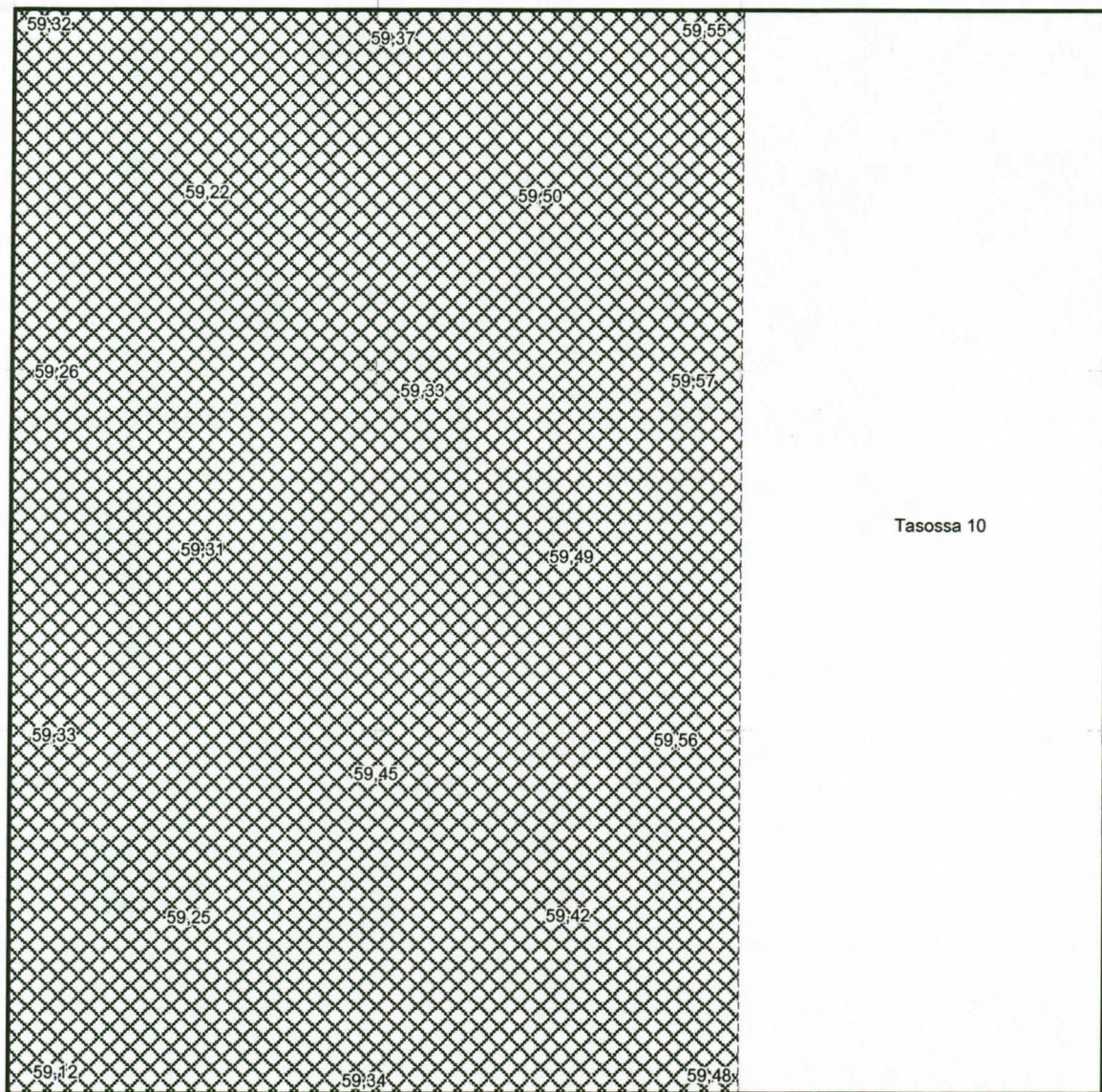
Mk. 1 : 20  
N2000





1503/1000

1503/1003



1500/1000

1500/1003

Taso 12

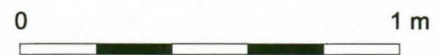
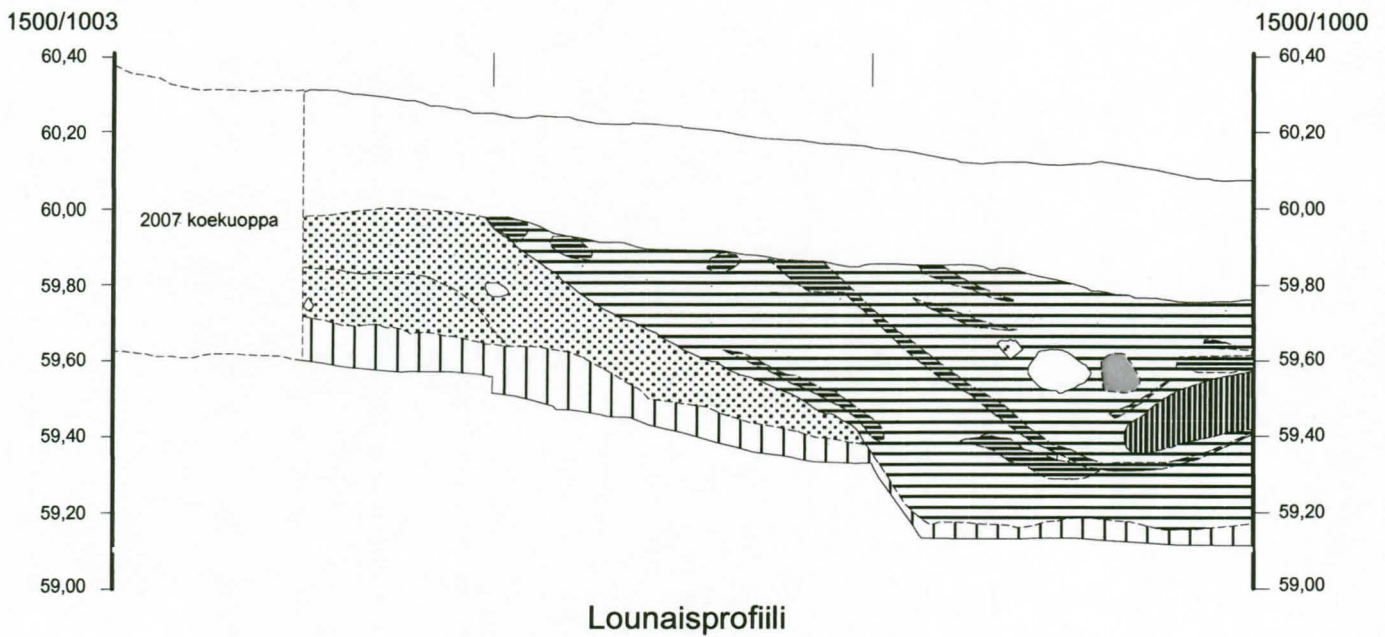
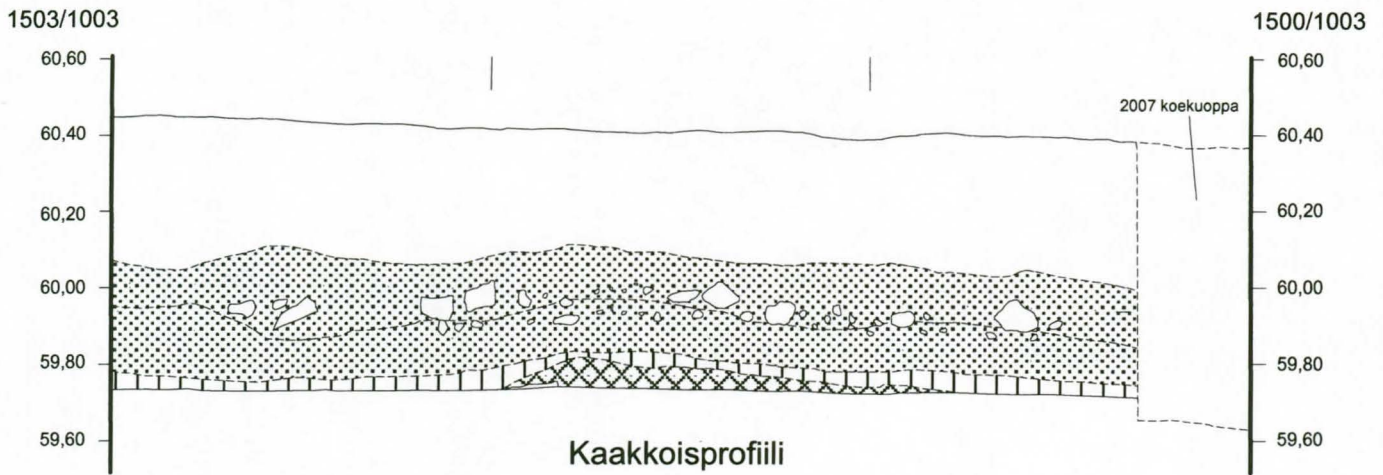
0 1 m












Harmaa savi/savensekainen hiekka

<p><b>Orimattila Pappilanmäki</b> Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus H. Takala, E. Tikkala &amp; E. Sorvali 2011</p>	<p>Kartta 16 Tasokartta Kaivausalue 1</p>
<p>Piirt. E. Sorvali 6.6.2011 Puht. piirt. E. Tikkala 2011</p>	<p>Mk. 1 : 20 N2000</p>





- |  |  |   |
|--|--|---|
|  Ruskea hieno hiekka          |  Peltomulta                       |  Kvartsi-iskos |
|  Hiilensekainen hiekkamoreeni |  Vaaleanruskea hiekka             |  Hiiltä        |
|  Oranssi hiekkamoreeni        |  Harmaa savi/savensekainen hiekka |  Kivi          |

**Orimattila Pappilanmäki**  
 Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
 H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

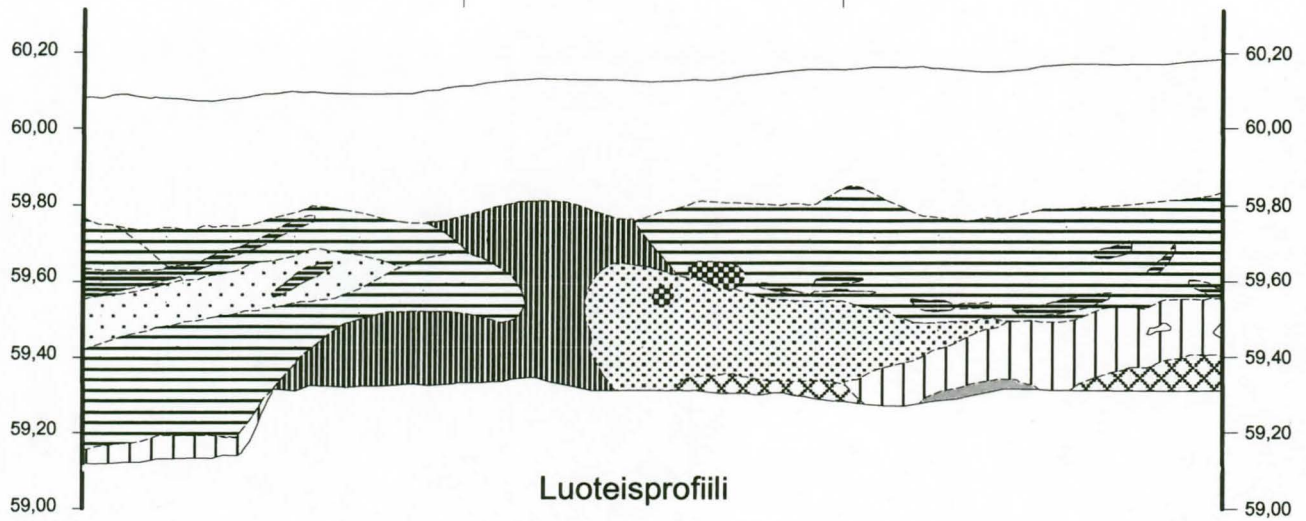
Kartta 17  
 Profiilikartta  
 Ruutu 1500/1010

Piirt. E. Sorvali 6.6.2011  
 Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
 N2000

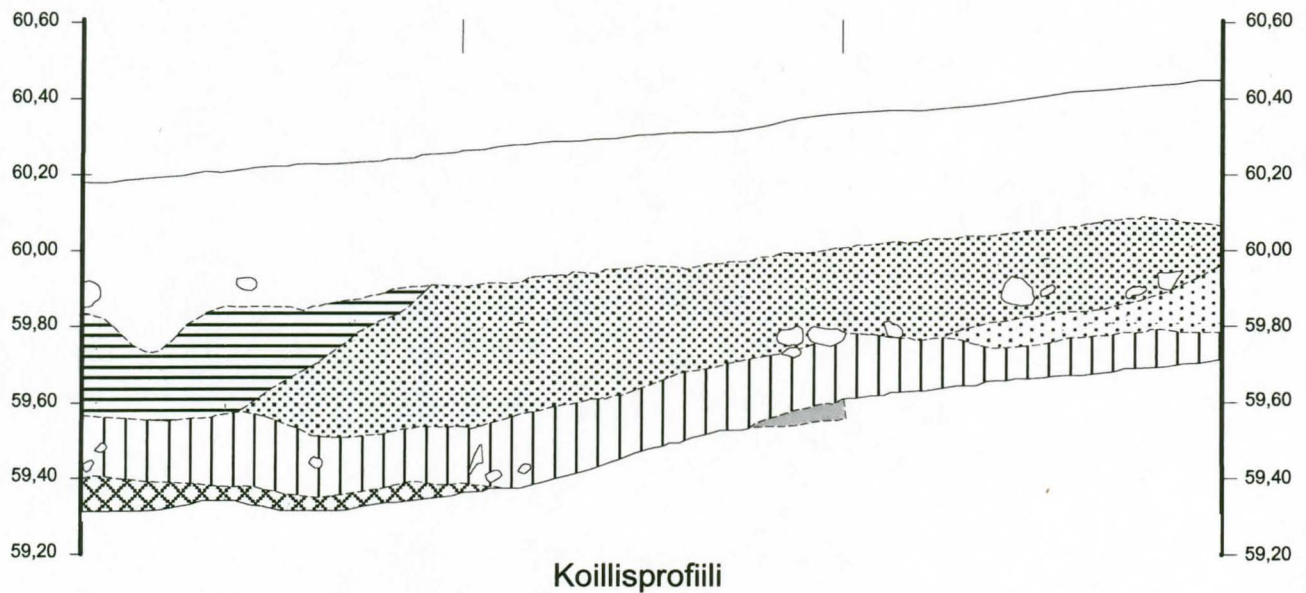
1500/1000

1503/1000












1503/1000

1503/1003



0 1 m

 Ruskea hieno hiekka	 Peltomulta	 Savi
 Hiilensekainen hiekkamoreeni	 Vaaleanruskea hiekka	 Hiiltä
 Oranssi hiekkamoreeni	 Harmaa savi/savensekainen hiekka	 Kivi

**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

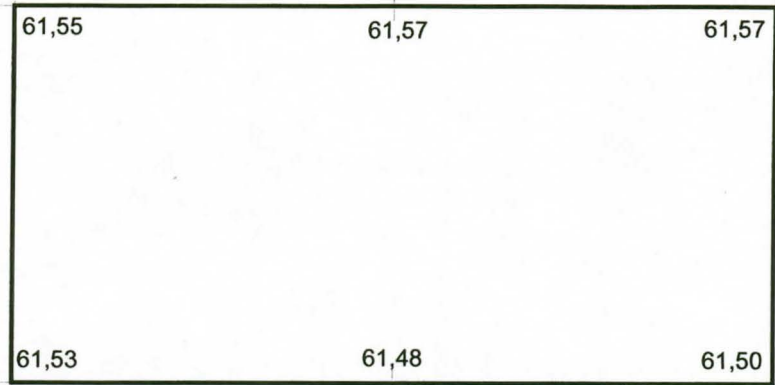
Kartta 18  
Profiilikartta  
Ruutu 1500/1010

Piirt. E. Sorvali 6.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000

1505/1021

1503/1021



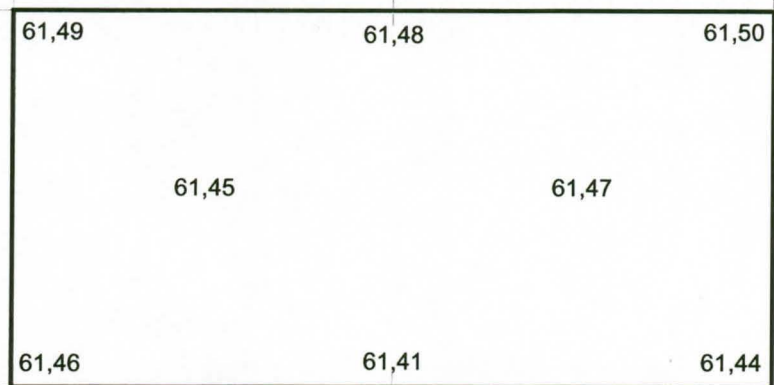
1505/1020

Pintavaaitus

1503/1020

1505/1021

1503/1021



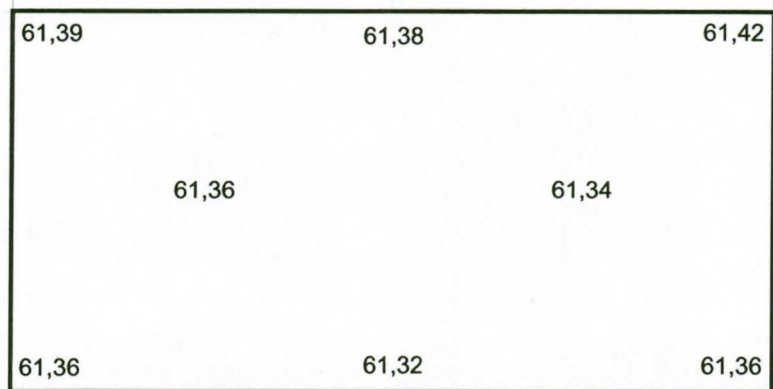
1505/1020

Taso 0

1503/1020

1505/1021

1503/1021



1505/1020

Taso 1

1503/1020

 Mullansekainen pintakerros


**Orimattila Pappilanmäki**
 Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
 H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

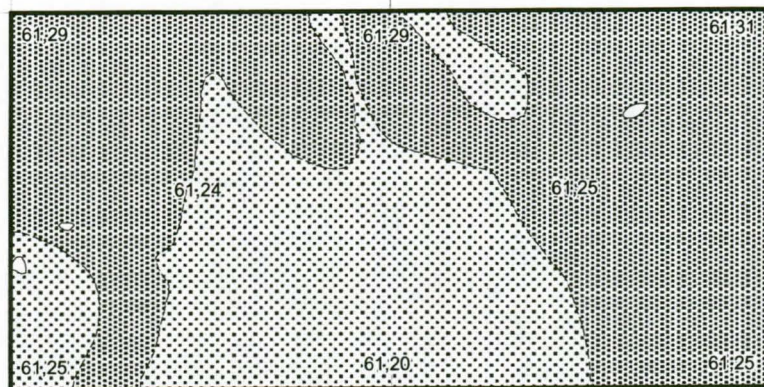
 Kartta 19  
 Tasokartta  
 Kaivausalue 2

 Piirt. E. Sorvali 6.6.2011  
 Puht. piirt. E. Tikkala 2011

 Mk. 1 : 20  
 N2000


1505/1021

1503/1021



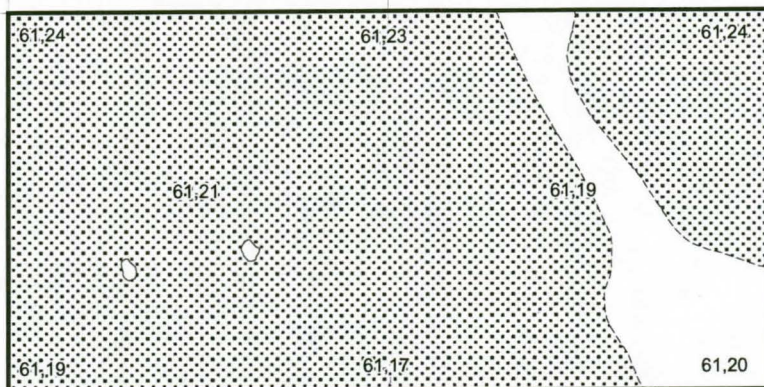
1505/1020

Taso 2

1503/1020

1505/1021

1503/1021



1505/1020

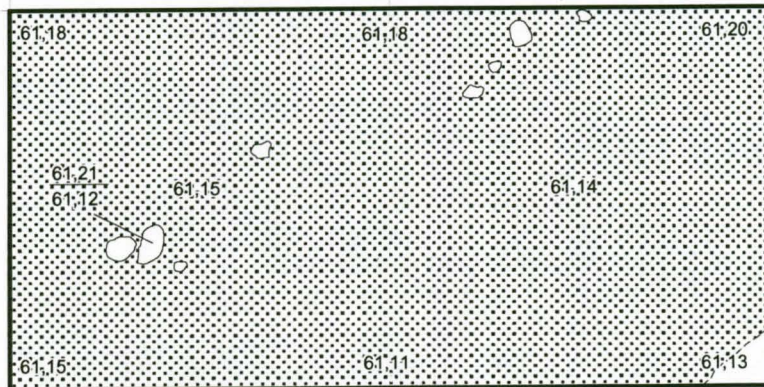
Taso 3

1503/1020

-  Mullansekainen oranssi hiekkamoreeni
-  Kivi
-  Mullansekainen kerros
-  Oranssi hiekkamoreeni

1505/1021

1503/1021



1505/1020

Taso 4

1503/1020

0  1 m

**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 20  
Tasokartta  
Kaivausalue 2

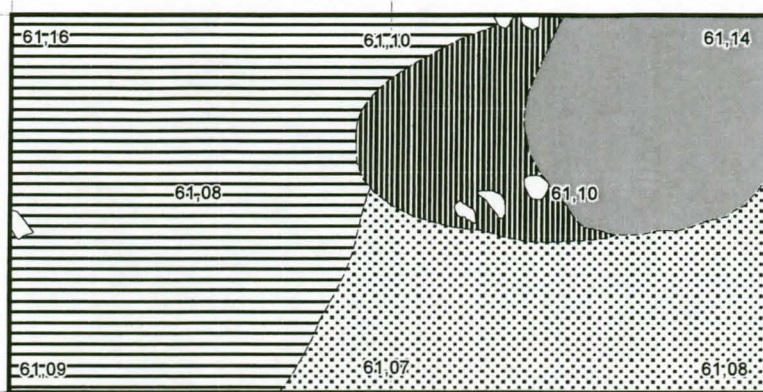
Piirt. E. Sorvali 6.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



1505/1021

1503/1021



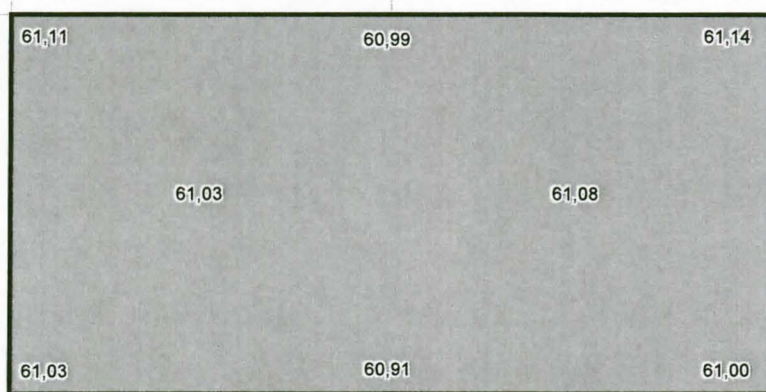
1505/1020

Taso 5

1503/1020

1505/1021

1503/1021



1505/1020

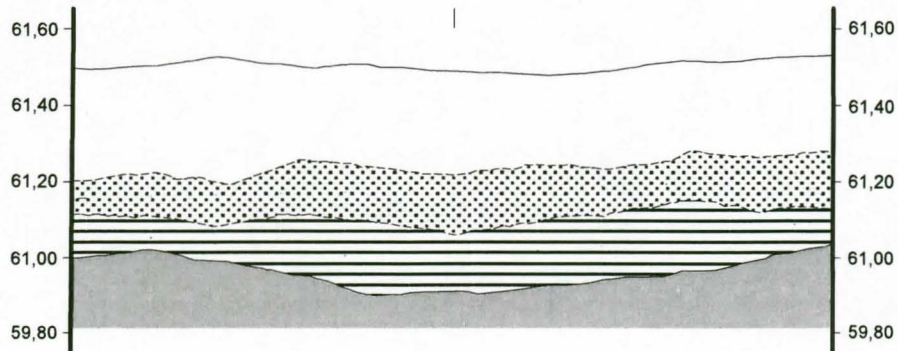
Taso 6

1503/1020

- Kivi
- Mullansekainen pintakerros
- Savansekainen hiekkamoreeni
- Savi
- Oranssi hiekkamoreeni
- Ruskea kivinen hiekkamoreeni

1503/1020

1505/1020



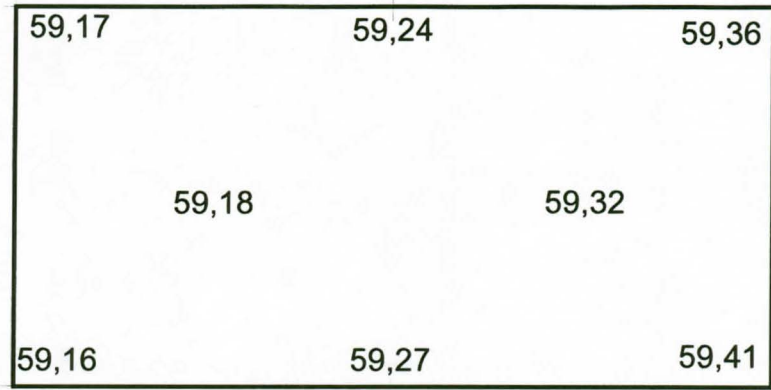
Luoteisprofiili

0 1 m

**Orimattila Pappilanmäki**Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011Kartta 21  
Taso- ja profiilikartta  
Kaivausalue 2Piirt. E. Sorvali 6.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011Mk. 1 : 20  
N2000

1578,2/996,5

1578,2/998,5



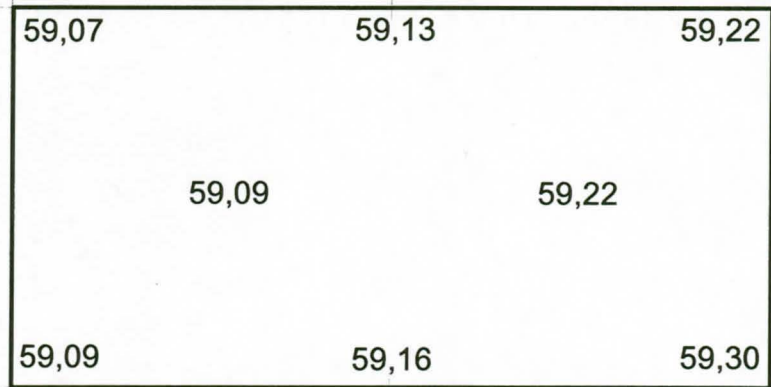
1577,2/996,5

Pintavaaitus

1577,2/998,5

1578,2/996,5

1578,2/998,5



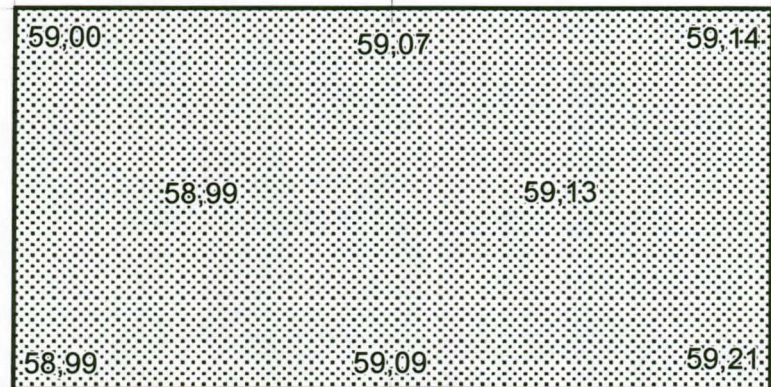
1577,2/996,5

Taso 0

1577,2/998,5

1578,2/996,5



1578,2/998,5




1577,2/996,5

Taso 1

1577,2/998,5

-  Karikkeensekainen pintakerros  
 Oranssi hiekkamoreeni

0  1 m

**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 22  
Tasokartta  
Kaivausalue 3

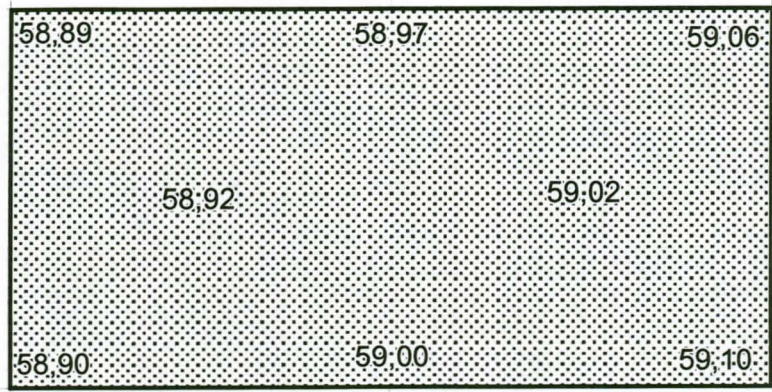
Piirt. E. Sorvali 30.5.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



1578,2/996,5

1578,2/998,5



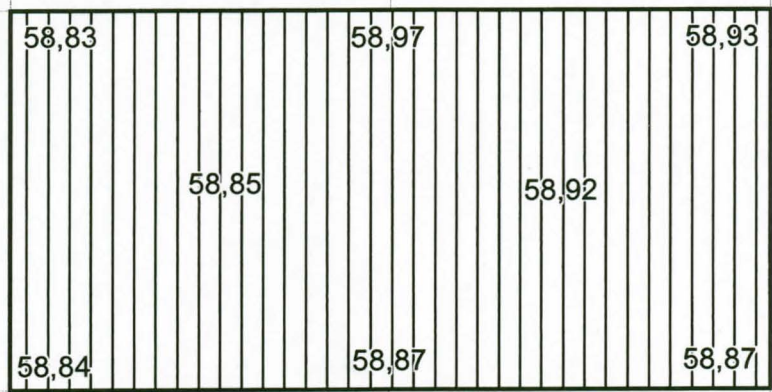
1577,2/996,5

Taso 2

1577,2/998,5

1578,2/996,5

1578,2/998,5



1577,2/996,5

Taso 3

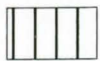
1577,2/998,5

1578,2/996,5

1578,2/998,5



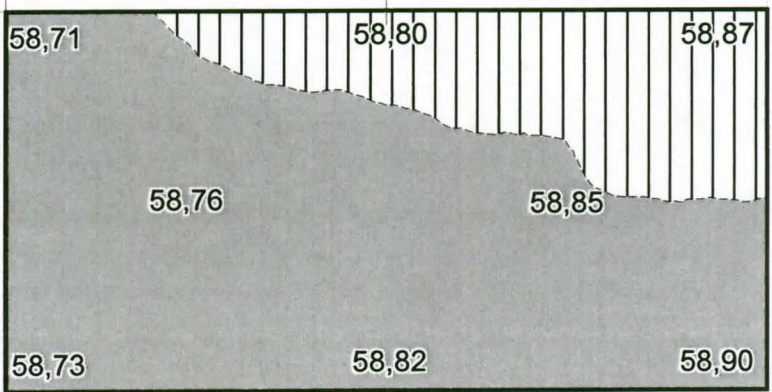
Oranssi hiekkamoreeni



Vaaleanruskea hiekkamoreeni



Savi/savensekainen hiesu



1577,2/996,5

Taso 4

1577,2/998,5



### Orimattila Pappilanmäki

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

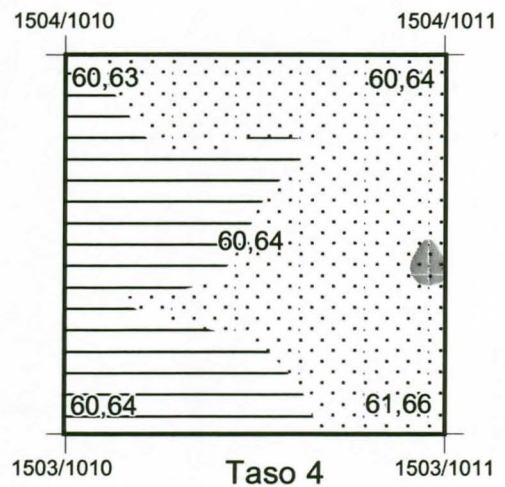
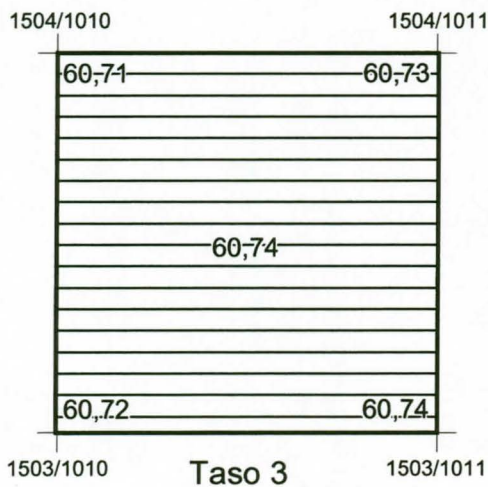
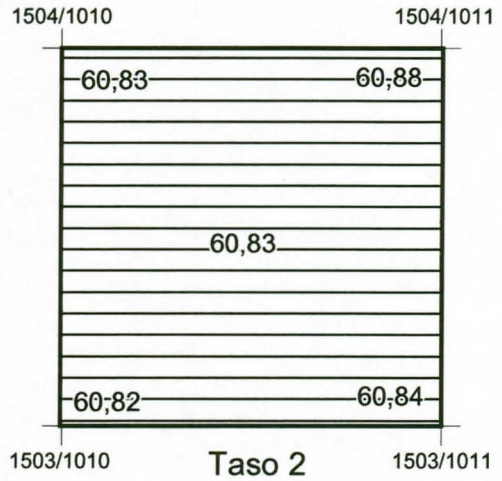
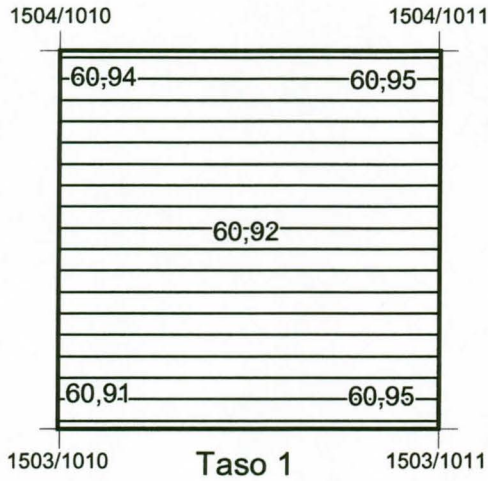
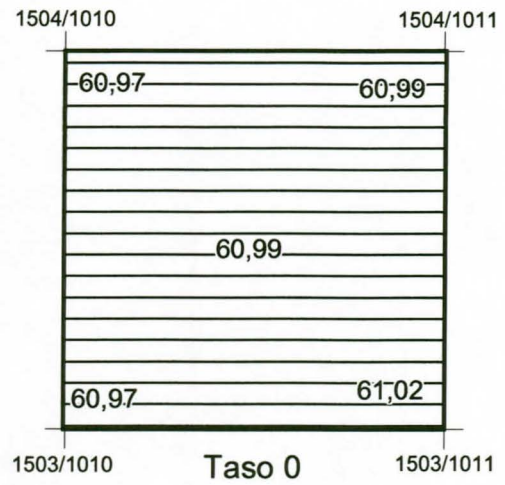
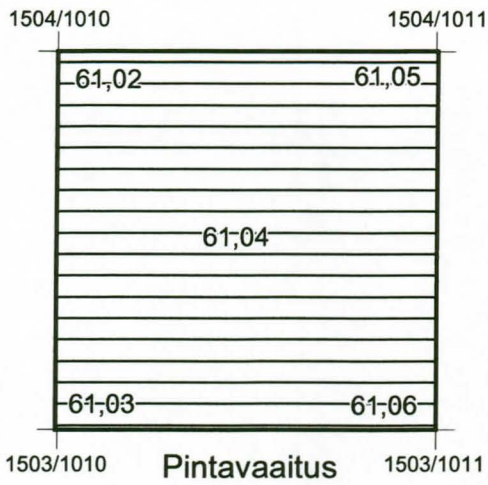
Kartta 23  
Tasokartta  
Kaivausalue 3

Piirt. E. Sorvali 30.5.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000








 Savensekainen hiekkamoreeni

 Peltomulta

 Oranssi hiekkamoreeni

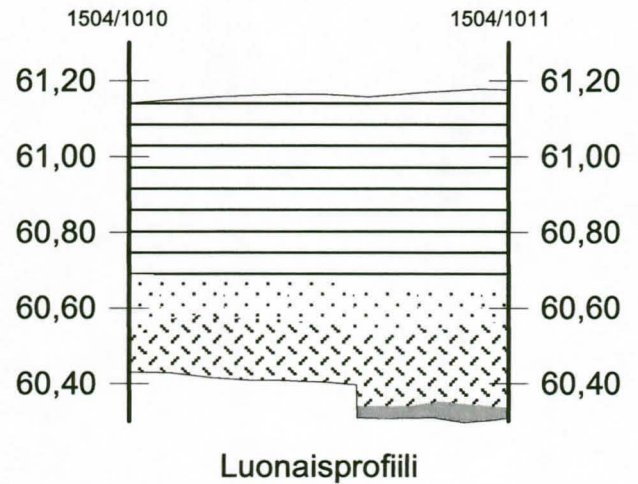
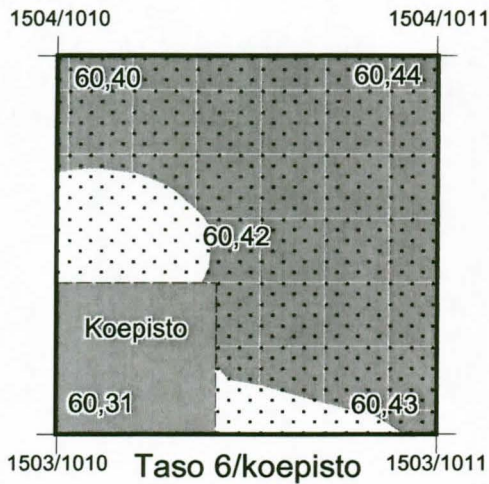
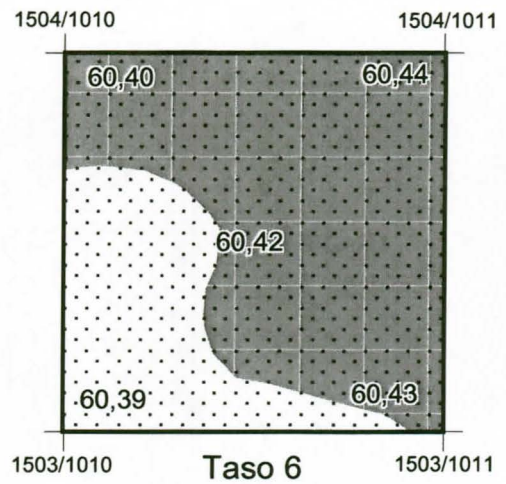
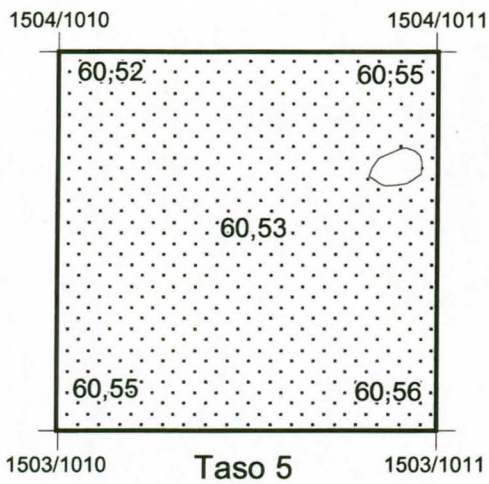
**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 24  
Tasokartta  
Koeruutu 1503/1010

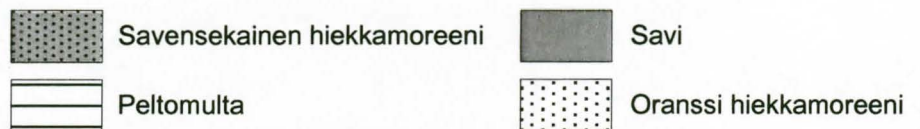
Piirt. E. Tikkala & Kim Krappala 9. - 10.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000





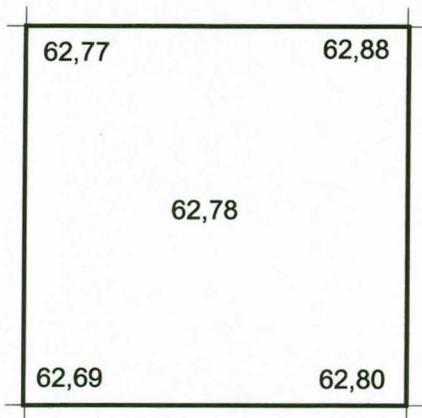
0 1 m



<p><b>Orimattila Pappilanmäki</b> Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus H. Takala, E. Tikkala &amp; E. Sorvali 2011</p>	<p>Kartta 25 Taso-/profiilikartta Koeruutu 1503/1010</p>
<p>Piirt. E. Sorvali &amp; Viivi Honkanen 9.-10.6.2011 Puht. piirt. E. Sorvali 2011</p>	<p>Mk. 1 : 20 N2000</p>

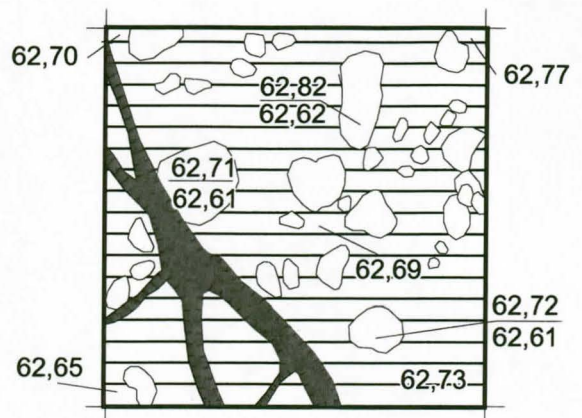


1507/1034 1507/1035



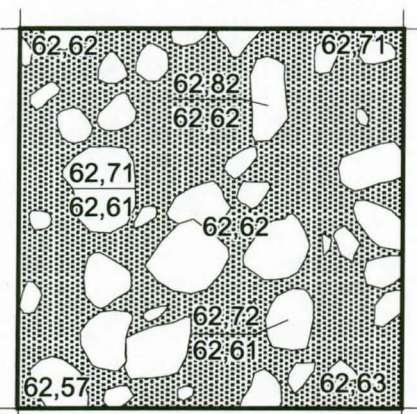
1506/1034 Pintavaaitus 1506/1035

1507/1034 1507/1035



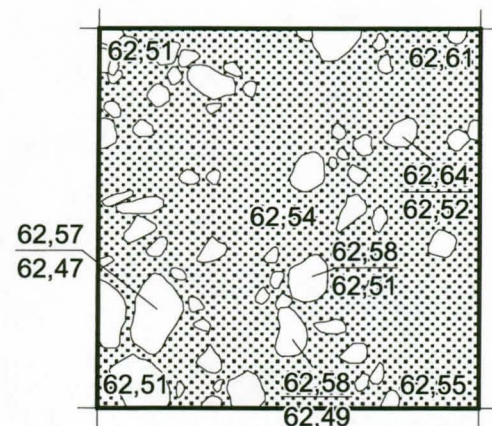
1506/1034 Taso 0 1506/1035

1507/1034 1507/1035



1506/1034 Taso 1 1506/1035

1507/1034 1507/1035



1506/1034 Taso 2 1506/1035



- |  |   |
|--|---|
|  Karike                     |  Mullansekainen vaaleanuskea hiekkamoreeni |
|  Humuksensekainen multa     |  Kivi                                      |
|  Vaaleanuskea hiekkamoreeni |  Juuri                                     |

### Orimattila Pappilanmäki

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

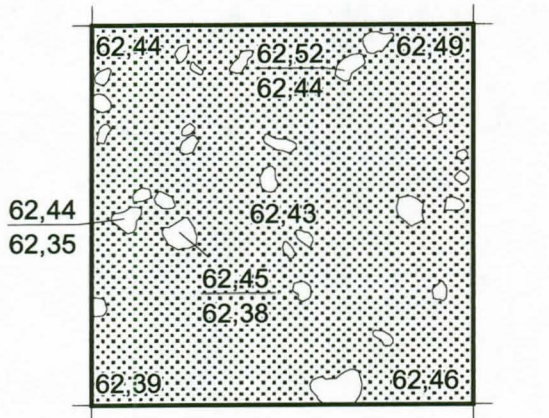
Kartta 26  
Tasokartta  
Koeruutu 1506/1034

Piirt. E. Sorvali 8.-9.6.2011  
Puht. piirt. E. Sorvali & E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000

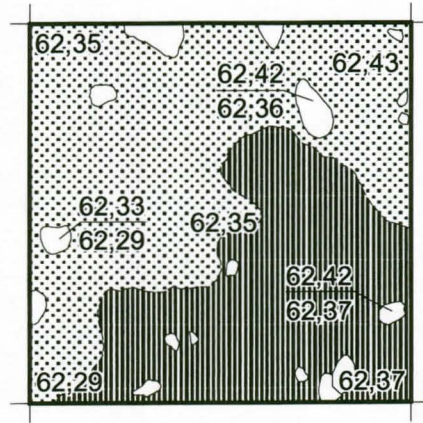


1507/1034 1507/1035



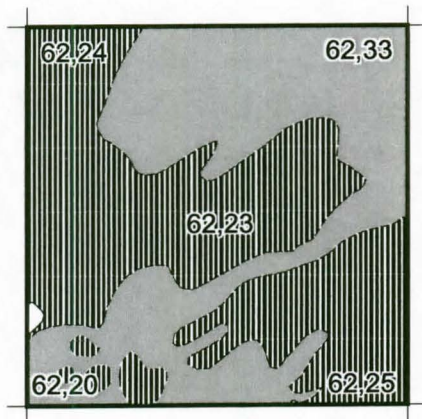
1506/1034 Taso 3 1506/1035

1507/1034 1507/1035



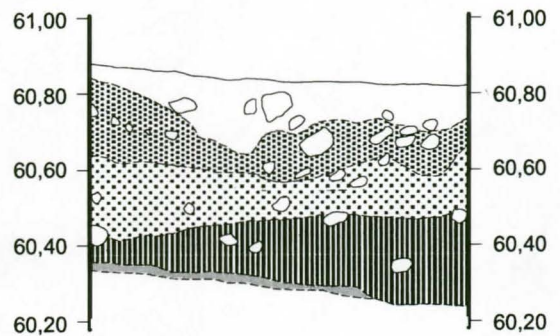
1506/1034 Taso 4 1506/1035

1507/1034 1507/1035






1506/1034 Taso 5 1506/1035

1507/1035 1506/1035



Kaakkoisprofiili

0 1 m

- |   |   |
|---|---|
|  Harmaa savi                 |  Mullansekainen vaaleanuskea hiekkamoreeni |
|  Savensekainen hiekkamoreeni |  Kivi                                      |
|  Vaaleanuskea hiekkamoreeni  |  Karike                                    |

**Orimattila Pappilanmäki**  
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

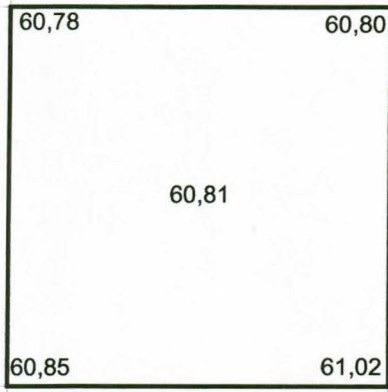
Kartta 27  
Taso-/profiilikartta  
Koeruutu 1506/1034

Piirt. E. Sorvali 8.-9.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000

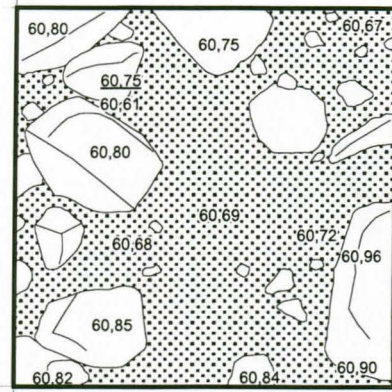


1600,2/1004,3 1601,2/1004,3



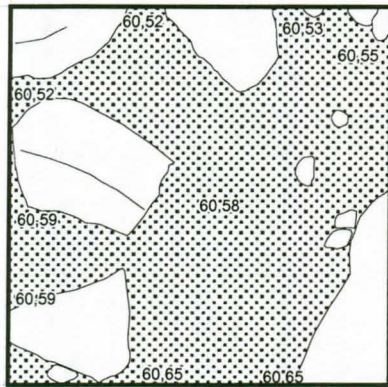
1600,2/1005,3 **Pintavaaitus** 1601,2/1005,3

1600,2/1004,3 1601,2/1004,3



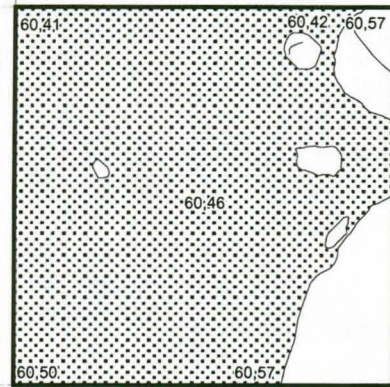
1600,2/1005,3 **Taso 0** 1601,2/1005,3

1600,2/1004,3 1601,2/1004,3



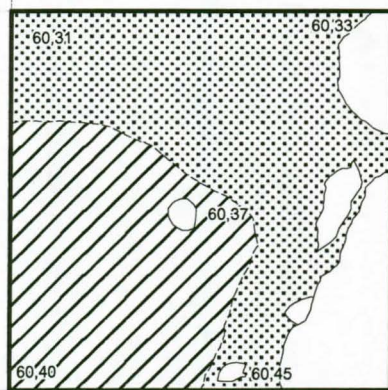
1600,2/1005,3 **Taso 1** 1601,2/1005,3

1600,2/1004,3 1601,2/1004,3



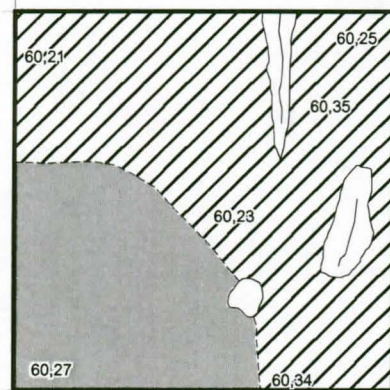
1600,2/1005,3 **Taso 2** 1601,2/1005,3

1600,2/1004,3 1601,2/1004,3

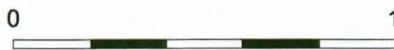


1600,2/1005,3 **Taso 3** 1601,2/1005,3

1600,2/1004,3 1601,2/1004,3



1600,2/1005,3 **Taso 4** 1601,2/1005,3



1 m Savi

Karrike

Punertavanruskea  
hiekkamoreeni

Kivi

Savensekainen hiekkamoreen

**Orimattila Pappilanmäki**

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 28  
Tasokartta  
Koekuoppa  
1600,2/1004,3

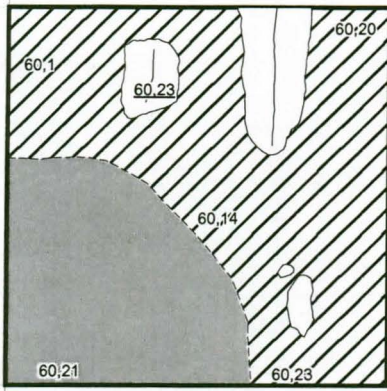
Piirt. E. Tikkala & Kim Krappala 2. -9.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



1600,2/1004,3

1601,2/1004,3



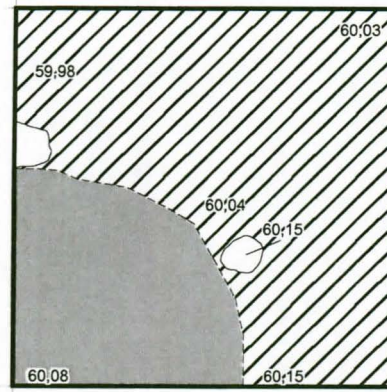
1600,2/1005,3

Taso 5

1601,2/1005,3

1600,2/1004,3

1601,2/1004,3



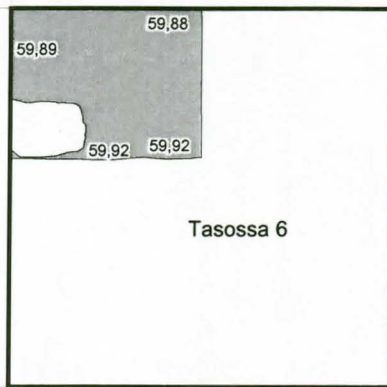
1600,2/1005,3

Taso 6

1601,2/1005,3

1600,2/1004,3

1601,2/1004,3



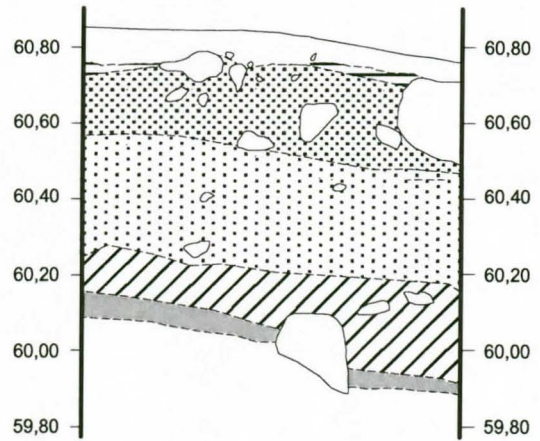
1600,2/1005,3

Taso 7

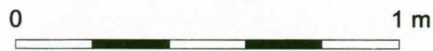
1601,2/1005,3

1600,2/1005,3

1600,2/1004,3



Luonaisprofiili



Kellertävänruskea hiekkamoreeni



Savi



Punertävänruskea hiekkamoreeni



Harmaa huuhtouma



Kivi



Savensekainen hiekkamoreeni

## Orimattila Pappilanmäki

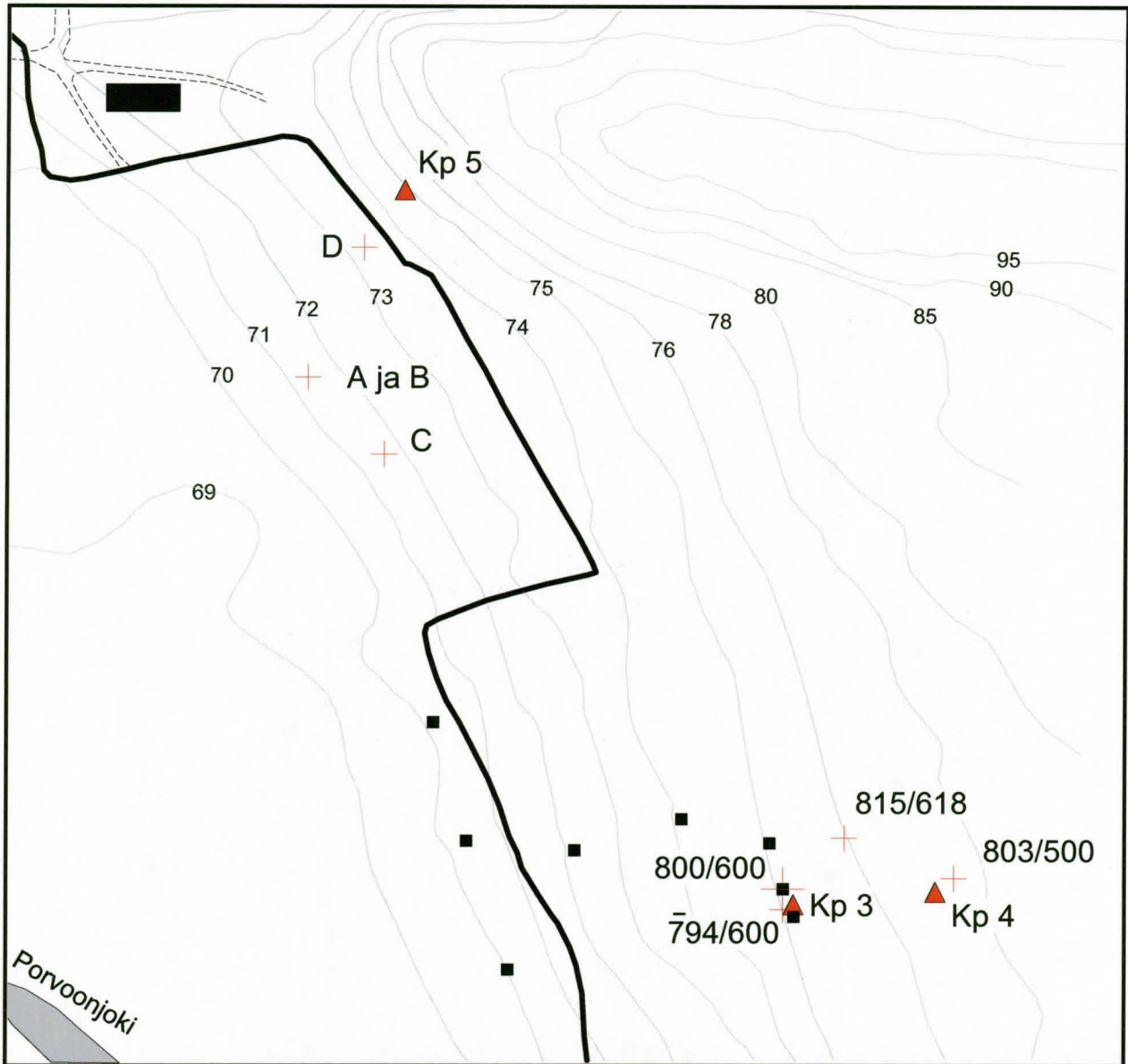
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 29  
Taso- & Profiilikartta  
Koekuoppa  
1600,2/1004,3

Piirt. E. Tikkala & Kim Krappala 2. -9.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1 : 20  
N2000



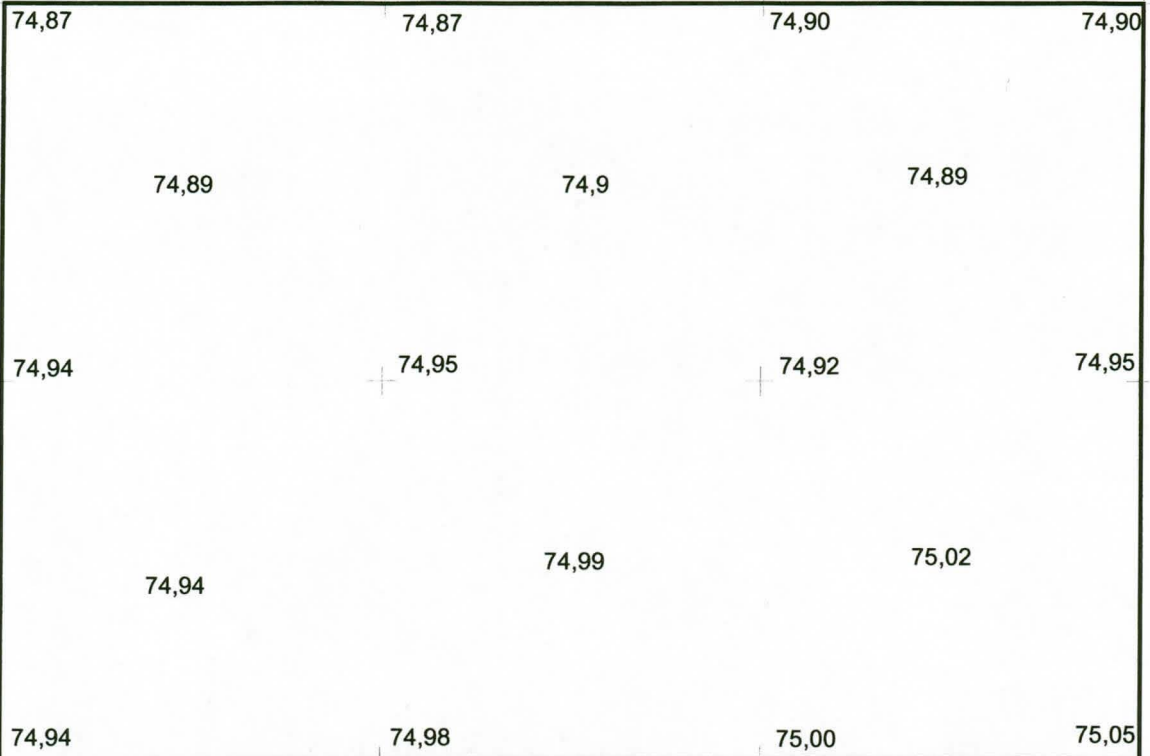


- |    |              |  |                  |
|----|--------------|--|------------------|
| 61 | Korkeuskäyrä |  | Kaivausalue 2011 |
|    | Rakennus     |  | Kaivausalue 2007 |
|    |              |  | Kiintopiste 2011 |

<p><b>Lahti Myllymäki</b>          Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus          H. Takala, E. Tikkala &amp; E. Sorvali 2011</p>	<p>Kartta 30          Yleiskartta</p>	
<p>Akuliina Aartolahden (2007) kartan pohjalta          E. Tikkala &amp; E. Sorvali 2011</p>	<p>Mk. 1:2000          N2000</p>	

794/600

797/600



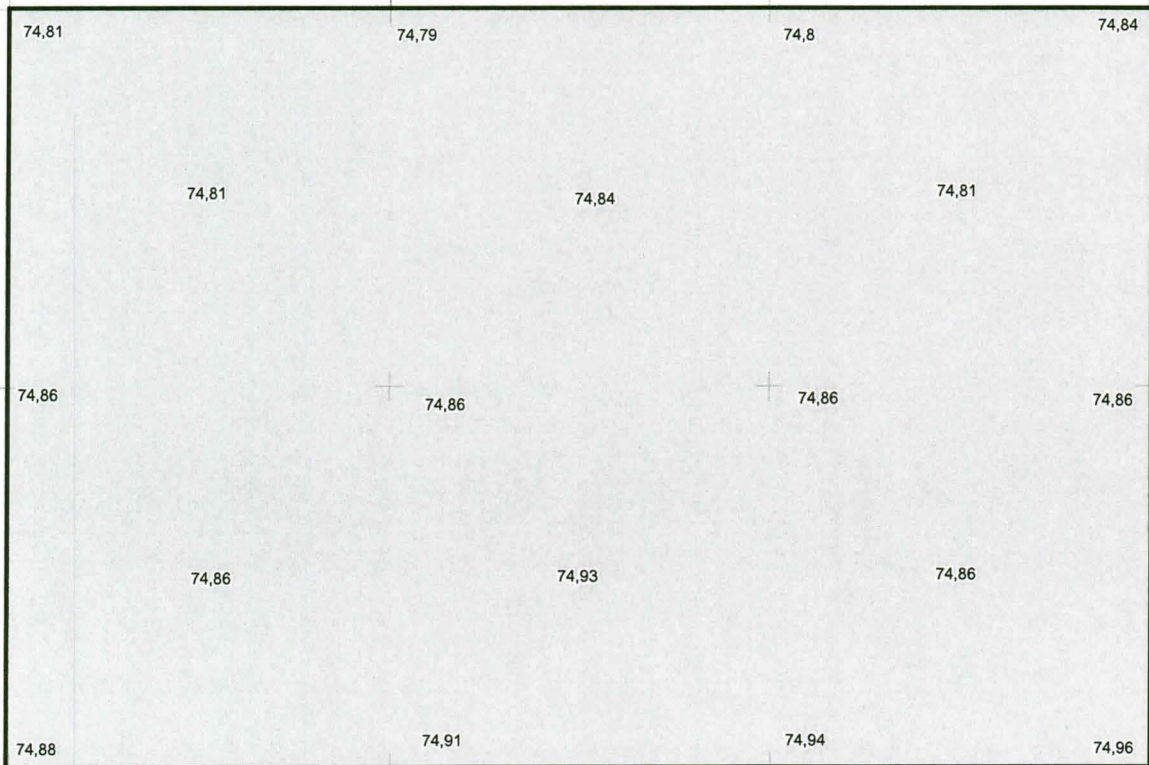
794/602

Pintavaaitus

797/602

794/600

797/600



794/602

Taso 0

797/602

Humus

Humuksensekainen hiesumaa

0

1 m



## Lahti Myllymäki

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

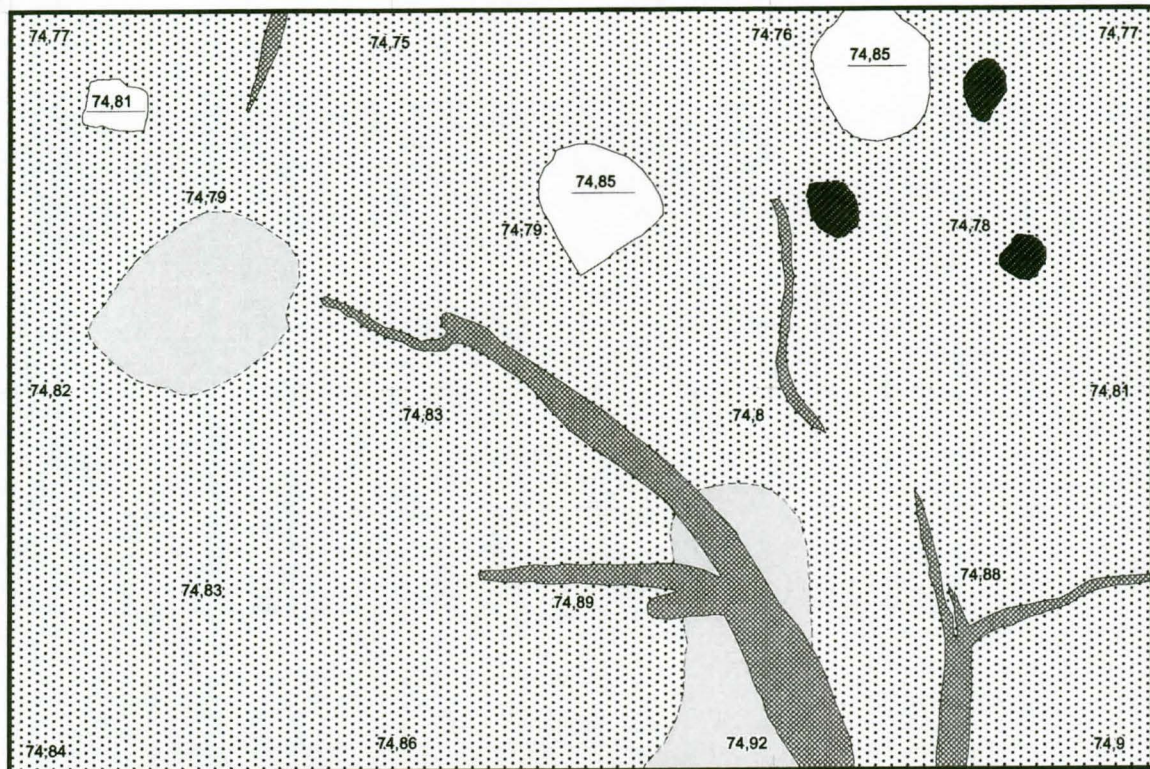
Kartta 31  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

Piirt. E. Sorvali 14.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

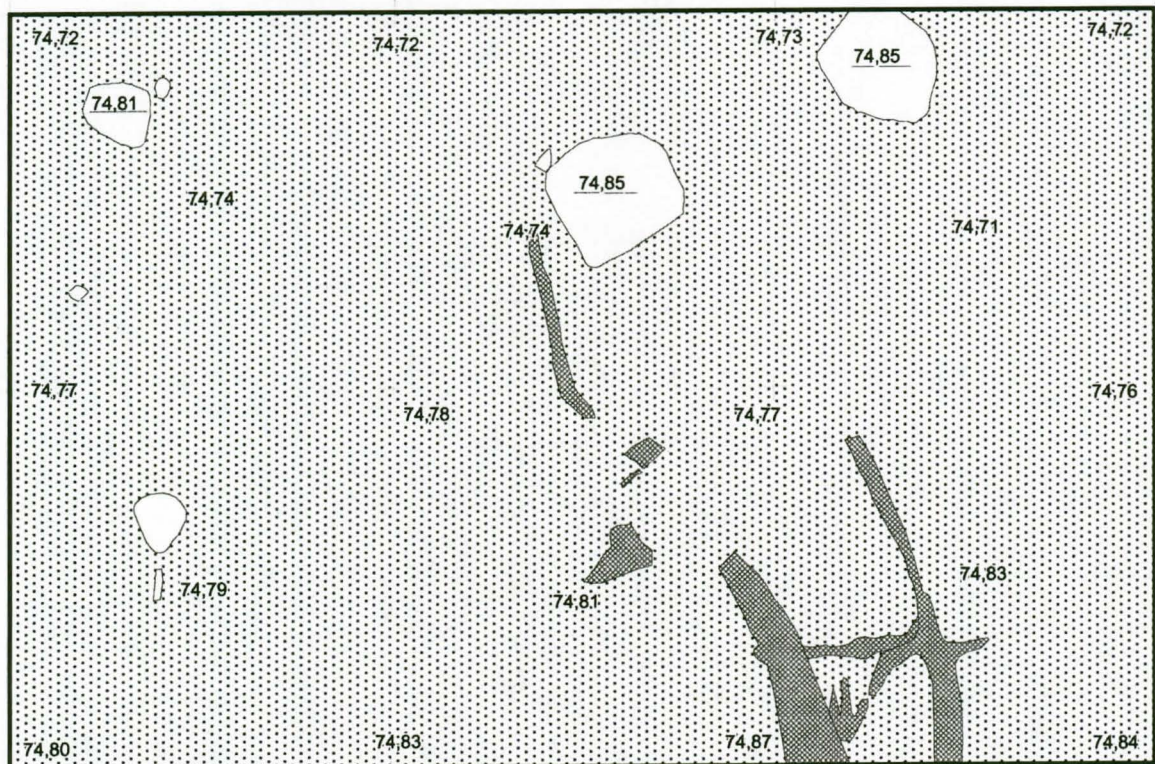
Mk. 1:20  
N2000







Taso 1

794/602  
794/600797/602  
797/600

Taso 2

794/602

797/602

Humuksensekainen hiesumaa

Hiilen värjäämä hiesu

0 1 m

Kivi

Juuri

Vaaleanruskea hiesumaa

## Lahti Myllymäki

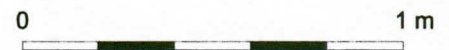
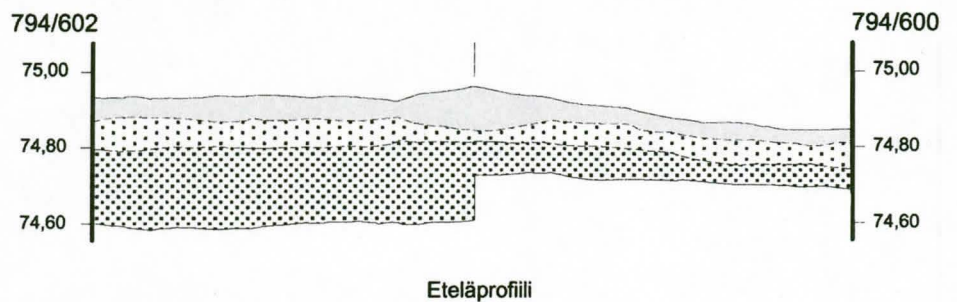
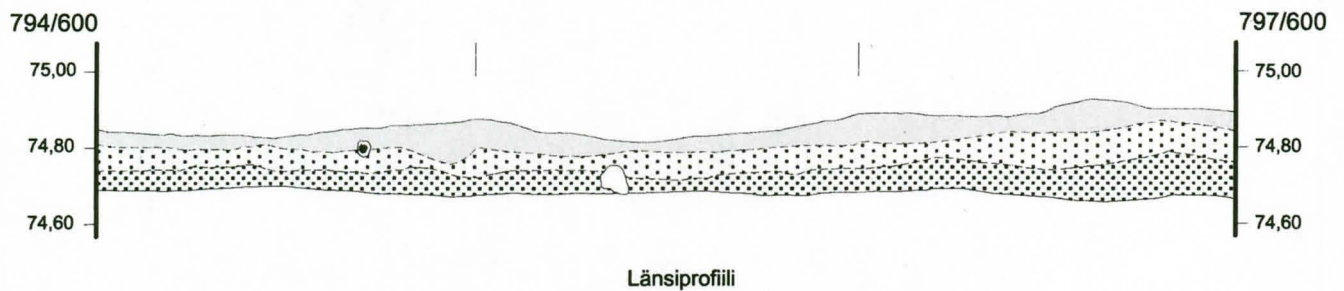
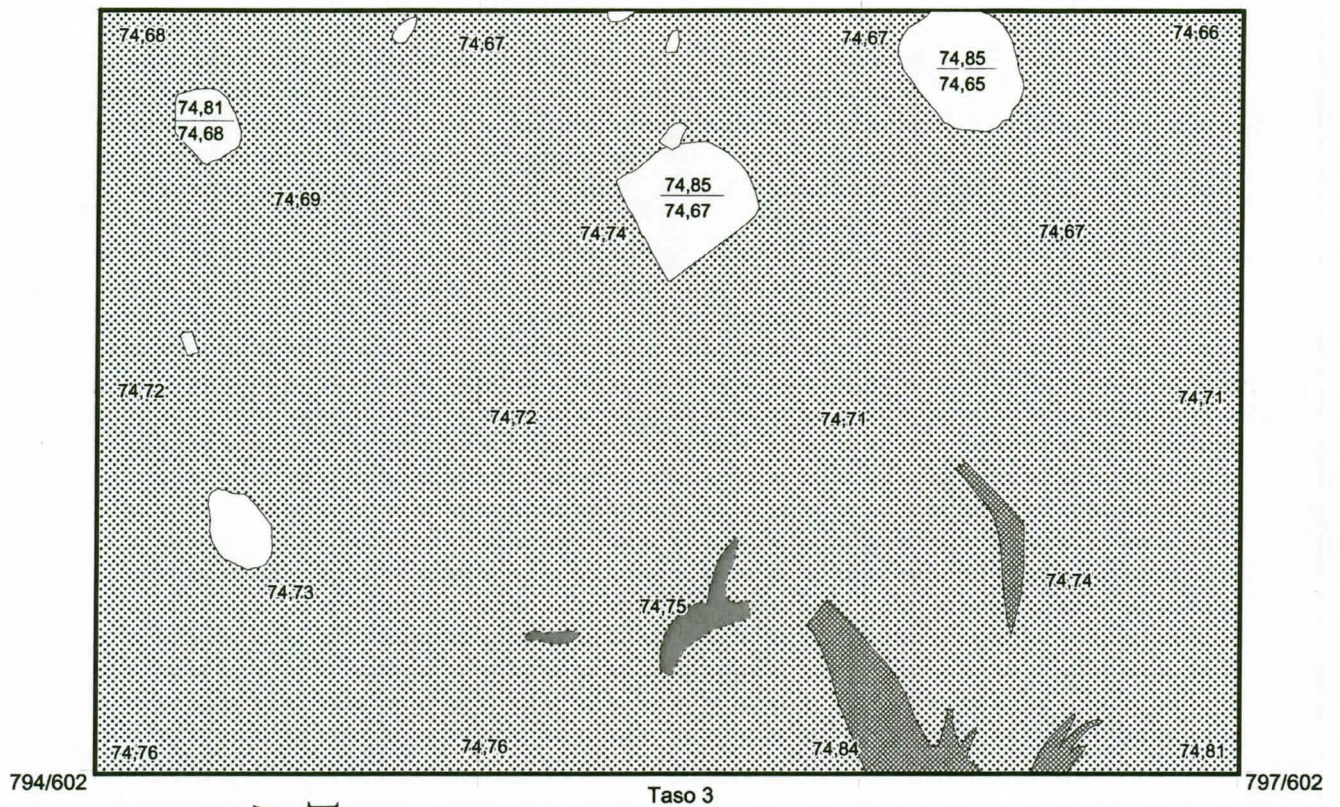
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 32  
Tasokartta  
Kaivausalue 1

Piirt. E. Sorvali 14.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011

Mk. 1:20  
N2000





## Lahti Myllymäki

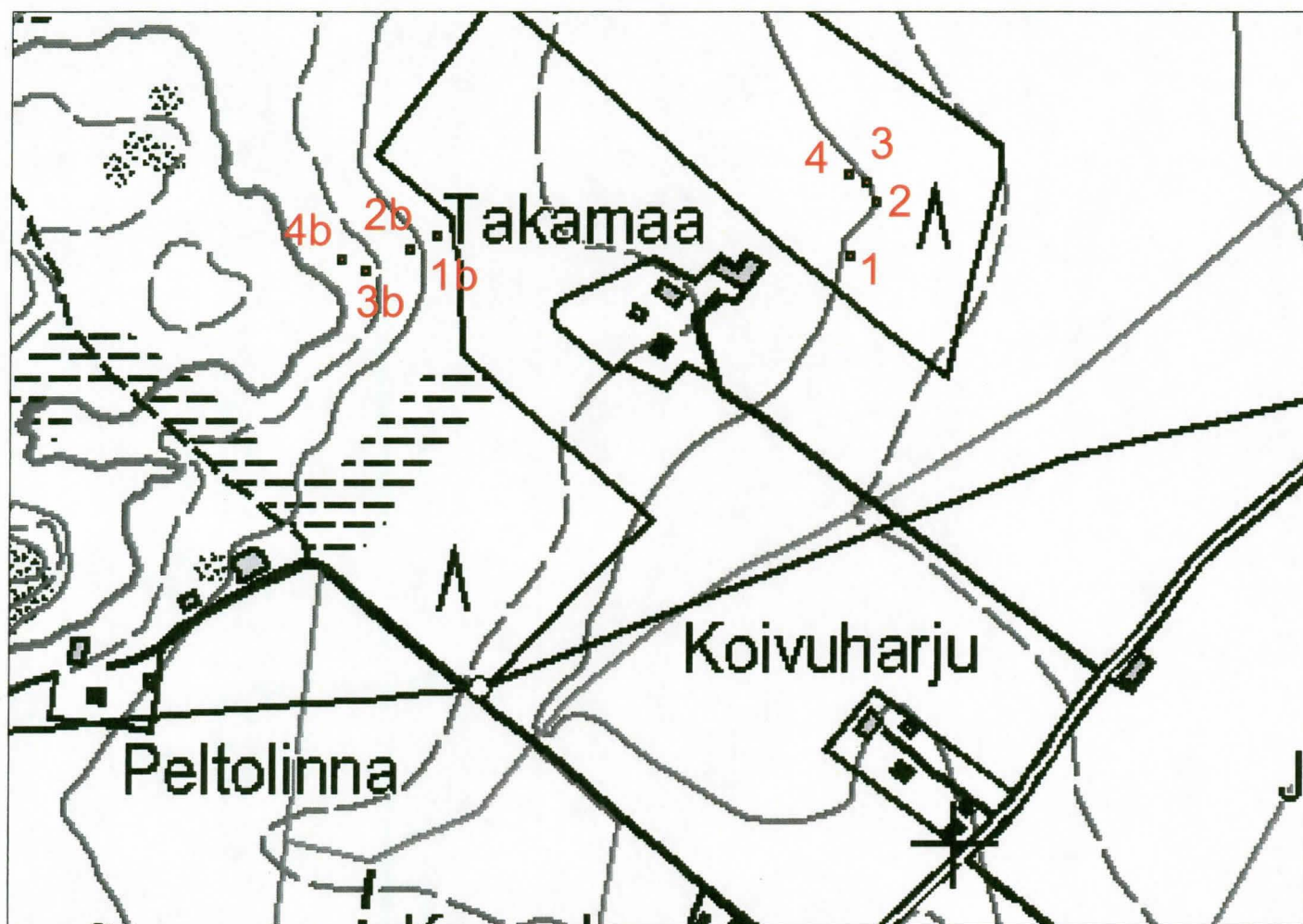
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus  
H. Takala, E. Tikkala & E. Sorvali 2011

Kartta 33  
Taso- ja profiilikartta  
Kaivausalue 1

Piirt. E. Sorvali 16.6.2011  
Puht. piirt. E. Tikkala 2011


Mk. 1:20  
N2000

Orimattila, Takamaa



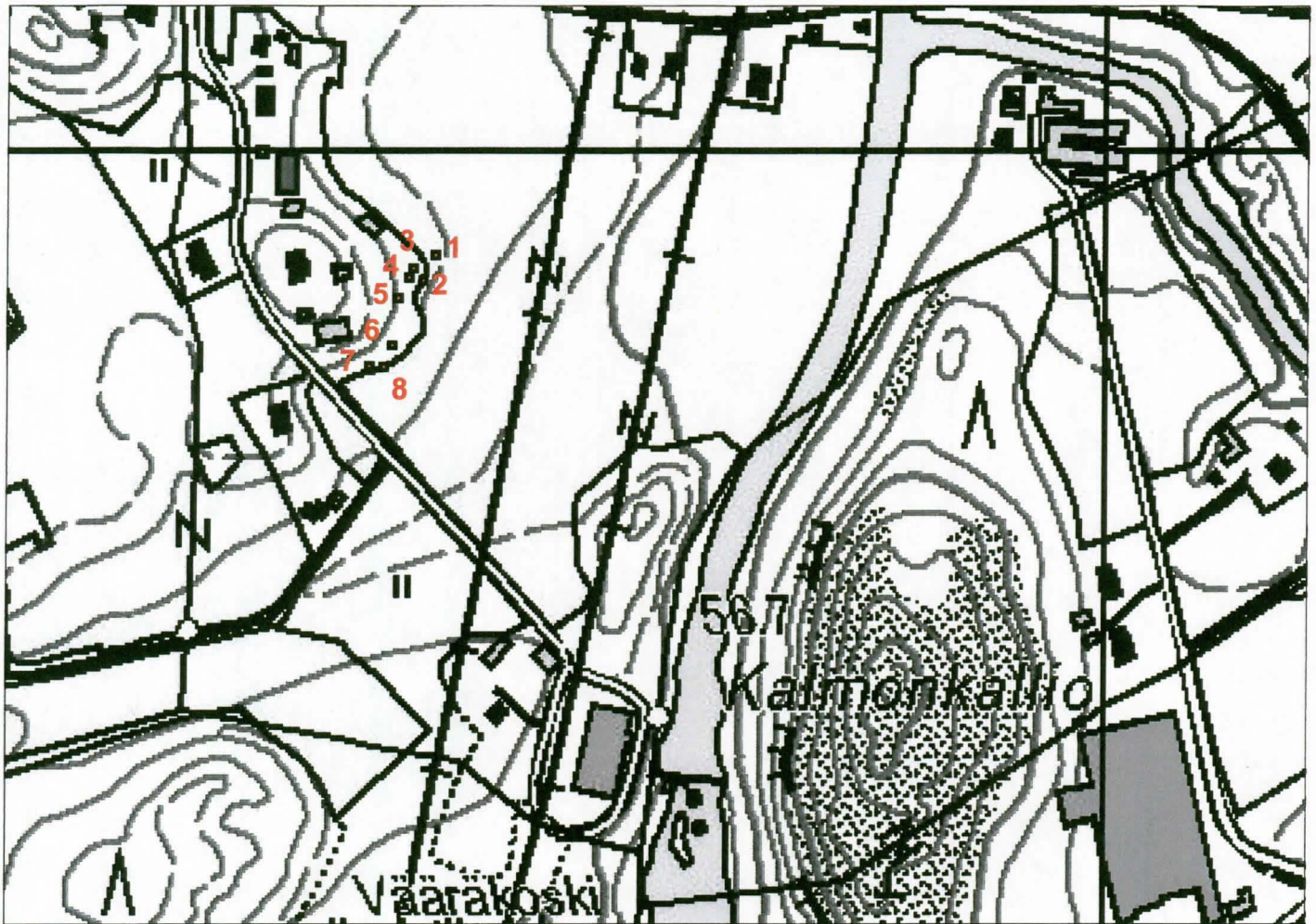
0 300 m



 Koekuoppa (50 x 50/100 x 100 cm (3b ja 4b))

<b>ORIMATTILA</b> <b>Takamaa</b>	Kartta 34 Yleiskartta 3111 01 Huhdanoja
E. Sorvali & H. Takala & E. Tikkala	
	Mk. 1 : 5000

Orimattila, Vääräkoski



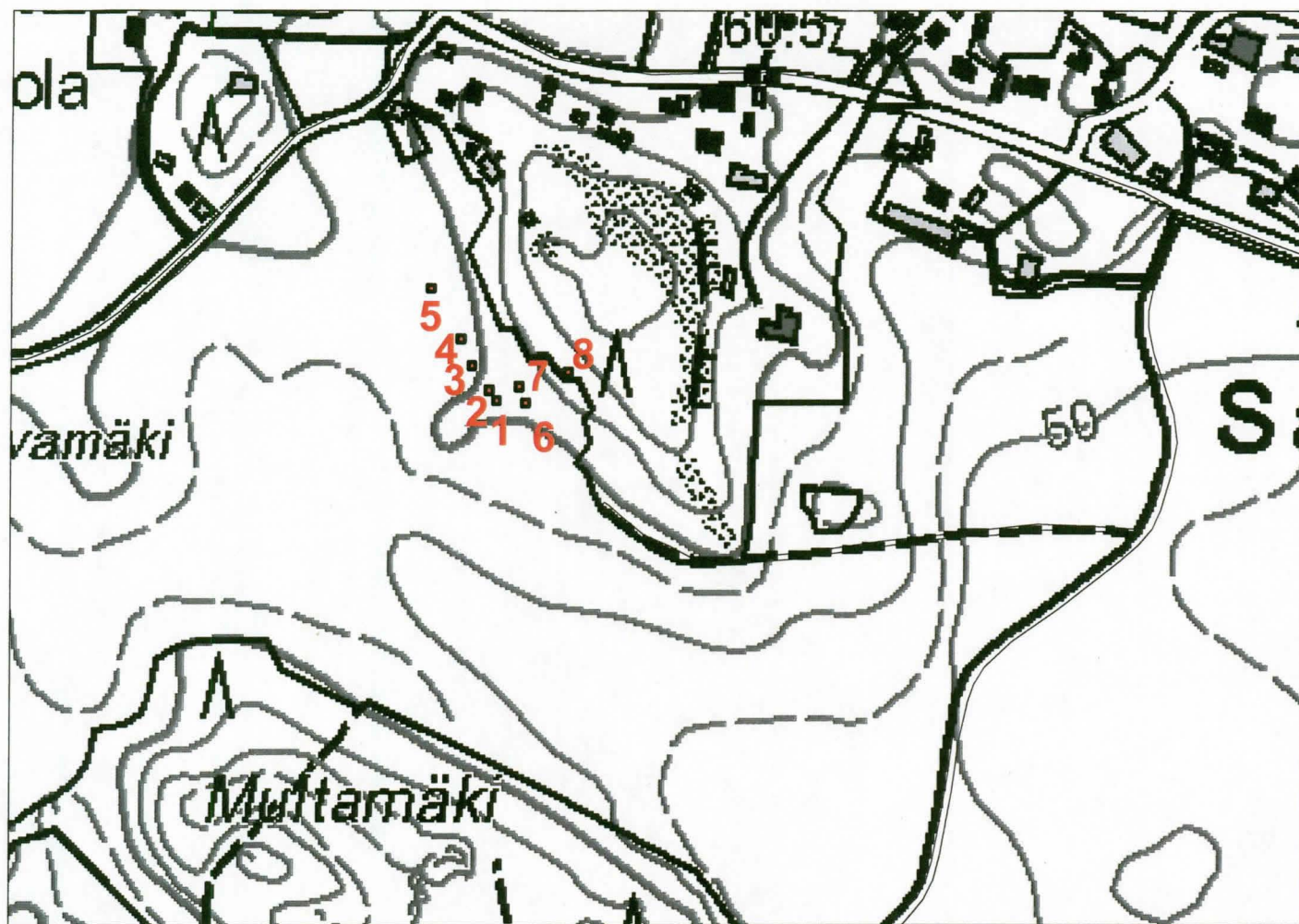
0 300 m



 Koekuoppa (50 x 50 cm)

<b>ORIMATTILA</b> <b>Vääräkoski</b>	Kartta 35 Yleiskartta 3111 01 Huhdanoja
E. Sorvali & H. Takala & E. Tikkala	
	Mk. 1 : 5000

Pukkila, Savijoki



0 300 m



 Koekuoppa (50 x 50 cm)

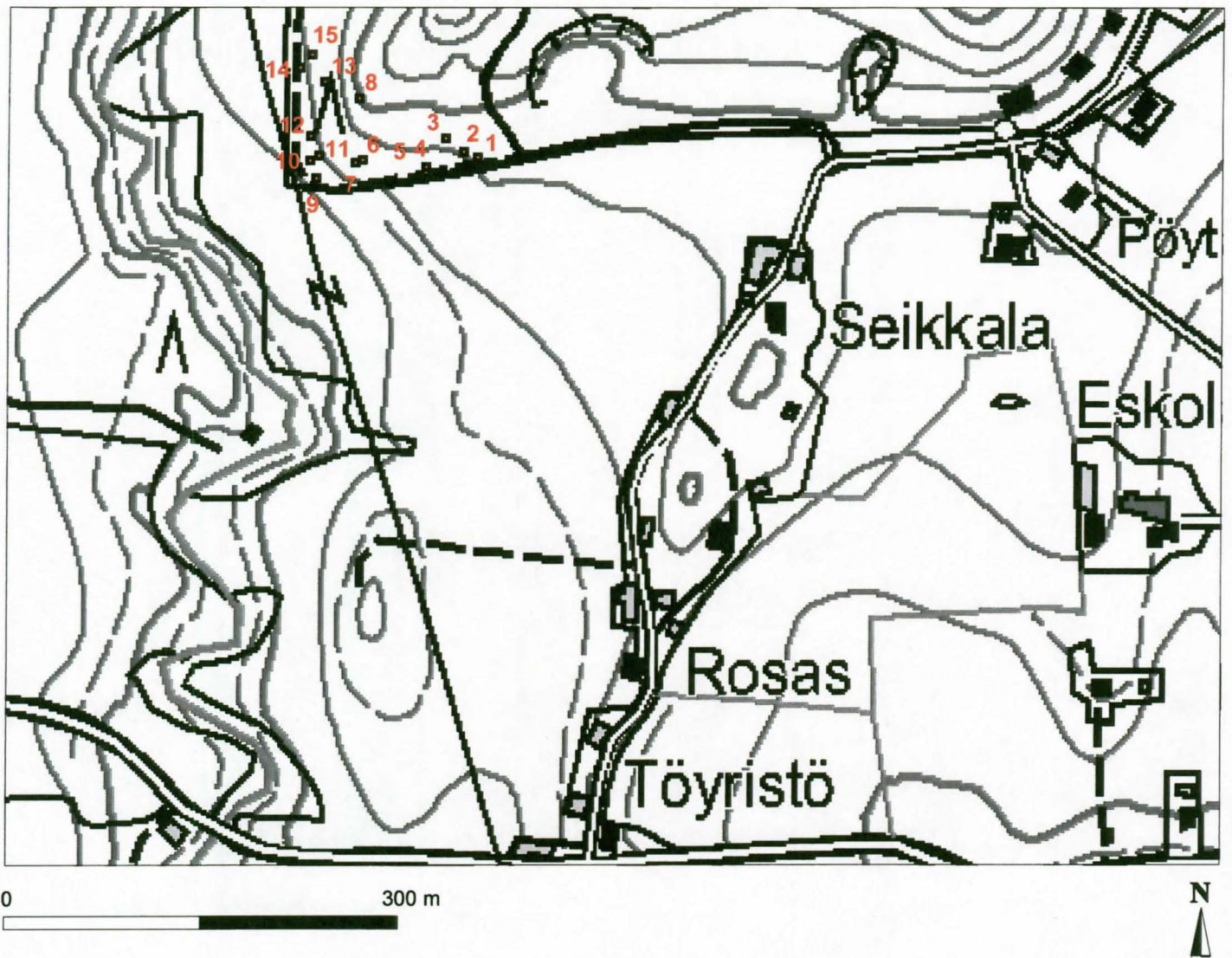
**PUKKILA**  
**Savijoki**

E. Sorvali & H. Takala & E. Tikkala

Kartta 36  
Yleiskartta  
3022 02 Pukkila

Mk. 1 : 5000

# Myrskylä, Seikkala



 Koekuoppa (50 x 50 cm)

<b>MYRSKYLÄ</b> <b>Seikkala</b>	Kartta 37 Yleiskartta 3022 05 Myrskylä
E. Sorvali & H. Takala & E. Tikkala	
	Mk. 1 : 5000

Orimattila Pappilanmäki 2011 Takala, Tikkala & Sorvali / Luuanalyysi Kristiina Mannermaa 27.9. 20011

Löytönumero	Alue	Ruutu	Krs	Fr. määrä	Luu ja luun osa	Laji/Lajiryhmä	Paino (g)
21		1 1500/1000		2	1 Indet. Fr.	Mammalia	0,17
26		1 1501/1001		2	1 Indet. Fr.	Mammalia	0,31
41		1 1502/1000		3	1 Indet. Fr.	Mammalia	0,67
44		1 1502/1001		3	1 Indet. Fr.	Mammalia	0,20
44		1 1502/1001		3	1 Indet. Fr.	Indet.	0,03
47		1 1502/1002		3	1 dens fr.	Ruminantia	0,21
47		1 1502/1002		3	3 dens, subst. Adam. fr.	Mammalia	0,13
47		1 1502/1002		3	1 Indet. Fr.	Mammalia	0,66
49		1 1500/1000		4	1 Indet. Fr.	Indet.	0,11
51		1 1500/1001		4	1 dens fr.	Alces alces	0,73
58		1 1502/1001		4	1 costa fr.	Mesomammalia	0,20
69		1 1501/1000		5	2 Indet. Fr.	Indet.	0,21
74		1 1502/1000		5	2 Indet. Fr.	Indet.	0,08
74		1 1502/1000		5		ei luuta	
75		1 1502/1000		5	2 Indet. Fr.	Mammalia	0,72
75		1 1502/1000		5	3 Indet. Fr.	Indet.	0,11
80		1 1500/1000		6	1 Indet. Fr.	Indet.	0,13
88		1 1502/1000		8	2 Indet. Fr.	Mammalia	0,55
98		1 1502/1000		7	1 Indet. Fr.	Mammalia	0,17
99		1 1502/1000		7	4 Indet. Fr.	Mammalia	0,39
99		1 1502/1000		7	2 Indet. Fr.	Indet.	0,1
101		1 1502/1002		7	1 Indet. Fr.	Indet.	0,05
105		1 1500/1001		8	2 dens, subst. adam. Fr.	Ruminantia	0,21
109		1 1502/1000		8	1 Indet. Fr.	Mammalia	0,25
113		1 1502/1000		8	2 Indet. Fr.	Mammalia	0,13
122		1 1502/1002		9	1 Indet. Fr.	Indet.	0,17
149	Koeruutu	1503/1010		4	2 Indet. Fr.	Mammalia	0,99

os cornu?